

ములు గలవనియు నపరిమితంబగు మహిమమ్మున కాకరమ్ములగు
 పరిశవేదిలోనగు నోషధులు గలవనియు సాధకులకుఁ దక్కఁ బ్రాకృ
 తుల కివియేనియు గోచరింపవనియున్ జెప్పుదురు. ఇంతియకాదు.
 శ్రీతైలంబునంపిలి వృక్షంబులకు గమనంబు గలదనియు విందుము.
 మఱియు నయ్యెడ నొక్కదినంబు వసించినచో, గాళ్ళాదులయందు
 నితరత్ర యుగమ్ములకొలదికాలంబు తపించిన పుణ్యంబు చేకూడనని
 నచింతరు. అయీ విశేషంబులెకాక ముంకను నెన్నియో విశేషంబు
 లందుఁగలవని చెప్పుదురు.

6

50 ఆలోచించిన దక్షిణ

తైలాసమకాక వట్టిగ్రావమే యది : ఆ

తైలశిఖర దర్శనమే

వాలాయము ముక్తిమంటపమ్మున నిలుపుకా.

7

50 స్మరియించినంతమాత్రన

దురితమ్ములుతొలఁగు నెల్లదుఃఖమ్ములు నం

సరిణగతమ్ము లడఁగు శ్రీ

గిరి పర్వతమనుటకన్న గిరికుండవడిగున్.

8

తే గీ సృష్టిలోఁగల బంగార మెల్లచోట్ల

రిత్నములువొచ్చినట్టి ధరాధరంబు

మఱియు హిమవంతమినియు సామ్యంబుపట్ల

శ్రీ గిరికి లోఁగునని బుధుల్ చెప్పుచుండ్రు.

9

వ. మఱియు నగ్గిరివరంబుదరివి జాతాశగంగ ప్రవహించుననియు నందలి
 శిలలెల్ల శివలింగంబులే యనియున్ జెప్పుదురు. చంద్రగుప్తుండను
 చక్రవర్తి యాగంగలో నివృటికివి గారుత్మత శిలారూపంబున నున్న
 వాఁడనియు వినబడు మహాత్మా : ఆతండట్లుండుటకుంగల కత

మ్మును. నా శ్రీశైలపరమేశ్వరునకు మల్లికార్జునుండను పేరుగల్గుటకుంగల కారణమ్మును వీవలన వివవలతు మనవుడు సూతుండిట్లు వక్కాణించె. 10

కం. కోరితిరి మంచిప్రశ్నము

భూరియశుడు చంద్రగుప్త భూనాథుడు సం

తారయఁగ శంభుఁగూర్చి యు

దారతపం బాచరించె దారయుతుండై. 11

కం. చిరముతపించిన పదపడి

గజకంతుండతని మ్రోలఁగననై యొసఁగెన్

వఁమును, నవ్వరమున న

న్నరవదునకుఁ గొమిరెపుద్దె నారీమణియై. 12

వ. ఆపె రూపశీల విశేషంబులయందుఁ జతుర్థశభువనంబుల యందెందును నీడుగానరాదనుట స్వభావోక్తి. శంభువరప్రసాద సంభూతయగు నక్కన్నియకుఁ జంద్రవతి యను నామంబిడి యల్లారు ముద్దుగాఁ బెంచుచుండ నా యబలకుఁ బదివత్సరములు రాకమున్న సర్వవిద్యలయందును నపాంబగు పాండిత్యంబును దానితోపాటు మహేశ్వరాధాన తత్పరిత్వంబును బాదుకొనియె, నట్టిసమయమ్మున శత్రురాజులు ప్రబలులై చంద్రగుప్తు నధఃకరించుటయు నాతండు. 13

చ. గురుతరమైన సేనఁగొని కుంభిని గ్రక్కదలంగ వైరులన్

దురిమొనరించి వంచుటకు దోర్బిలకాలి పురంబుపిడి యే

దైఱఁజన నీపె రాజ్యమును ధీవరులెల్ల నెబ్బననంగ భూ

వరులరక బొనర్చెఁ దరువాత జయించి నృపాలకుఁడొగిన్. 14

వ. రాజధాని కరుదెంచి యంతిపురిం బ్రవేశించునెడఁ దల్లియుఁ బరిచారి కలును మంగళహారతులతో నెదుర్కొని సభాజించుకొని దల్లితో పాటుగఁ జంద్రవతియుఁ గర్పూరనీరాజనంబుగొని వివాహించు సమ

యమ్మున నయిదాతేఁడులకుమున్న యుద్ధజయార్థియై పురంబుపీడి
చనిన చంద్రగుప్తుఁడాపె తనకొమిరె యనుస్మృతికి దూరుండై
యనన్యసామాన్యములగు చంద్రవతి రూపలావణ్యవయోవిభ్రమవిశే
షంబులకు మరులగొని వికృతచేష్టలకుఁ గడంగుటయుఁ బట్టమహిషి.

మ. మనయాత్మోద్భవ కన్నె చంద్రవతి నఁ మన్నింపుమోనాథః నీ
వనితై యేగి చిరంబుగాపుట స్మృతివ్యామోహమీపాపపుం
బనిగిన్నిన్ బురికొల్పె నీశ్వరుఁడు పాపంబు విడిచారించి ని
న్నునునన్నుంగొమిరెఁ ద్రయిన్మనుచుతన్ దుఃఖాగ్నిఁజల్లార్చుచున్.

స. ఎఱుఁగనిదోస మెట్టిదియునేని తొలంగెడిఁ దాచితంపు నం
స్కరణంబునం; బదంపడి దొసంగెటువోపునొ యుద్ధానిర్ని యా
శ్వరు దరికెగు నర్హతకుఁ జాలుదమక్కటః నేఁడు లేచున
ల్లటి యెటువంటిదో; నృపవతంసున కిట్టిదొసంగు పాల్పడెన్. 17

స. ఇట్లు నృపు సద్దగించి యప్పట్టమహిషి తన మనమ్మున, నక్కటాః
దర్మశాస్త్రమ్ముల మాతృగమనదులకుఁ బ్రాయశ్చిత్తంబు లుండుటం
గని యా నిష్కృతులు నిష్ప్రయోజనంబులవియు నట్టిపాపంబులొన
ర్చుట తటస్థంపదవియు ననుకొనుచుంటింగాని నేటికిఁ దత్తత్త్వంబు
బోధపడియె; యౌవనమదంబు చేయింపని దొనఁగొందుండదు. 18

తే. గీ. యౌవనంబును ధనమును నాధిపత్య
మవల నవివేక మిందొక్కఁడైనఁజాలు
నాలుగునుజేరుఁగద , భూమినాదులందు
వార లొనరింపకుండు పాపంబులున్నెః 19

స. అవి వెండియు. 20

స. కొమిరెయటంచెఱుంగఁడనుకొందము తాళివిగట్టివట్టి భా
ర్యమొగము నగ్రమందుఁ గననొనెడ వేతొకకాంతపొందు కో.

సమేవందు సాహసించెడిని, జాలవిరుద్ధము తేండ్లులేరె : భూ
రమణులిటుల్ పొనర్చిరె : సురిన్ జవిఁజూచినయప్పుడేనియుఁ. 21

వ. అని భర్తమొగమ్ము నేకాగ్రదృష్టితోఁ దిలకించి. 22

కం. ఇప్పటికినేని నాదుఁడు

తప్పన్ గమనించిన దైదక్షఁ దట్టదు మో

మెప్పటివలెనేయున్నది

తప్పనితోఁచునెడఁ గాంతితప్పుఁయున్నే. 23

వ. ఇట్లులు సంశయగ్రస్తముగు మనమ్ముతో మహాకాఙ్క్షి పెనిమిటి
నరికిట్టినఁ జంద్రవతి పడవడవడంపుచుఁ దల్లిమాటునిఁ జేరియుండె.
తేఁడు హదనోన్మాద సన్నిపాతజ్వర పరితః పరితాపవశంబున నొడ
లెఱుంగమింటేసి యాపెనుడుపులు కిర్ణపుటంబు గ్రహింపలేకునికి
యధాపూర్వింబుగఁ జంద్రవతిని బలాత్కారంబునఁబట్ట గుంకించు
టయుఁ బరివారికలెల్ల రక్తినుండను బుద్ధిఁజేసి యెడనెడం దొలం
గిరి. రాజ్ఞిమాత్రము దైర్యంబవలంబించి యెట్టలేకు తేనివియవరించి
యాఁగె నంతఁ జంద్రవతి. 24

చ. జనక : యిదేటివిభ్రమము, స్వాంతమెఱుంగక భ్రాంతిచెందుఁగా
కనఁపు వచించెఁదల్లి, యిపుడైనను గొంకవిదేమి : రక్కసుల్
గొనకొని పాపముల్ సలుపఁ గొంకరుగా కిటువంటి పాపముల్
పొనరిచినట్లువింటిమె : అపూర్వి మదృష్టము నశ్రుతంబహో. 25

తే. గీ. జాతి సాంకర్యమును ధర్మశాస్త్రమొప్పి

నట్టు లాశౌచవిధివల్ల నవగతమగు

వాచివరుసలులేని దాంపత్యమొప్పు

దీవెఱుంగవి ధర్మమ్ము లెందుఁ గలవె :

8

పురాణగాథలు

సీ. కూతులఁ గామించు కుమతులు కోడంద్ర
జెఱఁబట్టినెంచు కుచ్చితపు మొద్దు
లక్కసెల్లెండ్రవ్యవాయమునకు సిద్ధ
పడు చెడ్డదున్నలకొడుకులు పెద
తల్లితోడను దినతల్లితో గ్రీడింపఁ
దలఁపునించెడి పాడుఖలులు గురువి
యింతిఁ గామించెడి యెద్దెలు మేనత్త
నత్తను రమియించునట్టి కూళ

తే. గీ. లింగుంగల దుర్మదులెట్టి మోర
నరకముల పాలఁబడుదురో : యెఱుఁగురాజ
పతిట : తండ్రి : కూతురనని యరిసికాడ
ననుతపింప విదేటి దౌరాశ్మ్యమొక్కొ :

27

తే. గీ. ఏను మాత్రమకాఁ నీయింతి నాదు
తల్లి మొఱవెట్టుచుఁడె త్వత్తనయదీని
నేలకామించెదలదు దుశ్శీలుఁడవును
గాపు జని మొదలుగఁ బట్టి కలషమేల.

28

చ. స్మరుఁడు దురీహఁడన్నునది సత్యమయైనను వానియుఁ గామణి
వదిసయుఁ జూడకుండిన ప్రవర్తనలుండునె : యెందునేని కూ
తురిని యెఱింగియున్ పలచు ద్రోహులవింటిమె : యీయకీర్తి దు
ర్వరమెఱువీ ధరాఠమణి ధామటంచనకే భరించునో :

29

చ. ఎఱిదొ ప్రమాద మబ్బుననియేకద : చెల్లెలితోడఁ దల్లితో
నెపమెటువంటిదుండిన మనీషి రహస్యగృహమునందు సె
జ్జనయిని గూతుతోఁ దనదు సార్వనిదప్పు మఱొందు నాతితో
నెపుడును బందఁగూడదనియెన్ మనుచీపది విస్మరింతువే.

30

కం. అట్టి ప్రమాదంబును లే

దెట్టులు పొరఁబడితివో : సరే : జనకా : నేఁ

బట్టినని చెప్పినను విన

విట్టి యమముకట్టికుడువదే : విను నన్నుకా.

31

వ. అవి వెండియు.

32

తే. గీ. సృష్టికర్త తిలోత్తమ నెనయుగాధ

వింటివేకద : యావాలుఁగంటి నేను

నీకుఁ బలెఁ గన్నకూఁతురా : కాకయున్న

నతని విందింపరే : శంకరాదిసురలు.

33

వ. మఱియు యావత్సృష్టియు నతనిదే యగుటంజేసి వాగ్వధూటి యజ్ఞ

నకు ఎరుసకుఁ గూఁతురయ్యెడి ననుకారణమ్మునం జేసియకదా :

కవులు వారివారి కబ్బిమ్ముల నీ యంశమ్ముద్వాటించి యతని విందు

విగాఁ జేర్కొనుచుందురు. బుధజననిందియ్యంబయ్యును బరమేష్ఠికి

గత్యంతరమ్ము లేమింజేసి వాగ్వధూవల్లభత్వం బావశ్యకంబయ్యె.

విదియునుంకాక.

34

కం. వావులయెడ వరుసలయెడ

నేవిషయమునందు మనుజులించుకయును నా

దేవతలపోల్కిఁగొనరా

దేవిజ్ఞులెఱుంగు దర్శమీ వెఱుఁగనిదే.

35

వ. ఇట్లు పలుకెఱుంగులఁ జెప్పచు వివరించు పరమయోగినిం దనకూఁతుఁ

జంద్రవతి నాత్మోద్భవయవి విస్పష్టంబుగా నెఱింగియు నాగుప్తవంశ

శిరోమణి చంద్రగుప్తుండు భవితవ్యతావశంబున దుష్టాశ్వంబునుం

బోవి మనంబున కనీశ్వరుండై యానంగ వికారమలీమసంబగు వెడ

నగవుతో వెంటాడుటయు నాపె యాతనికిం జిక్కక స్మరారివి

స్మరించుచుఁ బరుగిడఁదొడంగె; నంతటఁ జంద్రగుప్తుండు.

36

ఉ. పాపమటంచుఁ జెప్పి మరుబారికి నన్ గుఱిసేసి యేగుచుం
దోపికవాణి : మానసికయోగముగూర్చు నమమ్ముకన్నవి
న్నీపయినేను బైకొనిన నెక్కుడు పాతకినొదినే : యమం
బాపిననాగునే : ననుఁగృతార్థునొనర్చి భరింపుముగృహీ. 37

చ. నరకమటంచు నున్నయెడ నా కటఁగూడట యెట్లుతప్పు న
చ్చరిలకుమించు నీయొడలి సొరుకు దాస్యమొనర్చునాకు నే
నరకము భోగ్యమైనను మనంబుచలంపదు పాపమెట్లునుకా
దొరకెఫలంబు శూన్యమిదితొయ్యలి : యెట్లుభరింపఁజాలుదున్. 38

వ. ఇట్టు లాపెను వెన్నాడి యాడు నపత్రపాశూన్యంబులగు దుర్వచనం
బులకుఁ బట్టమహిషియు నయ్యెడం గల తక్కిన వెలందులును
“హరిః హరాః” యని చెవులు మూసికొని వందురుచుండిరి. ఆదాల్య
యోగినియు సర్వధర్మసారవేదియు నగు చంద్రవతి వ్యాఘ్రంబుబారిఁ
బడిన కరంగియయ్యు స్మరారి స్మరణంబుకలనం గలిగిన జంఘా
బలంబును మనోధైర్యంబును దోడుగా తెప్పపాటులో సర్వపాప
భంగయగు పాతాళగంగదరికింజేరి యిఁకఁ దనకు భయంబుగలుగ
దని తలంచి పరిమేళ్యుడు నాత్మలోఁ బాదుకొల్పి. 39

సీ. ఈ యెల్లలోకమ్మ లిందున్న సర్వచ
రాచరిమ్ముల కీవయగుదు కర్త
వాకాశమునఁ గల యర్కాదిమండల
సమితి నీయాజ్ఞనే చక్కనిలుచు
విలుచుటకే మఱసిముసమేనియు జాగు
సేయక యుదయించు సాయమేగు
ఋతుధర్మములును దదితరధర్మంబులు
దాఁట వొక్కింతయుఁ దావకాజ్ఞ

తే. గీ. విట్టి నీకు భక్తుండయి యెల్ల నృపుల
 కేలికయు ధర్మవేత్తయు శీలవంతుఁ
 డన్నదీయజనకుఁ డిట్టి యపుముపేత
 కేల పాల్పఁదె వచియింపవే మహాత్మ : 40

కం. పలుమంది భార్యలుండిరి
 తిలోత్తమాద్యపురస్సదృశ రేమిటికిన్
 వలచెననుఁ బూర్వజనినే
 కలి నలుపుటఁజేసి యిట్టి కర్మము దొడరెన్. 41

వ. ఆక్కోమలి పరిమేశ్వరు విట్లు సారెసారె ప్రశ్నింపం దొడంగెనవి
 వక్కాణించు సూతునకు శౌనకాదు లిట్లవిరి. 42

ఉ. శంకరు నానృపాలతమజాత పొరింటొరిఁ బ్రశ్నచేసిన
 ట్లంకమిదెట్లు గల్గె ననఘాత్మన కాన్యపమాళికంచు నా
 శంకయొనర్తు మేము తనుజాతవయిం బడనెంచుమానిసిన్
 బంకిలచిత్తు నేకతలఁ బ్రాజ్ఞులు చెప్పిరె ? మున్ను వింటిమే ! 43

తే. గీ. ఇందులకుఁ బూర్వజనిని మున్నీతఁడెదియొ
 చేసియుండంగవలె నది చెప్పుమయ్యఁ
 అట్టిదేదియు లేక యాయవని పాలుఁ
 డిట్టి యపుమున కొడిగట్టు పెట్లు పొసఁగు. 44

వ. నావుడు సూతుండు సర్వధర్మమర్మజ్ఞులగు నో మునిచంద్రులారా !
 పూర్వపూర్వకర్మంబు లుత్తరోత్తరమ్ములగు కర్మంబులకుఁ గారణం
 బులగు ననుసూక్రమ్ము సర్వసిద్ధాంతసమ్మతం బనుట శిలాక్షరంబ
 కావి యయ్యవి కొన్ని గోచరించినను గొన్ని గోచరింపవివిగూడ
 నుండుకతంబునన కదా ! చెప్పిచెప్పి కుట్టకుదకు—“కర్మతోగహ
 నాగతిః” అని చెప్పి కర్మజ్ఞు లుపరిమించుచుండురు. ఈనృపాలుండు

ధర్మజ్ఞశిరోమణీయయ్యఁ గాలకర్మవశంబున నిట్టి ఘోరపాపమ్ము
నకు గుణీయయ్యె నన్నంతవఱకే నా యెఱింగినది యని వెండియు.

చ. పశువులతో రిమించు నరపాంసనులెందఱులేరు మీకు నీ

విశయమదేల? కల్గవలె? విజ్ఞత కామునిముందు నిల్వ దే

కృతకాయుని మఱియు వృద్ధుని బుద్ధివిహీనుఁజేసి దు

ర్భక కౌజేయునిక వసుధావరుణా పచియింప నేటికిన్. 46

చ. ఇందులకొక యనుభూతంబగు విషయం బుదాహరింతు నన్యధురు
ప్రవరనొద్ద విద్దియ నభ్యసించునాళ్ళలో నొకప్పు దొక గ్రంథమ్ము
వ్యాకరించునెడ—

శ్లో॥ బలవానింద్రియగ్రామో, విద్వాంసమపికర్షతి.

అను శ్లోకమ్ము ప్రస్తావనకుఁ దగిలె. నప్పుడు మా సతీర్థులం దొక్క
మునికుమారుఁడు గురువరునితో— “విద్వాంసంనాపకర్షతి”

యని వివదించఁ దొడంగె. నంతట మధురువరుండగు వ్యాసభగ
వానుఁ డమ్మునికుమారున కనుభూతి పూర్వకఁ బుగ నందలి సత్యము
నెఱింగించి యింద్రియమ్ముల యందలి దౌర్మార్గ్యమ్ము వరయం
జేయుటయు నతండు తనయజ్ఞానంబునకు వగచుచు క్షమాపణంబు
వేడికొనియె. 47

తే. గీ. వరుస గమవింపనీయదు వానినరయ

నీయ దింద్రియదుర్మద మింతిచక్కఁ

దనమునకు లోఁగి పైఁబడఁ దలపుగొలుపు

దీనివి జయించువారలు తెలియఁబడరు. 48

తే. గీ. ఈశ్వరుఁడు మన్మథుని దహియించికూడఁ

బెంద్లియాడెను బారవీచివిద్రుమోషి

నాదిమగృహస్థుఁడవల వెన్నాడె మోహ

వీస్వరూపమ్ముగనుచు మానిసికి వశమె. 49

వ. సృష్టికి నిదానంబగు నీవిషయవ్యామోహం బపరిత్యాజ్యంబగుట
యెఱింగిన మహర్షులు దీనిని బరమపవిత్రంబుగా నుండునట్లనేక
విధంబుల సంస్కరించి పరలోకవిరోధియగునంతవఱకే కాక పార
లోకికసుఖపాదకంబగునట్లుకూడఁ గొన్ని కట్టుబాటులు సూచించిరి.
రాజశాసనతుల్యమృలగు నా కట్టుబాటులు రాజేతరులనే శిక్షింప
సమర్థంబులుగాని రాజులు విరంకుతులగుటంజేసియు కామాంధులగు
టంజేసియు వారియెడ నకించిత్కరంబులవి వక్కాణింపనక్కఱ
లేదుకదా ? యని వెండియు.

50

తే. గీ. కొమిరె పాతాళగంగాతటమున నీకుఁ

బ్రస్తుతించుచుఁ దండ్రి దుర్గతికి నెగులు

చెంది సద్బుద్ధి గలుగంగఁజేయు మనుచు

వేదికొనునంతఁ దండ్రియు వెంటదవలె.

51

మ. అవురా : దుర్మదమెంతఁజేసెనవి యయ్యంభోజపత్రాక్షి యా

త్మవిచారించుచు లోఁతునీట డిగిబోఁ దత్కన్యకా చిత్తకు

ద్ధివికాసమ్మునఁజేసి గంగ మెరికై తీరంబు ముట్టించె భూ

ధవుఁడేటంబడి యాదుచుకా జనునెదన్ దత్కన్య భీతాత్మయై.

52

ఉ. ఏటికి నేటికడ్డంది యీఁదఁ గదంగెడు కల్గెఁబోఁ యెదో

చేటు మనంబులో నెఱుకఁజేసి మరల్పఁగరాదె : నీకు నే

యాటవికంబులౌ మృగములక్కట : దీటనరాదు నీరు నిన్

దాటగనీక రాతిగతిఁ దత్తజమంద నిమగ్నుఁజేయుతన్.

53

వ. నీవీమడుగునందు గారుత్మత శిలాస్వరూపంబునంబడి యుండువు

గాక ఆయాజలంబు నాకారంబు నీయుపకిం దెల్పునదిగా మాఱుం

గాక, నీపేరుపెట్టి యాత్రామార్గస్థు లెవరుపిల్చినను నీవు ప్రతివ్వని

నొసఁగుచు నీ యగదజలమ్మునందలి నీయున్కిని స్ఫురింపఁజేయు

దుపుగాక యని వెండియు.

54

- ఉ. ఏన్పుపుడెన్నఁడుఁ నలుపఁదేయఁ మట్టియఁబంబు సేయఁగాఁ
బూనిన వీదుపట్టణముపొల్పు నమస్తము రాతిగుట్టయై
కాననభాగమం దొకటిగాఁ గనుపట్టునుగాక రాజ్యమున్
గాననమౌనుగాక యిఁకజ్ఞానముగల్గునుగాక నీకొగిఁ. 55
- వ. ఇట్లు శపించునంత నయ్యోగిని వాక్రభావంబున నాచంద్రగుప్తునకు
జ్ఞానోదయంబుగలిగి తన యపరాధంబెఱింగి యనుతపించుచు. 56
- చ. మదమునకు విచ్చదానమయి మంచియుఁ జెడ్డయుఁగాన నీవిదు
ర్గద సదృశంబు రాజ్యమది కన్నులుగల్గిననేమి చూడ నీ
దెదియును రోగమాఁగుటకు నెన్నియొ మందులు గల్గఁగానియీ
గదమునకెందు మందొకటి గానఁగరాదు గదమ్మ! తల్లిరో! 57
- వ. నీ వొసంగిన కాపమ్ముల యందొకటి నాకు జ్ఞానంబుగల్గుటకు విమి
త్తంబయి యాదృచ్చికంబుగా దొలుటంజేసి యయ్యది యవి తథ
వచో వికారదవగు విన్ను నాకు గురువుగాఁజేసి నాకన్నుల నద్దగించు
పొరల నురులంజేసినది. అయీ కాపంబులు నాకు దరణోపాయంబు
లైనవనుటకు నందియంబులేదు. నే నెంతకాలం బీయగధజలమ్ము
నందిడి యుండవలయు నాకు కాపాంతంబు ప్రసాదించుచును తండ్రికి
గూఁతు రిట్లవియె. 58
- ఉ. ఈవొనరించినట్టి దొసఁగిట్టిది యట్టిదిగాదు చాచు
ర్పావులు రావణప్రభృతి రాక్షసులుఁ బొనరించినట్లు లే
దీ విషమంపు బాపమున కీశ్వరుడే వివివర్తకుండుఁ గాఁ
బోవునుగాక బేలయగు బోటికి శక్యమే! కాపమాఁపఁగన్. 59
- ఉ. అట్టిది యిట్టిదంచు ననఁ దంతకమర్దనుఁ డప్పురారి చే
వట్టి యనుగ్రహించు నెటువంటి యఘాత్యకునైనగాని న
మ్రాట్టతఁదొక్కఁడే యమరమాన్యుఁడు మొట్టిదు మమ్మహేశ్వరుం
డెట్టులొ నీయఁబుమ్మునకు వేదియొపారముఁజూపి ప్రోచెడిఁ. 60

వ. అని యజన్మయోగిని యగు నాచంద్రవతి తంద్రికిఁ దరణోపాయం
బువదేశించి తపంబున కిరుగుటయు నా చంద్రగుప్తుండు తనపతు
త్వంబు వివర్తింపజేయుటకుఁ బశుపాశ విమోచనదక్షిండగు దక్ష
ధ్వరధ్వంసింగూర్చి యిట్లు కుయ్యడందొడంగె. 61

సీ. ఈశ్వరాయ మహామహేశ్వరాయ జగత్త
యేశ్వరాయ నమో గజేశ్వరాయ
పావనాయ సురాధి పావనాయ మృకండు
జావనాయ నమో బుధావనాయ
సర్తకాయై నో వివర్తకాయ వికృత
ధూర్తకాయ ననుశ్రవర్తకాయ
కాయమానసబోలకాయ మానసజీంద్ర
భూషణాయ నమోఽర్ధి పోషణాయ

తే. గీ జీవనాయ శిరోఽంత జీవనాయ
సాధకాయ సురక్షిత సాధకాయ
అంబరకవాయ సాక్షిద్దిగంబరాయ
నర్వదా తేనమోఽస్తు విశ్వంధరాయ. 62

వ. అని యనేకవ్రకారంబులఁ జంద్రగుప్తుండు పరమేశ్వరున్ గుఱించి
తపించుచు ననుతపించుటకు నరిష్టవారకుండగు పరమశివుం డనుగ్ర
హించి యంబరవాణీ ముఖంబున నిట్లు కాపాంతంబు వెలువరించె. 63

ఉ. ఈపు వివేకివయ్య మఱి యేయవివేకియుఁ జేయఁబోవి యీ
యేవమొనర్ప సిద్ధపదీతిండుకు విష్కృతి దీర్ఘకాల మీ
గ్రావపురూపుతో విట నగాధజలమ్ముననుండుమీఁద నీ
కావటిలున్ జనార్దనుని యంఘ్రితలంబు స్పృశించు హేతువై. 64

వ. దీర్ఘకాలమ్మునకు ధర్మాధర్మములు యుక్తాయుక్తమ్ములును బాటెం
పవి కలియుగం బరుదెంచు. నయ్యది జరుగుకొలందిని బొత్తిగా

జనులకు విలువనీడయుఁ దిన నాహారమ్మును లేవి దుస్థితి సంభ
వించు నప్పుడు శ్రీమన్నారాయణుండు కల్కినాఁజను నవతారంబై త్తి
కరవాలమాత్రసహాయుడై యెయ్యెడంగాని కుంటువడవి దివ్యాశ్వంబు
నదిష్టించి. 65

మ. భగవత్సత్తనెఱుంగనట్టి నృపులం బాపాత్ములకా జాలదు
రృగులన్ గుక్షి భరప్రవీణులఁ బ్రజన్ భక్షించు వ్యాఘ్రమ్ములన్
దెగునట్టుల్ పొనరింపఁగా దిరిగెడిన్ దేశంబులెల్ల ప్నిలిం
పగురుండియ్యెడకేగుదేఁ గలుగుఁ ద్వత్పాపనోదంబొగిన్. 66

వ. అమృహనీయుం దనేకుల దుర్ధీకుల వదించి పరమపాపసంబగు
నీపాతాళగంగాజలంబునఁ దానమాడి నన్ను సందర్శించి యేగెడి. 67

తే. గీ. అట్టి సమయమ్మునందు నీయందు నతని
పరమపావనమంఘ్రి సంస్కర్షమొదవు
దానితో నీవొనర్చిన యేనమెల్ల
సురుఁగు నందాఁక నిందుండు మెఱుఁగు మింత. 68

వ. ఇట్లు నొడివి యెంబరివాణి విరిమించెఁ జంద్రగుప్తుండు చంద్రవతి
యిచ్చిన కాపంబు చొప్పునఁ బచ్చరాతిబండయై యప్పాతాళగంగా
ప్రదంబునం బడియుండెఁ బిమ్మటఁ జంద్రవతియు. 69

కం. తనయందము చేసినదొనఁ
గునఁ దండ్రీకకీర్తి యమము ఘోరనరకముకా
గొననై నకతనఁ దనజ
వ్వనమందు మఱింతియేవపడి యోగినియై. 70

తే. గీ. ఫలజలాహారములతిప్ప ప్రాశనంబు
లితరములు మావి మౌనిజనేద్యమైన
తైవదీక్షనుగొని సదా సరసిజాక్షి
శివుగుఱించి తపించి యజించు భ క్తి. 71

కం. శివుఁ బెండ్లాడు తలఁపుతో

నవసి యుమ తపించె నీపె ననవిల్తునికిన్

భవుఁ దొకటలోఁగి పెండ్లా

డవలచినఁ దాణితా నిడదు చేకొనఁగఁ.

72

తే గీ. ఎప్పుడు తండ్రి దుశ్చేష్టితమీపె చూచె

నపుడె యాపెకు సంసారమనిన విరతి

వాడమి వరమేశ్వరునియం దపూర్వమైన

భక్తి యుదయించి శుద్ధవిరక్తయయ్యె.

73

కం. పురుషులకన్నను నెక్కుడు

విరక్తి యంగనలయందె విజ్ఞులుగన నే

ర్తురు పరిశీలంపక యం

దురు గతితలు శీలమెడలుదురని మనీషుల్.

74

తే. గీ. కలుగుచే కష్టమొక్కెడఁ గలిగెనేని

యంగనలకు విరక్తి తానటైయుండుఁ

బూరుపుల కట్లుగాదది పొలియుఁ దఱచు

నెఱుక గల గణువలకిది యెఱుకవడెడి.

75

చ. వనమున మంచిమంచి ప్రసవంబుల నన్వహమాపె కోసితె

చ్చి నిగమవేద్యునయ్యభవు శ్రీగళునిత్యునిరంజనుఁ జూ

ర్దనసఖు లింగరూపిని విరక్తుల కాదివిరక్తులఁ సభా

జనముదితుఁబొనర్చు నలసారసలోచనఫాలలోచమన్.

76

సీ. ఆరుణోదయముగాక యంతికుమున్నె యా

పాతాళగంగలోపలమునుంగు

మునుఁగుచే తడవుగా మున్ను విర్రేకించు

కొన్న క్రొన్ననలునుగోయుఁబాలు

కోయుచే తడవుగాఁ గొండపైనెలకొన్న

శ్రీశైలనాథు నర్చింప నేగు

నేగి స్వయంబువై యెసఁగు లింగమ్ము న

ర్చించుఁ దదేకాగ్ర చిత్తవృత్తి

తే. గీ షోడశోపచారమ్ముల కూలినెలిమి

బారికామణి పూజించి పాదుఁగొంత

సేపు శివలీలలను గై తపెప్పునభవుఁ

గూర్చి ప్రతిదిన మా సుమకోమలాంగి.

77

కం. శ్రీశైల నాథుఁడనఁగాఁ

గాశీవిశ్వేశ్వరుఁడును గాఁ దీక్షేత్రం

దే శైవక్షేత్రములఁ బ్ర

కాశిందున్ సాధకులకుఁ గల్పనగంబై.

78

కం. ఇతరత్రసన్యుతపమున

శతాంశమిట సలిపెనేని చాలునదియె తా

శతగుణితంబై సాధకుఁ

దితీర్షుఁగృతకృత్యుఁడేసి దేవునిజూపుకా.

79

వ. అక్షేత్రమహిమం బట్టిదగుటంచేసి యచిరంబునన పరమేశ్వరుండు

ప్రత్యక్షంబై యాదర మేదురంబులగు పలుకుల నలరించుచు నిట్లు
ప్రశ్నించె.

80

డి. ఏమిమనంబునం దలఁచి యిట్లుతపంబొనరించుచుంటి నీ

నో మబలా! కడుంగడు మనోగతి సంతసమున్ ఘటించ వి

న్నొమెడిపూన్కిమై విటకు నోతరళాక్షి గనంగవచ్చితి

న్నేమములిట్టలెందుఁగననేరఁ దలోదరులందు నుగ్మలీ.

81

వ. ఇట్లు సుప్రసన్నుండై ప్రశ్నించు పంచసాయక విజేతకుఁ ద్రిజగన్నే

తకు నా తలోదరి కరకంఠమ్ములు మొగిద్దీ.

82

కం. కోరిక యేమాత్రమునా

కో రజతాచరి వివాసః యుండి తపంబే

నారంభించను విను నే

నూరకతపియించు చుంటి సురగాభరణా.

83

మ. భవః సంతారమహాద్ధికిం గలుగదే పారంబు, కోయ్కల్ సదా

నవయంజేయునుగాని తృప్తిగను విన్నాణంబు సూచింప నేం

త విభుత్వంబు మటించు వంతటి యమద్వాంతమ్మనం గూర్చునో

శివః నీనామము సంస్మరించుటె జవిశ్రేయంబుగల్గించెడికా.

84

తే. గీ. తండ్రియేమయ్యె వంతటంతటి విశాల

పార్వభౌమత్వమబ్బి పాషాణమయ్యెఁ

దొలుతఁ బాషాణముగఁబుట్ట దొసఁగులెవియు

నబ్బకుందెడిఁగదా జగదాదిదేవ.

85

కం. కొందఱి నటు కొందఱి నిటు

గందరగోళమునడించి కామాద్యరులకా

గందించి పనికిమాలిన

పందలుగాఁజేతు వేమిపాపంబభవాః

86

కం. కనసికిది శ్రీధగఁదోఁ

చునుగా "కోతువునకాటచొప్పున మన్నన్

మనమెరియచెఁ యెల్కొకు" నో

యనలాక్షః యిదేటిశ్రీధః యవి నిన్నందుకా.

87

కం. ధనధాన్యస్యందనకాం

చనతురగద్విరద కలిత సంపదలిడి భ

క్తువిమక్తుఁ జేసెదవు ము

క్తుని జేయవు క్తుఁజేయుదువు తుదకభవాః

88

అ. వె. తోలుబొమ్మలాటతో నిన్నవంటి దే

వాదిదేవునకు నహర్నిశంబు

కాలయాపనంబు గడతేలునేని య

న్యూలనుగూర్చి చెప్పనొందుగదె.

89

ఉ. యోగినిగాఁగ నుండి సత యోగిరిరాడ్డనుజా హృదీశః । వి

న్నాగమవేద్యు నీ కుధరమందలి లింగమునందు సిద్ధులౌ

యోగులు మెచ్చులాగున సుయోగముగల్గెడు నంతదాక దు

ర్యోగహరున్ యజింతు నిది యొందొకవిష్ణుములేక సాఁగుతన్. 90

అ. వె. ఇంతకన్న జన్మమెత్తిన ఫలము వే

తొందు గల్గినట్లు లో మహేశః ।

నాకుదోచదేల నగలు నాణెమ్ములు

బరువుచేటుగాదె । పాలనయన.

91

మ. నినుఁ బూజింతురు, నీవొసంగిన ధనానీకంబు భూషాదులున్

గొని యానందముగాంతు, రంతియె గనుంగోఁబోరు నీతత్త్వ మే

కనకంపున్నగ లేమణుల్ గలవు నీ కాయమ్మునందేల నీ

వనుమోదింప నెఱుంగవల్సిదె । రహస్యం బుద్రిభూవల్లభా. 92

కం. పరిశీలించినకొలఁదిన్

విరక్తికిన్ మించుపదవి వేతోక్కఁడు నా

కరయంగరాదు సతముగఁ

గరుణింపుము దాని నాకు గరణాభరణా ।

93

వ. మఱియు వింక నొక్కండనుగ్రహింపుము.

94

నీ. కరవీరపుష్పముల్ గరమర్చి నీకు న

ర్పించి పూజించితి వృషభవాహ ।

పారిజాతమ్ములు బహుభక్తిమైఁ దెచ్చి

నిను సభాజించితి నిటంపయన ।

శతవక్రములుచాల సంగ్రహించి వినుకా స

పర్య గావించితిఁ బాఠ్యతీతః ।

విల్వదళమ్ములు వేనవేల్ సమకూర్చి

విను యజించితి భవానీసనాథః ।

తే. గీ. మఱియు నెన్నేనియును గుసుమములు దెచ్చి

యర్చితునొనర్చితిని నేటి కథవః మల్లి

కాసుమమ్ములఁ బూజింపఁగానుపించె

నీదునిజమైనరూప మనాదిదేవః ।

95

ప. ఇందులకు నభిజ్ఞానంబుగా నాయందలి యనుగ్రహమ్ము వెలువరిం

చుచు నీనామంబు మల్లికార్జునుండుగా మార్పుచెందుటకు వరంబు

కరుణింపవలయు ననవుడు నట్లయగుంకాయని యనుమోదించి

యద్దేవుండంతర్హితుండయ్యె. నియ్యది శ్రీతైలమహిమంబు ఈపుణ్య

తైలంబునకును విందలి మహేశ్వరునకును విందలి భక్తులకును

సంబంధించిన గాథలెన్నియో పాపనాశకంబులును బుణ్యప్రదంబు

లునుం గల వని వెండియు.

96

కం. కరవీరుండను భక్తుఁడు

కర ముగ్రతపంబొనర్పఁ గరుణాకుఁడు శం

కరుఁడు ప్రసన్నుండై యే

వరముంకావలయు నన్న వాఁడు విసతుఁడై .

97

తే. గీ. దేవః । నాతపమునకు సంతృప్తి నీకుఁ

గలిగెనేనియు నన్ను వృక్షముగఁజేసి

దాసిపుష్పమ్ములను దైవతములువీపుఁ

బూజిగొనుచుంటయే వరంబుగనొసంగు.

98

తే. గీ. చేతులారంగవిన్నుఁ బూజించువాఁడె

ధన్యుఁడట్టిపూజకుఁ గడుమాన్యమైన

పుష్పములును దళంబులుఁ బుణ్యమునకు
నాలవాలమ్ములని చెప్పనేల : గిరిశ :

99

- ఉ. గంగ పవిత్రమయ్యె నెసకమ్మున విన్నభిషిక్తుఁజేసి యో
యంగజవైరి : పూజ్యతకు నాకరమయ్యె హిమాలయంబు నీ
కుంగొమిరెఁ జగజ్జననిఁ గోర్కులెసంగనొసంగి : విష్ణునా
రంగ సవర్యనల్పుట జరామరణాదులదంచునో శివా. 100
- వ. కావున నాకు విట్టివరంబు ప్రసాదింపుమని వేడు కరవీరునకు నట్ల
యగుంగాకయని పురారి యదృశ్యుండయ్యె వియ్యది శ్రీశైలమహి
మంబు దీనిశ్రవణ మననాదు లిహపర శ్రేయోదాయకంబులు మఱి
యింక దేనిని వినఁదలంతు రనవుడు శౌనకాదులు నీవేది వచించి
నను మాకిది యమృతప్రాయం బనవుడు సూతుండు నీ శ్రీశైల
మహిమకు సంబంధించిన ముగ్ధబాలానుగ్రహంబను ప్రాకృతేతి
హాసమ్ము వచింతు వినుండని శౌనకాదుల కిట్లనియె. 101

ముగ్ధబాలానుగ్రహ మహిమ.

- తే. గీ. కలదు శ్రీశైలమనియెడి మలకు నాతి
దూరమున బాదబుల యగ్రహార మొకఁడు
వేదవేదాంగ ముఖ్యమౌ విద్దియలకు
నది వివాసంబు రిక్తులందలరు ద్విజులు. 1
- కం. శివపూజం బొనరింపక
యెవఁడుఁ ద్విజుఁడందు నీరమేవియు ముట్టం
దవనీపతి యిదీనను గొనఁ
దవమతికిరమైనదాన మమకరమగుటన్. 2
- వ. అందొక్క గేస్తునింటికి నల్లుండేగుదెంచిన కారణంబునఁ బిండి
వంటనందికొనిరి. ఆ యింటికుఱ్ఱుండా భక్ష్యంబుగొని తినుచు దోడి

బాలర సూరించుచుండె, నయ్యది చూచినబాలరలోఁ ద్రిహాయవ
వయస్కుండొకండు తనతల్లి కడకరిగి యిట్లను. 3

కం. అప్పచ్చి తినెడి మన యల

తిప్పవదానుల మనుమఁడు దేవికతన వాం

ద్రప్పములు వండికొనిరో

చెప్పుము వండికొన మేమిచెప్పుము మనము॥. 4

వ. నావుడుఁ దల్లి నాయనా ! యల్ల తిప్పవదానులుగారి కుట్టునిబావ
వచ్చుటంజేసి వాంద్రప్పచ్చులు వండికొనిరనుటయు, నక్కుట్టుండల
భక్ష్యమ్మనందలి వాంచనజేసి "మనబావ మనయింటి కెప్పుడును
రాదేమి ?" యని యడుగ మొదలుపెట్టుచు నిట్లనియె. 5

ఉ. బావయనంగ నెవ్వరగు ? బావలు సర్వులకుండురో ? ధరా

దేవులలోన నెవ్వరి కెదేని విమిత్తముచేసి యుండురో ?

బావయొకండు తా మనకు భాగ్యముపండి లభించెనేని నా

కేవియొ ఆపుచుల్దొరకు నెట్లొకా ? బావ యిచేలరాఁడహో. 6

కం. ఉన్నాఁడా బావమనకుఁ

దిన్నఁగనేనేగి వానిదీసుకవత్తున్

మన్నించి యప్పచులు మన

మున్నెఱిఁ దినవచ్చుఁ జెప్పుము వెనన్నాకున్. 7

వ. ఇట్లు సారెసారెకు నప్పచులయందలి శ్రాంతింజేసి వేడించుకుట్టుని
పోరడంచుటకు వండిపెట్టుటకుం దగిన సామగ్రిలేమింజేసి తల్లి తన
కూతునికింకను వివాహము లేమింజేసి బావ మనకింకను నేర్పడ
లేదని చెప్పుచోఁ గుట్టుని ప్రశ్నంబులంతతో కాంతాకాంతంబులు
గావని వానిప్రకృతింబట్టి యెఱింగినయది కావున మఱివింపఁదలంచి
వాని కిట్లనియె. 8

సీ. అప్పుమగని బావయందురు నీయపు

కింకను మగఁడు తానేరువడఁడు

చిన్నప్పకన్నను శ్రీశైలభ్రమరాంబ

పెద్దది, తద్భర్తపేరుఁ బెంపు

గలవాఁ డతనికున్న కలిమి యొడ్లకులేద

ఆతఁడప్తైశ్వర్యజాతకుండు

మనపేదటిక మెఱింగిన కారణమ్మున

మనయింటి కెన్నఁదాఁ మనుఁడు రాఁడు

తే. గీ. నాఁగ నాకుఱ్ఱ విని నేనయేగి బావఁ

బిల్పుకొని వత్తునంచును బిండివంట

మీఁది విభ్రాంతిచే నాఁడు మేల్మీసలుకు

లంబ వివి వానితో నిట్టులనియెఁ బేర్మి.

9

తే. గీ. అప్పు వచ్చినచో బావయపుడె వచ్చు

నప్పకేలేదు దయ మనయందుఁ దండ్రి

ఆపె యైశ్వర్యవంతురాలయ్యె మనము

రిక్తులము వచ్చునే? మనగృహముఁ జూడ.

10

తే. గీ. ఎప్పుడో మనమే పేర్మి నేగిచూడ

వలయు ననుటయు నప్పు డప్పచ్చి తనకు

దొరక దనియెంచి బాబుండు తోడితెత్తు

నప్పతోఁగూడ బావ నటంచుఁ బలికె.

11

కం. అప్పసిపాపని కర్మిలి

యప్పచ్చులయందుఁ గలుగుటంబి యెఱింగి తా

విప్పవృరమున కేవము

చొప్పుడ మదిబొక్కు సుతునిజూచి యలఁడురుక.

12

వ. ఇట్లు కతివయదినమ్ము లరుగుటయు నంత శివరాత్రి మహాపుణ్యకాలం
బరుదెంచె. 13

మ. గుడులుం గోపురముల్ సుధారసమునం గొంగ్రొత్తలై మించు న
ట్లడరంజేయుచు భక్తిచిత్రముల సొం పాకొండకుఁ మేటి సొం
పిడ భక్తాగ్రణులై న మానవులు తత్పృథ్వీధ్వగర ప్రాంతమం
దుడురాఁజ్జేరు మెప్పుగోరి సతతోద్యుక్తిన్ పుటింపింపఁగఁ. 14

కం. కన్నులవండువుగా నా
పన్నగభూషణుని నగము ప్రాంతమునందున్
జెన్నలరు ప్రదేశంబులు
విన్నాజపుఁజోభఁ జాలివిందై యలరెన్. 15

ఉ. ఏగిరిశేఖరింబు శిరమించుక కన్నులఁ జూచుమాత్రలో
నాగము లెన్నియో సలిపినట్టిరుగూడఁ బునస్తనంధయ
త్వాగతి దప్పుగా నడరునట్టి విముక్తికిఁ బాత్రులౌదు ర
య్యాగమవేద్య స్వీయ విలయంబును శ్రీగిరిఁ జూచువేడుకఁ. 16

సీ. ఎద్దులపై నెక్కి యీశ్వరు నవరావ
తారంబు లనఁ గిరిఁ జేరువారు
నందికేశ్వరుమించు ననఁజాలు నెడ్లబం
దులపైఁ బ్రయాణంబు సలుపువారు
చెంచుల చిక్కలఁజిక్కు పక్కులునాఁగ
నరవాహనములతో నరుగువారు
ముల్లె మూఁటలు తామె మోసికొంచును లేమి
వీకునకున్ జూపనేగువారు

తే. గీ. హర : హరా : పాహిమాం హర : హర : యటంచు
శివ : శివా : యంచు శ్రీశైల శిఖరవాస :
యంచు భ్రమరాంబికా మనోహర : యటంచు
స్మరణపేయుచు యాత్రికుల్ పాఁగిరిట్లు. 17

వ. ఇట్లనేక ప్రకారంబుల యాత్రికు లష్టకష్టములలోనెల్ల మిన్న యవం
దగు నయ్యష్టమూర్తిని దర్శించు శ్రీతైల యాత్రం బొనర్చు కోట్ల
కొలది యాత్రికులం జూచి భ్రమరాంబ మహేశ్వరుం గాంచి
యిట్లనియె. 18

కం. స్వామీ ! మీమహిమం బతి
భూమము నేనెఱుఁగుదు నిటు భూమియె యీనం
గా మెఱసి నట్టు వచ్చిరి
మీమలఁకన్ ముక్తిపదని మేకొను విచ్ఛణ్. 19

కం. ప్రతియేఁ డిట్టులె వత్తురు
పతితులుఁ బావనులు నెల్లవారును దత్స
ద్గతి కైలాసము వీరికి
సత మనుటకు లేక మేని నందియమున్నే ; 20

ఆ. వె. అట్టులేని వీర లాప్రదేశమ్మున
నెట్టు లిముడువార లేది దిక్కు
వాకుదోఁపకిప్పు మీకెఱింగించితిఁ
దెలియఁజెప్పి శంక దీర్చుమీక ; 21

వ. నావుడుఁ బరి మేశ్వరుండు మందహాసముతో దేవీ ! నీనందియమ్ము
దీరు నుపాయంబొందు గలదట్లొనర్చు మది యెట్లంటివేని. 22

ఉ. ఏనొక వృద్ధవిప్రునిగ విప్పుదొ ! యింకనొ యన్నయట్లుగా
గూను కునుష్టమాదిసిగఁ గొండొకదో నొకచెట్టునీడ నెం
తేనియు దైన్య ముప్పతిరి విప్పుడెపోయి పరుండుఁ ద్రోవ మ
న్మానినివేష మీవుగొని నన్నుగుఱించి వచింపుమీగతిఁ. 23

చ. ఇతఁడు మదీయభర్త కడు వృద్ధుఁడుదప్పిని గొన్నవాఁడు నీ
రుతగినవారిలేరయిన రూఢిగఁగొంచెము గొంతునందుఁ బో

సి తడియునట్లొనర్చునెడ శీఘ్రము తెప్పిరి సేదదేటి జీ
వితము ధరించు నంచనుము వెళ్ళెడియాత్రికులెల్ల వారితో. 24

వ. అట్లు నీవు తెల్పినపిమ్మటఁ బలుమంది ప్రిలును బురుషులును విడి
యెంతపని యని తమయొద్దనుండు జలకలశంబులతో సిద్ధమగుదురు.
అప్పుడు మరల నీవు వారించి వారికిట్లనుము. 25

కం. ఎన్నఁడుఁ బాపము సేయని
పున్నెముగల జీవితేని పోసినజల మా
సన్నమరణుఁడగు మత్పతి
గ్రన్నన బ్రదికెడి నొకంబఁ గాలునిజేరుకా. 26

వ. అని విష్కర్షగాఁ బల్కునదియని పరమేశ్వరుండు పరమేశ్వరికిఁ
జెప్పుటయుఁ నాపెయు వలెయనియె ననంతర మ్మిరువురును యాత్రి
కులరుదెంచు మార్గమ్మనకుఁ గొంచె మెడఁదొలంగి యొక తరుచ్చా
యను బూర్వోక్తరీతి నధిష్ఠించుటయు. 27

ఉ. ఏమిది : యింతవృద్ధుఁగొని యేరునుతోడను దోడులేక నీ
వీమెయి యాత్రకంచు విటకేటికి వచ్చితివమ్మ : నీకు ది
క్షే మిటనయ్యయో : కుదరమీయనతో నెటులెక్కెదీవు పూ
ర్ణమయుఁడంచుఁదోఁచెడిఁగటా : కదలించుట యెట్టులీయనకా. 28

వ. ఇట్టులనుచు నెవరితోవను వారు శ్రీశైల మల్లికార్జునదేవు నందర్శించు
సంత్రమంబుతోఁ బోవుచుండిరి. మహేశ్వరియు. 29

తే. గీ. అమ్మలార : నాభర్తకు నన్ని మంచి
నీళ్లు మీవద్దనున్నచో నేఁడు మీకు
నెంతయో పుణ్యమబ్బెడి నీయరమ్మ
గొంతులోఁ బోయరమ్మ : తగ్గు నెగరాప్పు. 30

కం. ఇది మార్గాయానమ్మన
నొదవిన యాయాస ముదకమింతయిడినఁ ద

గ్గు దయావతులారా యెటున్
గదలంగలేమి నిచటఁ గన్తి జనించెన్.

31

౪౦. మీతోపాటుగ నేమును

నేతెంచితి మల్లదేవు నీక్షింపఁగ మ

చ్చేతోహరుఁ డిటులౌటఁ

శీతాంకురీరీటు గిరికిఁజేరుట యెట్టుల్.

32

౪౧. గీ. నీరుకొంచె మెవ్వరేవియిడిరేవి

అంతలోఁగొంత యోపికయావహిల్లు

మెల్లఁగాఁ గొండదరికేగి మెట్లనెక్కి

శ్రీగిరీశుని జూతుము చేతమలర.

33

౪౨. ఇట్లు ప్రీతైలమ్మరుగు యాత్రికుల యంగనలు వినంగ నంగలార్చు నా
త్రిమరాంబను మాయాకుటుంబినిగా నెఱుంగమిఁ బఱపురు గృహిణీ
లలామలు తోడి గేస్తురాలువడు కన్తికి జాలివడుచు నమ్మా! యిదెంత
భాగ్యమని నీటికలశంబు కేలగొని యాకపటనాటక సూత్రధారిగొంతు
కలో నీరమ్మవోయ నేగుచుండుటయు నమ్మహామాయ చట్టన
వారింది.

34

౪౩. మఱియొకలాగు చూడకుసుమా! కలమర్మము చెల్పుదాన నీ

కరుణకు సంతసమ్ము నినుఁగాళగళుండు నముద్దరించు నె

త్తఱి నమమంచు నీవెఱుఁగుదానవు కానియెడఁ జలంబు ని

త్తఱినిడు మట్లు కానియెడ దక్కదుప్రాణమెఱింగి చెప్పితిన్.

35

౪౪. వె. “పుణ్యమునకు నీపుపోఁగఁ బాపంచెదు

రా” నటంచుఁ గల యధార్థమిట్లు

తెలువవలనె నిన్ను దేవుండు రక్షించు

మంచిదానవీపు మగువమిన్న.

తే. గీ. ఎందఱో వినిపించుకో కేగుచుండఁ

గరుణగలదానవౌట నాక స్తిలోనఁ

బాలుపంచికొనిన నీదుశీలమెంత

యని నుతింతు దేవుండు విన్నరసిపోచు.

37

చ. ఎపు డిటులాడునో జనని యీశునిరాణి జలమ్మువోయ నీ

ద్వపడినకొంతలెల్లరు నెడఁజనియించిన కొంకుకల్మి డి

ల్లపడి యిదేటి చిక్కని కలంగిననెమ్మది వెన్నకీడ్వ వై

లపతిఁగనంగఁబోయిరి కలావతియోరుతు వృద్ధయయ్యెడఁ.

38

వ. శ్రీలైలయాత్రార్థం బరుగుచు నీదృశ్యంబు దిలకించి తనలో.

39

కం. పొనరించితిఁ బాపంబులు

జననం బెత్తినది మొదలు జవ్వన ముదయిం

చినపైఁ జెప్పఁ బనేమని

చన కింకన్నిలిచెనే ! వెసంజనె నెటకో.

40

కం. శ్రీలైలేళున్ గనఁగా

లేశముఁబనిలేదు కడు మలీమసుఁడగుఁగా

కాశైలశిఖరముఁ గను

చో శివ ! శివయంచు నమముసురుఁగు నఖిలమున్.

41

తే. గీ. అనుచు క్షేత్రమాహాత్యమునందుఁ గలదు

కంటి నటగంటకునుమున్ను కాలగళుని

కొండశిఖరంబు విపుడుగన్గొనుచు నుంటి

వింక నాకెక్కడిదిపాప మెటకొపోయె.

42

తే. గీ. అనఘురాలను బుణ్యాత్మరాలననుచు

దైర్యమున నీరువోయు నత్తరుజమందు

శివుఁడు ప్రత్యక్షమయ్యె నాశివునిరాణి

గూడ స్వస్వరూపమ్ముతో నాడ విలిచె.

43

కం. శివుఁడిటువచించె వదలా

యెవరికి నిటువంటి నమ్మి కెద గుదురునొ వా
రపుదురు మత్పదమున యం
దు వసింపగఁ నర్హులెఱుఁగుదువుగా కింకన్.

44

ఆ. వె. వారిలేగుచున్నవారని కొందఱు

వీరలేగుచున్న వారటందుఁ
గొందఱిటకువత్తు రందఱుధన్యులే
కాని యిట్టివ్యక్తిఁ గాంచుటరది.

45

వ. ఇట్లు వచించి మహేశ్వరితో శివుం డంతర్ధీనందె. నావేశ్యను యాత్రి
కులెల్లరును ధన్యురాలవని యభినందించిరి. ఇట్లెల్లరును శ్రీశైల
యాత్రకు నరుగుసమయమ్మున మున్నునొడివిన యగ్రహారమ్మునం
దలివారును గొందఱరుగుచుండిరి. ఆవిప్రస్తనంధయుండు తన
యప్పయు బావయు శ్రీశైలమ్మునందున్న వారని జనని మున్ను
తనకు వచించి యుంటంజేసియు వారు తమయింటికి వచ్చినప్పుడు
గాని తనకు నప్పచ్చి తిను భాగ్యంబలవడదని యెఱుంగుటంజేసియుఁ
దానుగూడఁ దదానయనార్థంబు శ్రీశైలమ్మునకుఁ బ్రయాణంబొన
రించు సన్నాహమ్ముతో నుండి తోడిబాలురితో విట్లు ప్రసంగింపం
దొడంగె.

46

కం. మాయప్పయు మాటావయు

నీయూరికి నేగుదెంతు రేనేగి యెబో
మాయప్పను రమ్మనియెద
నాయమతోవచ్చితీరు నాయయవారున్.

47

తే. గీ. అప్పు డప్పాలువండు మాయమ్మ మీకుఁ

బెట్ట కేనొక్కడనె తిందుఁ బెట్టుమంచు

నేనడుగ మీరు పెట్టరు నేనుమాత్ర

మేలపెట్టెదనని బాలుఁడోలిఁ బలుకు.

48

వ ఇట్లు తోడి బాలురతోఁ బలుకుచుఁ బ్రయాణంబగు చిన్నికొమరు
ముగ్ధత్వమ్ము నెట్లును వారింప వశమ్ముగామి నబ్బాయినితల్లి తమ
యూరివారలు గొందఱు శ్రీశైలయాత్రకు నరుగుచుండ నవ్వారితో
వీని యమాయకత్వంబు సర్వమ్మును వక్కాణించి మా కుట్టుని
మీవెంటఁ దీసికొని చని శ్రీభ్రమరాంబామల్లిలేళ్వరులఁ జూపించి.
వీరె మీయప్పయు బావయు నని చెప్పి పో రుదుపుండనిచెప్పి పంచు
టయు వారట్ల కాకయని తోడ్కొని చనిరి యనంతరమ్ము. 49

తే. గీ. ఆప్ప సర్వాంగభూషితురాలుగాఁగఁ

గానఁబడె భ్రమరాంబిక కనులకఱపు

దీర గుండ్రాయిగా బావ గోచరించెఁ

గుట్టనికి లేకమును దృప్తి గుడురదయ్యె.

50

కం. కుదురక యప్పకు నగలే

మి । దరిద్రత బావకిట్లు మేకొనుకత మే

మిది యక్కజంబుగా నా

యెదకున్ గనుపట్టుననుదు నిట్లని రవలఁ.

51

తే. గీ. ఇతఁడు మీదావ భక్తులకిచ్చు బొకఁడె

యెఱుంగుఁగాని కట్టికుడుచు బెఱుంగఁడప్ప

యొరులకు నొసంగుఁ దాఁదిను నున్నసకల

మెఱుంగు మనుటయుఁ గుఱ్ఱని యెదకు నచ్చె.

52

వ. అచ్చటనున్న నాలుగైదు దినమ్ములును భ్రమరాంబికాసాన్నిధ్యము
నందును మల్లేశ్వర వికటమ్మునందును వసించుచు వారలను దమ
యింటికి రమ్మని ప్రార్థించుటతప్ప వితరం బెఱుంగక తన్మయుండై
కాలక్షేపం బొనర్చుచుండె.

53

తే. గీ. అప్పరో ! భాగ్యవంతురాలగుదు గాక
 పేదలమటంచు మమ్ము ననాదరింకె
 నీకుఁ దగకున్న బావకేనియును దగమె !
 యంచు నెకనక్కెముం నాడు నప్పతోడ. 54

కం. బావా ! నీవెంతో మహా
 భావుఁడవట ! అగుదుగాక బట్టయులే కి
 ప్లే వేఁదులువలె నొకగుం
 ద్రావిధమున నుండుచేటి రాజనమొక్కో ! 55

తే. గీ. ఎందఱో వచ్చినారు నీయందు నున్న
 టక్తి కలిమిని నీవిట్లు బండరాయి
 చందముననున్న వారలు దెందమందు
 నేమి యనుకొందురో ! సుంత యెలుగవలదె ! 56

అ. వె. ఇట్లు బావతోడ నెలమిమై నప్పతోఁ
 దటదు బాలకుండు దత్పరత్వ
 మలరు బుద్ధితోడ నల్లారుముద్దుగాఁ
 బలుకుచుండు వారు పలుకకున్న. 57

తే. గీ. ఉత్సవపురోజు లేగుదు నూరిమొగము
 వట్టి చనసాఁగిరెల్లరు బాజనెవరు
 తీసికొనివచ్చిరో ! బయల్దేలి వారు
 పిలువ రానన మొదలిడెఁ బిల్లఁడపుడు. 58

కం. బావయు నప్పయు నాతో
 రావలె రాకున్న నేను రా. విటనే నా
 జీవితము గడపుదునటం
 చా వెలిబాలుండు వలుకు నక్కజమొదపున్ 59

కం. తిరునాళ్ళప్పుడు దక్కిన

నరులిట నెవరుండ రటవి నానాజంతుల్

గిరినెల్లడఁ దిరుగాడున్

గరము టయంకరమెఱింగి కదలుదమింకన్

60

తే. గీ మరల శివరాత్రిదన్క నిగ్గిరిని బావ

కప్పకును భుక్తి దేవత లరుగుదెంచి

పెట్టుదురు వారు మనమున్నఁ బెట్టరెఱిఁగి

చనుట యుక్తములేవన్న చనుదమింక.

61

కం. అని యెంతచెప్పినమ బా

వను సెప్పను దీసికొనియె వచ్చెదఁగా కే

నని “భిల్లకపట్టు” గ నా

చినకట్టుఁడు గూరుచుండె శ్రీకంఠగుడిన్.

62

కం. ఇతికర్తవ్యముదోషక

బతిమాలి వినువుజనించి బాలువిడిచి యా

గతమైనత్రోవ నలవా

రతి రయమున నేగి రతని యమ్మకుఁ జెప్పన్.

63

వ. తిరునాళ్ళకాలమ్మరిగిన పిమ్మటఁ గూడఁ గొందొక పర్యంతమును
దర్మకర్తలు లోనగువా రుందురనియు నింతలోఁ దండ్రీ వచ్చి పీనిం
దీసికొని వచ్చుననియు నెంచి వారు పయనం బొనర్చిన యనంత
రము మల్లికార్జున దేవుండును భ్రమరాంబయు నప్పిన్నవాని పట్టు
దలకు సంతసించుచు మంతనమ్మునఁ దమలోఁ దామిట్లు మేలమ్ము
లాడుకొనఁ జొచ్చిరి.

64

సీ. పుట్టనింటికి నీవు పోయి యెన్నాళ్ళయ్యె

నని శంకరుఁడు మేలమాడఁ జొచ్చె

నత్తవారింటికి నరిగి మీరెన్నాకు

లయ్యెనో : యని మేలమాడె నాపె

కట్ట దుకూలసంఘమ్ములా : యేముందె

ననుజూచి నవ్వికొండ్రవియె శూలి

అచట నేనిప్పింతు నట్టిపుట్టములు మీ

కెందుకు రండవియె భ్రమరాంబ

తే. గీ. వారు రిక్తులటంచుఁ బురారి నగియెఁ

గాదు సకలభాగ్యము లిచ్చువారు మీర

లల్లురై యుండ రిక్తు లెట్లగుదు : రగుదు

రనుఁడు మీదయ కపయశంబవియె గౌరి.

65

వ. ఇట్లన్యోన్యము మేలమ్ములాడికొనుచు.

66

కం. రావోయీ : బావా : యని

యావిభుఁడా కుట్ట మార్గమాదేశంపం

గా వెడలె గౌరితోడను

దేవతలెల్లరును బొరి నుతింప నభమునన్.

67

వ. అట్లు బావయు నప్పయుఁ బాదచారులుగాఁ బయనంబగుటయ కాక
తమతమ ప్రయాణపు వస్త్రాదికంబులు గల చిన్నిమడిసంచులు తమవి
తామే మోసికొనుచు నరుగుచుండ నప్పసిక్కుట్టుండు కొందొక
నేలనడిచి.

68

అ. వె. నడువఁజాలనేను గడుఁగడు నడుగులు

గురికరాలు గ్రుచ్చికొని యలఁచురె

వచ్చినప్పుడేను వచ్చితి బండిపై

వనుచు నడువలేక ఆఁగెనొకట.

69

వ. అయ్యెడ భక్త పరతంత్రుండు శంకరుండు భ్రమరాంబంగవి చిఱు
నవ్వుతో.

70

కం. మీతమ్ముఁడు నడువండిక

రాతి ప్రదేశంబు గురికరా లసులవలెన్

నాతిరొ : గ్రుచ్చికొనెడి నెటు

లో : తన్నీ : యెత్తికొనుట యుక్తంబగుగా :

71

వ. అనవుడు జగదంబ మందహాసమ్ముతో

72

కం. పదునాల్గు భువనములొ : ఆ

బ్రదునీయురిమో : సుమేరువర్వతమొ : కళా

స్పదు మండలమో : తమ కి

య్యది భరిమెట్టులగుఁ జిన్నియర్చకుఁడనమా ?

73

వ. అని వెండియు.

74

తే. గీ. శంధిశంధిగ నొక్క యంసము నలంక

రించె రెండవయంస మ్మకించనముగ

నుండెఁ గనువారి కెట్టులోయుండుఁ బిన్న

మఱది నెక్కించి కొనుఁడన హరుఁడు నగుచు

75

తే. గీ. నెత్తిపై గంగఁ జందురుని పణిజా

పెనుజడల మోపుమోసెడి పేదవేల్పు

బుజముపై బావమఱదిని మోసికొనుచుఁ

బయన మొనరించె వేల్పు లబ్రవడిచూడ.

76

కం. ఎలజవ్వన మలరారెడి

పొలఁతిగ నంబయును నాదిపూరుషుఁ డొప్పుల్

గులికెడి యువకుండుగఁ బు

ట్టిచు నత్తిలుఁ జూచువేడ్కనేగిరి యిట్టుల్.

77

తే. గీ. పుట్టువే లేనితల్లికిఁ బుట్టినిల్ల

టంచు నేర్పిదె మునుపల్ల మంచుకొండ

మరల శ్రీకైలపున్ దరి మంది విప్ర

జనము లుండెడి దేర్పదె జనపదంబు.

78

ప. ఇట్లప్పసిబాలుతోడను నర్దాంగితోడను సామాన్య గృహమేదింటోలే
 శ్రీకైలమల్లికార్జునదేవుండు పథికుండై యేగునప్పుడు మున్నీ కుట్టుని
 వెంట నిడుకొనివచ్చిన యగ్రహారవాస్తవ్యులు గనియును, 79

కం. మానిసిఁబోలెడి వేటొక

మానిసులుందురని యెంచి మాటాడ రుమా

జానిబుజమందుఁగల ద్విజ

సూనుఁడు కనిపించె వినరు సుంతయురొదచే. 80

ప. అనంతరమ్మవ్వారికన్న మున్న యిద్దాలుండు కపట సోదరీ భావుకు
 లతో నింటి కరిగి తల్లింగని పట్టరాని సంతోషముతో. 81

కం. అప్పయు బావయు వచ్చిరి

అప్పచ్చులు వందుమనుచు నబ్బాలుఁడు మే

లుప్పతిలఁబల్కుటయుఁ దా

నప్పాసని పల్కనమ్మ కయ్యను యంతః. 82

తే. గీ. వీధిగుమ్మమ్ము కడకేగి వెలఁది చూచు

నంతలో దంపతులు చూడనగుడు వీర

లెవ్వరో : యాత్రికులు మనయింటికేగు

దెంచెరని విశ్వయించి యతిభిషపర్య 83

ప. చేయుట గృహస్థవర్మంబగుటఁజేసి పాదప్రక్షాళనంబునకు జలం
 బొసంగి సేమమ్మడిగి కూర్చుండు-డని కటంబొకటి నీకటమ్మునఁ
 బఱచుటయు వారలయ్యెడఁ గూరుచుండిరి 83

కం. ఆ పసిపాపఁడు తల్లి న

పూవమ్ములు వందుమనుచుఁ బోరిఁబోరిమైఁ బ్రే

రేఁప దరిద్రతచే నెటు

దోఁపక సజ్జలను విసరి దోసెగఁ జేసెన్. 84

వ. అట్లు చేసేచేయని తోడన నబ్బలుండా రొట్టెను బుచ్చికొని బావా :
తినుమని శంకరున కందిచ్చుటయు భక్తపరాధీనుండగు నాకపట
జగన్నాటక సూత్రధారుండందుఁ గొందొక భక్షించునంతలో బాల్య
చాపల్యమ్మునంజేసి శంకరునొద్ద కరిగి. 85

కా. బావా : అంతయుఁగూడ నాకు నిడతే భక్షించెదే : తెమ్ము నా
కా వైపెల్లను. వేతొకండివుదె నీకందించెదన్ రొట్టె. యి
ష్టే వేతొక్కటిఁ గాల్చినమ్మయని యా యీకుండు భక్షించునా
లో వేవేగమ లాగికొంచరిగె బాలుండది భక్షించుమన్. 86

వ. తోడి బాలురున్న వీదికిన్ జని యూరించుచు మాబావయు నప్పయు
వచ్చిరి మాయమ్మ యప్పచ్చులు వందెనిని చెప్పుచు నానందించు
చుండె నింతలోఁ దల్లి తటాకమ్మునకు జలానయనమ్మున కరిగి
మరల నింటికి వచ్చుటయు. 87

చ. మునుపటి యిల్లు వాఁకిలియుఁ బూర్తిగ మాటుపుచెందె సౌధమ
య్యెను దృఢకాష్ఠనిర్మితపు పెద్దెగృహం బెటునమ్ము నాపె నే
మ్మనమది స్వీయగేహమని; మాయగఁ గన్నదె వచ్చినట్టి గే
హనియును భర్తయుఁ జనిరి యెచ్చటికో : తమ యిచ్చచొప్పునన్.

వ. అప్పు డప్పేదగేస్తురా లెట్టకేలకు సరిహద్దు గేస్తులయింద్ల గుఱుతులం
బట్టి యయ్యది తమ యిల్లైయనియు సంతకుమున్ను వచ్చిన దంప
తులు శ్రీ భ్రమరాంబా మల్లికార్జునులే కావలయుననియు నిశ్చ
యించికొని. 88

తే. గి. పోరు చల్లార్చ నప్పుడపుడు తనూజా
తోడ భ్రమరాంబికాదేవి దుహితయనియు
బావ మల్లికార్జునుఁడని పలుకుదానఁ
గుఱ్ఱుఁడది నమ్మి యటకేగుకుతుకమూనె.

ప. ఇరుగు పొరుగు గేస్తులతో నంపితి, వారిచ్చటికింకను వచ్చినజాడ
కనుపట్టదని వెండియు. 91

తే. గీ. వారు రాకుండ నేరీతివచ్చె వీడు
మూడు నిండెను వీనికి మొన్నమొన్న
స్వయముగా రాదగిన శక్తి చాలునంచు
నెట్లు నమ్ముదుఁ జూచినదేని త్రోవ. 92

కం. అప్పయు బావయునని నా
కప్పడఁతిని మగనిజెప్పె నయ్యో : వారే
అప్పార్వతి పరిమేళుడు
తప్పెను దాదములు మ్రొక్కుతటి దాఁజుఁ గదా. 93

శా. కాలికాలని సజ్జరొట్టె యిడు నాకార్పణ్యమున్ రోసి యా
పాలాజుండును నంబయు స్గడు ధనధాజిష్ఠు దివ్యాంబరా
వాల శ్రీకతురంగగోవికరిసౌవర్ణాతి మాతృప్రభా
జాలాందోళితదోలికాకలితవేశ్మం బిచ్చియుండింతియే. 94

కం. ఎఱిఁగి శివుఁ బూజచేసిన
దురితమ్మునఁ బోని నాకె దొరకెఁ గదా : య
బ్బురమగు నీసిరి యిఁక నెవ
రెఱిఁగి యజించెదరొ : వారి కేకొఱఁతుండున్. 95

ప. ఇట్లాపె నివ్వెఱపడి కట్టండేడకేగెనని చూచుచుండ గర్భవ్యావ
సాయికుం డాపె భర్త పశుగ్రాసఁబు ఘాసంపుమోపు శిరమ్మున విడి
కొని తనగృహమ్ము గానరాక సంశయించునెడ నాపె యెదురుచని.

మ. ఇదియే మీగృహ మేలకొంతెదరు, రండికుండు దేవేరియున్
ముదమారన్ మనయింటి కడ్విగులయప్పొల్కిన్ బదాతిత్వమా
ర దయోద్రేకము కల్మి కుట్టనియెడన్ రాగిల్లి విచ్చేసినా
రిది మీగేహము నేను గేహినివి వాడే కుట్టఁ దేతెంచెడిన్. 97

వ. ఇట్టులా యిట్లాలు భర్తకు విన్నవించునంతలో సీకుట్టుని వెంటఁబెట్టు
కొని యాత్రకుంజని వీఁడు తన యవ్వయు బావయు నగు శ్రీశైల
భ్రమరాంబా మల్లేశ్వరులు రానిచో నేను రానని మూర్ఖపుఁ బట్టుపట్టి
రానమటఁజేసి విధిలేక యచట డించివచ్చితిమని తల్లిదండ్రులకుం
జెప్పుటకునై తిద్గహమ్ము గానఁబడమిన్ జేసి వెడకుచు. టయు
సీకుట్టుండు గంతులిడుచు వచ్చి వారల కిట్లను. 98

ఉ. వచ్చిరి యప్పు బావయును వచ్చెడి త్రోవను బావమూపుపై
ముచ్చటఁ గూరుచుండి కనిమోదముమైఁ బలువంగ మీరు నా
కిచ్చినవారుగారునుడి హెచ్చినపేరిమి బావనన్నుఁ దా
నిచ్చటదింపె నెత్తికొని యాడనెయుండిరివారు చూడుఁడి 99

చ. అనుటయువారు నన్యులను నాపులుబందుగు లెల్లవారల
క్కనకపువ్వారముందెఱచి కొంచనరత్న మయంబులైన న
ద్రునిచయమెల్ల నొక్కటియుఁ దక్కక చక్కఁబరీక్షగాఁ గనుం
గొని యిది యీశులీల యనుకొంచు నుతించిరి తత్కృపాప్లుతిన్.

వ. కుట్టుండును నక్కజంపడుచు గేహందెల్ల వెనకి తల్లితో పిట్లను. 101

తే. గీ. ఇంతలో నప్పబావయు నేడతేగి
రప్పతినలేదు రాఁజ్జె బావైనఁగొంచె
మెంగిలియొనర్చెనో : లేదో యేనుదాని
లాగికొనిపోతిఁ జుమి : మరలనిడుదంచు. 102

తే. గీ. మరల విచ్చితివో : లేదో : మంచిపనినె
చేసితివి కష్టపడి నేను జెన్నమర్లి
తేకుభ్రమరాంబ మీకిది చెల్లదేము
రిక్తులమటంచు రాకుందురే : యటంచు. 103

తే. గీ. ఎన్నియో విఘ్నములాడ నేగుదెంచి
నారు బావ నన్నెత్తుక నడచె నేను

నడువలేనన్న నంతటికడుఁ గృపావి
కాలు రెందుండ, రేమైరి? జనవి? వారు.

104

ఆ. వె. ఎంతకష్టపడితి నేగినదాది నే
నప్పనడిగి యడిగి యాపెవలన
మాటుమాటరామిమదిఁ గుంది బావను
సారెనడిగి రాతీతీరుఁగాఁగ

105

ఆ. వె. మరల నప్పయున్న మందిరమ్మునకేగి
అడరానివేని యాడి విష్ణు
రములు, తుదకు వీరు రారంచు రాకున్న
నేను వారితోడ నెపుడునటనె.

106

కం. ఉండుటకు నిశ్చయించుక
“పొం” డని మనయూరివారిఁ బొరిఁ బొరి మీరల్
రండని వేధింపఁగ, వా
రొందొకపని తోఁసవీకయుండిన కతనన్.

ఆ. వె. బయలుదేటి యిటకువచ్చిరి భాగ్యము
గలుగువారలౌటఁ గలిమి మనకుఁ
గలుగఁజేసి, రప్పగలిగించె భాగ్యమ్ము
బావకన్నమనమె పైతరంబు.

107

ఉ. వారమురోజులేని యిటవారలు పుట్టిలు నత్తవారియిల్
కోరిన వచ్చియుండిమని కొందొకపేరిమి సొంపుఁ బెంపు చె
న్నారఁగనుండఁగావలదె : యక్కట యేగిరె : చెప్పకే యెదో
దారినిబట్టి యయ్యయ్యె : యధార్థము నాకెఱిఁగింపు మమ్మరో : 108

కం. చేసినయత్నము “బూదెం
బోసిన పన్నీటి” వగిదిఁ బొలుసలు పమ్ముం

జేసితివమ్మరొ : యను శివ

దాసుఁ బసిక్కుట్టఁగాంచి తల్లి యటులనున్.

109

తే. గీ. పార్వతీవర మేళు లవ్వారు తండ్రి :

వారు జగము లెల్లను గనువారుగావి

వారలంగనువారలు వేరెఱుంగు

మీవు నేమును ధన్యులమిది ద్రువంబు.

110

తే గీ. మాటవరుసకు నేనంటి మనకువారు

చుట్టములటంచు నీవదేపట్టికొంటి

రాతివిగ్రహములు పురారాతి యతని

దేవేరియునంచుఁ జేసితివీవు ఋజువు.

111

ప. అని తల్లివండ్రు లక్కుట్ట నభినందించి నీవలనఁ గులంబెల్ల ధన్యం

బయ్యెనని దీవించి సుఖముండిరి.

112

తే గీ. కుట్టయగుఁ గాక పెద్దయగుత జడాత్ముఁ

డగుతఁ బండితుఁడగుఁగాక యభవునందు

మది లగించినఁ జాలు నున్నదివిముక్తి

యిహముఁ బరమును మునులార ! యెరుఁగుఁ దింత.

113

కం. ఈకుట్టం దప్పచ్చికి

నై కాదే ? యభవునింటి కాహ్వనించెన్

శ్రీకంఠుఁడని యెఱుంగునె !

వీరెన్ గరుణించి వానివెంబడి వచ్చెఁగా.

114

తే. గీ. అందులో వింతమెత్తని యాత్మగలుగు

దేవతలులేరు వేఱెందు దేవదేవుఁ

డనఁగ వీయవకే చెల్లు వందరావి

వరము లిడికాదె ! యీవేల్పు వరడుఁడయ్యె.

115

ఆ. వె. "నేతీబీటకాయ" రీతి విరుదముల

నితఁడు దాల్చిఁ దీతని యెల్లపేళ్ళు

శివుఁడు శంకరుండు శ్రీశంభుఁ డొకఁడేల

అభిల నామములును సార్థకములు.

116

వ. ఇయ్యది ముగ్ధబాలానుగ్రహమ్మనియెడి శివలీల దీనిఁ జనువుపాలు,
వినువారలు నశ్రమంబున నైశ్యర్యవంతులై భక్తి ప్రపత్తులఁ దాన
కంబులగు సూనులంబడసి నిరామయాయురార్థోగ్యంబుల నఁది
సుఖించి తుట్టతుదను శివసాయుజ్యంబు వడయుదురని సూతుండు
శౌనకాదులకు వక్కాణించె.

117

కం. దేవా! యాపత్రైలం

తావద్వ్యాఖ్యగ రచించు త్వత్పదభక్తి

శ్రీ వేంకటేశ నామకు

శ్రీవర్ధిష్ఠ నొనరించి చేకొను మథవా.

118

శ్రీవైల - ముగ్ధబాలానుగ్రహమహిమలు

సమాప్తము.

శ్రీమత్పురదేవతామైనమః
శుభమస్తు - అవిష్ణుమస్తు
గా య త్రీ మ హి మ

వ. శ్రీమద్విజయవాచీపురనివాసా ! కృత్తివాసా ! మల్లికార్జునదేవా !
మహానుభావా ! అవధరింపుము పురాణకథనోన్ముఖుండగు
సూతుంగాంచి శౌనకాదు లిట్లు ప్రశ్నించిరి. 1

తే. గే. అన్ని మంత్రములందు గాయత్రి యెక్కు
దందు రయ్యది యల్లపంచాక్షరిబలె
నెల్లరికు జప్యమైయుండ దెవరికి నుప
నయనయోగ్యత గలదో ! వార యధిక్యులు. 2

వ. అట్లే యగుఁగాక యితరమంత్రంబులకన్న దాని విశిష్టత్వం దెచ్చి ?
అందేదేవతకుఁ బ్రాముఖ్యంబు ? వివరింపు మనవుడు సూతుండు.
మహామహాలారా ! వినుండు. "గాయంత్రాయతే" అను ననయ వా
ర్తంబు మీ యెఱుంగనిది కాదు. అద్దానివలన వాచ్యంబు పరిమేళి
యింపఁబడఁగలదు నంత్రమునందలి భర్గపదం బుద్వోఽఽఽ
చుచున్నను గొందఱు వారివారి బుద్ధిచాకచక్యంబు వినియోగించి
యితరదేవతాపరంబుగ వ్యాకరించుటయుఁ గలదు. 3

తే. గీ. అంతమాత్రాన నామంత్ర మభవు భర్గ
వీడునని విశ్వసించుట వెఱ్ఱితనము
భర్గనంశమ్ములే నిలింపగణమను ర
హస్యమేమయ్యె నెందు కన్యార్థరచన. 4

వ. "సర్వేసర్వార్థవాచకాః" అను ననుశాసనమున్నను దానిని సర్వత్ర
యుపయోగించి యా యా పదములకు విరుద్ధార్థకల్పనం బుచితంబు
గదు. 5

శా. గాయత్రీమనువాచ్యుఁ డల్లశివుఁడే కైవల్య మట్లుండ ను
 శ్రీయోగంబిడు టక్కతమ్ముననెకా సిద్ధించె నద్దాని కీ
 శ్రేయ మొక్క మహేశుపట్లనె బుధుల్ సిద్ధాంతు లూహింతు రిం
 కేయేవేల్పులు శూలిఁబోలె నిడువా రీశత్యసౌభాగ్యముఁ. 6

తే. గీ. అల త్రిమూర్తుల యైశ్వర్య మష్టదిగది
 పతుల యైశ్వర్య మల్ల రావణుఁడు లోను
 గాఁగలుగు రాక్షసేంద్రుల కలిమి శివుఁడ్ర
 సాద మని చెప్ప నెవ్వరుఁగాదునారు. 7

కం. అడుగుటయేతడపుగ వర
 మిడువాఁ దొకశంకరుండె యీ మంత్రజపం
 బుడుగక యొనర్చి గొతముఁ
 దుడిగించెంగాదెఁ కలుపు నొక్కెడ మౌనుల్. 8

ప. ఒక్కెడఁ దీవ్రంబైన ద్వాదశవర్షజైమం బుప్పతిల్లి లోకంబు నెల్ల
 నశింపఁ జేయుచుండె. 9

తే. గీ. వాన యను శబ్దమేతక్క వాచ్యమెందు
 లేదు సస్యంబులకు దిక్కులేదు పనుల
 గతి యధోగతి యాదృశజైమ మేరు
 పడి జగమ్ము నశింపఁగాఁ దొడఁగెఁ బెలుచ. 10

ప. ఆ మహాజైమంబున విశ్వామిత్రునంతటి మహాతపస్వి దారిపుత్రుల
 సంరిక్షణమ్మునకు గత్యంతరమ్ము గనుపట్టక యెటకోచని పొట్ట
 పోసికోనెంచి తుదకుఁ దనకుఁగూడ నాహంబు చిక్కక శ్వపాకు
 నింట వండికొన్న కుక్కమాంసమ్ము దిన నాలాయపడవలసివచ్చె
 నన విక నితరులంగూర్చి వచింపనేలఁ అట్టులా మహాముని తనకుఁ
 జెప్పకుండఁ గుటుంబభారనిర్వహణంబునకు భీతిల్లి యెటకేనియుం

బోవ నమ్మవిపతిభార్య కొన్నినాళ్లు పెనిమిటిరాక నిరీక్షించి ప్రయోజనంబు గానక కుటుంబభరణంబునకుఁ ద్రోవలేక “అపత్కాలేనాఽస్తి మర్యాదా” యను సూక్తిసూహించి తనకొమరులలో నొక్కని విక్రయించి తక్కుసంతానమ్మును రక్షింపనెంచి వానిగళమ్మునకు రజ్జువు దగిల్చి యమ్ముకమ్మునకై గొంపోవు దృశ్యమ్ముచూచి హరి శ్చంద్రునితండ్రి శళాదన్యపాలుండు కారణాంతరమ్మునఁ బితృవిష్ఠా సీతుండై యరణ్యమ్మునఁ గ్రుమ్మరువాఁడు “వీని మెడకిట్లు రజ్జువు నేలతగిల్చితివి” నావుడు నాసాధ్వీమణి విక్రయార్థంబు గొంపోవు చుంటి నవి తనదుర్దశనెల్లఁ దెల్లంబుగా వాక్రుచ్చిన నాన్యపమోళి కటకటంబడి.

11

చ. ఇదిమొద లేదోయాఁకటికి నేనిడువాఁడ దినంబుఁదెచ్చి యా పద గదవంగఁబెట్టుకొని బాలుని గ్రీతు నొనర్పఁబోకు మం చెదముదమందఁ బల్క మునియింతయు సమ్మతిచూపి కుట్ట గ్రీ వఁ దవిలి యున్న రజ్జుమయపాశము దీసె నృపాలు మెచ్చుచున్. 12

ప. కొలఁది కొలంబు గళంబున రజ్జుబంధంబు దగుల్చుకతన నాకు ట్టండు గాలవుండు నాఁ బ్రసిద్ధుండయ్యె. నారాజస్యండు ప్రతిదినం బును నేదేని భక్షణయోగ్యంబగు జంతువును వేఁటాడి తెచ్చి యమ్మవిపత్నికి సభక్తికమ్ముగా సమర్పించుచుండె నిఁకఁ బ్రకృతం బాలింపుఁడు.

13

కం. ఇట్టి మహాకైమంబున
నట్టుడికినయట్లు లోక మార్తికి లోనై
చెట్టు కొకడుగాఁ బోవఁగ
విట్టటుగౌతముఁడు గదలఁ దెనకం బఱుడున్.

14

కం. అతిదులనెకాక యథ్యా
గతులనె మఱికాక యింటికడ కేగిన యే

పతితునకేవియు పద్రన

యుతముగ నన్న మిడుచుండె నొరు లరుదందన్.

15

సీ. ఎండిపోయెను బావు లేచటనున్నవిగూడ

గౌతమాశ్రమమునఁ గలదు జలము

రూపుమాసెను జెట్టు లేపొలమ్మునఁగూడ

గౌతమాశ్రమమునఁ గలవు చెట్లు

మాడిపోయెను సస్య మేడనున్నదిగూడ

గౌతమాశ్రమమునఁ గలవు చేలు

ఏడ్చెవాసెను జంతులేపొంతలనుగూడ

గౌతమాశ్రమమునఁ గలవు పనులు

తే. గీ. ఎండ యితరత్ర యగ్నికి నెన్నిరెట్లా

అడరుగలిగించుఁ గాని యయ్యాశ్రమమున

మితికి మీఱదు వానయు మెట్టసస్య

ములకు ననుకూల మగుగతి నొలయుచుండె.

16

౩౮. ఎక్కడలేనిద్విజులు ముని

మక్కువతో సత్ర మిడినమాటను విని నల్

దిక్కుల నుండియు వచ్చిరి

క్రిక్కిరిసిరి యాశ్రమమ్ము కెలకులనిండన్.

17

తే. గీ. దారిపుత్రాదులును గొంచు నూరువిడిచి

వచ్చువారలు గొందఱు పశుగణంబు

గొంచు వచ్చెడివారలు కొందఱిట్లు

నిండి రిల గౌతమాశ్రమమండలంబు.

18

౩౯. అది మును పరిమితమైన

ట్టిది యయ్యును ద్విజులు వచ్చుచే తడవుగఁ దా

మదపసితముల నొసంగెడు

నదియై వర్షిల్లుచుండె నమ్ముని మహిమన్.

19

తే. గీ. ఎంద టెక్కిన మఱియొక్కఁ దెక్కుచోటు

చాలియుండు కుబేరపుష్పకము రీతి

గౌతమాశ్రమ మెంద టక్కడికిఁ జనినఁ

గొఱత లేకుండ విచ్చు నందఱకు నిండ్లు.

20

తే. గీ. పెండ్లికొడుకువారికి నెటు పెండ్లికూతు

వారు విందులమర్తు రాతీరు గౌత

మాశ్రమమ్మన నతిదుల కవిశము నను

భూతమయ్యెను పద్రసోపేతభుక్తి.

21

ప. ఇట్లేదీక్షగా నొకటిగాదు రెండుగాదు పండ్రెండేడులు గౌతముండు
గాయత్రీమంత్రపురశ్రవణసామర్థ్యంబునంజేసి యయ్యెడ కరుదెంచిన
చాతుర్వర్ణ్యంబును భరించె దదితరిజనంబునుగూడ భరించె నా భరణ
ప్రకారంబు చాలవిచిత్రంబై యుండు, నమ్మహాతపస్వి తన్మంత్రో
పాస్తీయందు దీక్షితుండై యుంటతప్ప నితరం బేయదిగాని గలి
గించుకొన్న టగుపట్టదుగాని.

22

ఉ. దానమునందుఁ బ్రేమగల దారుణేనాదులు వైశ్య లంఘ్రిజుల్.

మౌనికి వశ్యులై తమ నమస్తము సచ్చటఁ వెచ్చఁబెట్టు న

హృవికతోడ వచ్చి సతమున్ జతనంబున భూతత్వప్తి యిం

పొ నెఱిఁ జేయుచుండి రిటులాట మునీంద్రు తపఃప్రభావమే.

23

కం. ప్రతి వటువున కుపనయనం

బుతఱిన్ గాయత్రీ మంత్రమును గురుఁ డిడు నీ

ప్రతి గౌతముబలెఁ దన్మం

త్రతరస్పృత నెఱిఁగి జప మొనర్చఁదొకండుఁ.

24

కం. పదియో నూతో లే కేఁ

బదియో పదినూలుసార్లొ పఠియింతురు కో

విదులు మఱికొంద టితఁ డ

ర్పుదసంఖ్య జపించె మంత్రమును గాయత్రిన్. 25

ప. ఆకారణంబున సకలజగదుద్వేజకంబగు జ్ఞానం బాతని యాశ్రమ
ప్రాంతమున నడుగిడ నేరదయ్యె నని వెండియు. 26

ఉ. పెండిలివారువోలె నట బీదలుసాదలు విందులందుచున్

బెండిలి పద్మ నాదియగు పెక్కుశుభంబు లొనర్చికొంచు నొ

క్కండును లోటు లేనిగతిఁ గాలముపుచ్చుచునుండునంత నా

గండముదాఁచె నెల్లరు సుఖంపడు కాలము వచ్చెఁ జెచ్చెరిన్. 27

ప. అనేకులు గేస్తు లమ్మహాముని సాన్నిధ్యంబు వాయలేక యెట్లెట్లో
సెలవుగొని తమతమ నిలయంబులకు గొతముని సౌహార్దంబున
కచ్చెరువందుచుఁ జని సుఖంబుండిరి. ఇఁక మిగిలినవారు కొందఱు
మాత్రమే. 28

కం. వారల లోపలఁ గలరు బి

కారు లనుపకారులు నపకారులును గడే

కారులు యత్కించిత్సం

స్కారులు నానావిప్రకారులు క్రూరుల్. 29

ప. బ్రహ్మజాతియందు మాత్రమ కా దేజాతియందును దాదృశుల యున్చి
లోచ్యంబి ఆకృతఘ్నులెల్లరు నొక్కచో గుమిగూడిరి. అందుఁ
గొందఱు గృతజ్ఞులును గలరు, వారును వీరును విట్లు ప్రసంగించు
కొనఁ దొడంగిరి. 30

ప. ముని గడుచుంచివాఁడెచుగు ముక్కుబిగించుక గూరుచుండు మ్రొ
క్కినయెడఁ బుచ్చికోడు పరికించిన వింతభిగర్వి గానరాఁ

- దని యొకరుఁడన విజయ యాయనవైఁఖరి యట్టిదే సిరిన్
గను జనులెందులేరె : యిటు గర్వముదాల్చిరె : వారల్లెరున్. 31
- కం. తనయంత జపిత లేఁదని
ముఁకికా గర్వము గలుగ మోఱకులకుఁ జె
ప్ప నలవియుం గలదే యీ
యన తలదాటిన తపస్సు లవనిని లేరే : 32
- వ. ఇట్లొకరుండు వలుక వేఱొక జ్ఞానలవదుర్విదగ్ధుం డిట్లను. 33
- ఉ ఈయనకున్న గర్వమది హెచ్చుతపస్వి నటంచుఁ గాదు నేఁ
బాయక నిత్య మిందఱకుఁ బాటుల కన్నమువెట్టుచుంటి నా
కీ యిల నెవ్వ రీదనునదే యన వింకొకరుండు వల్కు నీ
నీ : యిటులేల పల్కెదు విశిష్టగుణుండు మునీంద్రజాతిలో. 34
- ఉ. అన్నములేక చచ్చు మనకన్నము వప్తము నిచ్చి ప్రోచునం
పన్నుఁ డుదారుఁ డీయనము పాదరజంబు శిరానఁదాల్చుచోఁ
బున్నెముగల్గఁగాని వెడపోకలు వోయినఁ గూడుపుట్టునే :
చిన్నతనంపుఁ జెయ్యు లవి చేటు పుటించెడి నూరకుండుమీ. 35
- వ. నాపుడు వేఱొక కృతఘ్నుండు సవరిహాసమ్ముగా నిట్లను. 36
- చ. ఎఱిఁగినవాఁడునుం బలెనె యెమ్మె లెవో వచియింతు విమ్మునీ
శ్వరు పదరేణు వంతటి ప్రళ స్తికిఁ దానక మేని రాము పా
దరజము దాల్చి యీతపసిదార పవిత్రత గాంధనేల : భ
ర్తృరజము తాదృశం బనెడి తేఁకువ యాకెలు లేకపోయెనే : 37
- వ. అని వెండియు. 38
- చ. ఇతఁడు మహోత్తముం దయిననేమి యనాగసురాలుభార్యదై
వతపతి యింద్రు మోసమునుబట్టి కళంకితురాలు గాఁగ న
య్యతివఁ బతివ్రతన్ వెతకు నగ్గముగాఁగ శపించె మౌని యై
బుత మెఱుఁగంగనేరఁ దెవఁ డీతనిమెచ్చు వివేక ముండినఁ. 39

కం. సురపతి శపించుటకు నె

వ్వరు గాదన రితని నతఁడు పాపియగుటచేఁ

బరమపతివ్రతయెడ ని

స్కరుఁఁడుండగు నితని ననని ఘనులుంగలరే । 39

వ. నావుడు మఱియొకరుండు కొందొకయొగ్గుండు. 40

చ. గఱువల వర్తనంబునెడఁ గాదనియొనని చర్చ పేయఁగా
మొలుకులు నేర రూరక నమోయని వారికి మ్రొక్కు బొక్కచే
దురితహరంబు మోలుకులు తొందరపాటున వారినెంచి మి
స్తరమగు నారకమ్మునఁ బదంపడి గూలి నశించు రార్తులై . 41

తే. గీ. అన్ని శాస్త్రమ్ములందున నతిదురూహ
మైన తర్కశాస్త్రమ్మున కాదికర్త
గౌతముఁడనంగ నాతని పేతకాదు
నాఁగ మనకున్న లేతవిన్నాణ మెంత. 42

తే. గీ. ఏదొ మిడిమిడిజ్ఞానంబు నింతొ ! యంతొ !
ఉన్నదేయను నీకునాకొద్దనెంచు
నంతపాటిదె ! యది యెంతయలఘుఁ డిహ్య
హామహుఁడు కోట్లకొలఁదిగ నన్నమిడియె. 43

వ. మఱియొక కృతిమ్ముండు పరిహాసపూర్వమ్ముగ నిట్లను. 44

ఉ. అన్నముపెట్టె నెందఱికో ఆయ్యది యీతని ప్రజ్ఞగాదు ప్ర
చ్ఛన్నముగాఁగ నిండ్రుఁడు నిశాసమయమ్మునవచ్చి యేగుచో
బన్నము కారణమ్ముగుచు వార్ధిజనించిన కోర్కెలీను న
య్యన్నువరత్నముగా మఱచినట్లుగ నామది నూహపుట్టెడున్. 45

వ. అట్లేకానిచో. 46

తే. గీ. పండినట్లులు గనరాదు వార్చినట్లు
లేదు దినదినమును గోట్లు లేచిరతిదు

లల్లచింతామణీసుమహాత్వమయది

ఋషిమహాత్వం బటన్నచో నెవఁడునమ్ము. 47

వ. మఱియొకరుం దించుక సజ్జనుం డిట్లు మందలించె. 48

చ. పదియును రెండునేఁడులు కృపామయుఁడమ్మువి సౌమ్ముమెక్కి సౌ
హృదమెడఁజేసి తప్పనుడు లేటికిఁ గూటికిగడ్డకొనెఁ త
ప్పిదమిది రత్నమే మనలఁ బెంచినదేసువు పెంచినం గృతం
బెద ముఱవంగరాదు మునియే మనయాపదఁబాపె నాఁదగుకా. 49

కం. శీతినిగల దోషములలోఁ

గృతమును ముఱచకలి మిగులనెక్కుడగుట ని

ష్కృతి దానికి లేదనుచున్

మతిమంతులు వల్కుదురు ప్రమాణజ్ఞాతల్. 50

ఉ. కావున నమ్మహామహునిఁ గాదని యొనని వాదులాట దు
ర్భావమ యన్నదాతయు భరంబుభయంబు దొలఁచిప్రోచు స
ద్భావుఁడు వీరుఁతండ్రిబలెఁ దద్దయుఁబూజ్యు లటండువిజ్ఞు ల
క్కొవిదు గౌతమున్ వృధగఁ గూఠతనంబున నాడిపోతురేఁ 51

కా. గాయత్రీమనుజుపకుండు నిఖిలజ్ఞాత్రగ్రగణ్యుండు ని

ద్యాయత్తుం డయి కూడ నీతఁడు దరిద్రాణుండు గకుంటచేఁ

జేయేనాఁడును జూపఁబోఁ డనఘు సుశ్రీయుక్తు నీమానిరా

ధ్నేయున్ జెప్పిననోటఁ జెప్పుటకునేఁడీ వేటొకం డిద్దరకా. 52

వ. ఇట్లు కొంద టొకవిధంబుగను మఱి కొంద టింకొకతెఱంగుగను
నప్రస్తుతపుప్రసంగం బొనర్చుచు మఱి కొంతకాలం బబనుండిరి.
అందుఁ గేవలకృతఘ్నులకు విర్హేతుకంబగు నసూయ సహజంబ
గావున నాయన్నదాతనెట్లో వంచిత మనుతలంపు వొదమి రింద్రం
బన్వేషించుచుండిరి. కాకతాళియమ్ముగ నక్కాలమంద తైలానమ్మువ.

తే. గీ. తనకు నర్థాంగ మిచ్చినందునకు గౌరి
 సంతసించియు గంగ శీర్షమునఁ దాల్చు
 నీకుచైదికి వగగూరి యెట్టలాపె
 నవలి కంపించుట కుపాయ మంచునెంచి. 54

కం. దినదిన మదేవవిగ నె
 మృనమున గంగయెడ నీసు మాసరముగ యో
 జన పేయుచుండె నీశ్వరి
 వనితకు మనమెరియదే : సవతిగన్పడినన్ 55

తే. గీ. అందులో నుత్తమాంగమ్మునందు సవతి
 తాండవించుట తన కదస్థలపుటునికి
 యెంత యీశ్వరియైనను నెడఁద సైఁచు
 నోర్పు చాలక గౌరి విట్టూర్పువుచ్చు. 56

చ. దయకుని మందలించుట కెదందలపోసియు నర్థదేహమున్
 దయమెయి నిచ్చియుండిన కృతంబది జ్ఞప్తికివచ్చి కొంకు నే
 ప్రియుఁడును భార్య కీవిధపుఁద్రేమ గనంబడఁజేయఁ దంచు నా
 మె యెఱిఁగియున్ దపించుఁదనమీదనొకర్తుక యుంటసైఁపమిన్.

తే. గీ. వలపుతలకెక్కి తలకెక్కువనిత యాగ
 డమును నయిరించెఁ దా భుజంగమవిభూషుఁ
 డట్లుగాకున్న నెల్లరు నపహసించు
 వింతచనువున కొప్పెడి విభులుగలరె : 58

కం. పోనీ పతివ్రతాత్వం
 బేనీ కలదేమొ : యన్న నీవె జలధిలోఁ
 దానెఱుంగఁడె : కలయుట యీ
 శానున కీకులట చెయిది సహ్యం బాయెన్. 59

కం. తనపాపం బటుబుండఁగ

మనుజుల పాపముల నీపె మాన్పుటకై లోఁ

గొనుటది జగత్ప్రసిద్ధం

బనలాక్షుఁడు నేత్తిఁదాలె నమములముగ్ధెన్.

60

ప. పంచమహాపాతకుల నిర్వచించు సందర్భంబున గణువలు నలుపు
రను జెప్పి "తత్సంసర్గీవ పంచమః" అనుట సర్వజ్ఞుఁ డెఱుఁగ
కుండునా । అగుచో నీపె సంసర్గంబునంజేసి తానుగూడఁ బాపా
త్ముండు గావలసి వచ్చుంగదా.

61

చ. ఇతరుల పాపపుణ్యముల నేర్చి ఫలము నొసంగు దేవతా
పతిపురవైరి ఆయనకుఁ బాపము సోఁకిన యేని యెవ్వ ర
పుతితత వ్యాకరింపఁగలవా రను గర్విముదక్కు నొందు సం
గతిమగు నుత్తరం బివట గన్నడ దెంతగ నెంచిచూచినన్.

62

వ. బాగుగ విచారించిచూచినచో.

63

చ. ఇతరులజీవితంబు లవి యేగతినుండిన సంత వింతగా
స్తుతమతులైన పండితులుదోషముగా గణింప రెవ్వఁ డు
న్నతుఁ డధికారి వాని సుగుణంబులలోనఁ గళంక మున్నచో
నతనిని గౌరవింప రథమాధముఁగా నిరసించు రీనుమై.

64

సీ. బ్రహ్మదేవుఁడు తన్నుఁ బ్రత్యక్షమునఁ దప్ప

పట్టఁజాలనియంతఁ బాపమఱునె

విష్టుండు మాటాడవెఱచి యూరకయున్న

నేనంబు తనది తా నెట్లు సురుగు

సూర్యుండుఁ జంద్రుఁ డక్షులు వహ్ని తనకు వా

రూరకుండినఁ బాప మాఱిపోదు

ఇంద్రాదిదిక్పాలు రేమనంగలరు త

న్నవకున్నఁ బాతిత్య మవలఁజనము

తే. గీ. చేయిశిరముననిడి మున్ను చేసినట్టి
 సమయము నతిక్రమించి యీశ్వరుడు వేఱు
 కులట శిరమున నిడికొన్నఁ గోవిదుం దె
 వండు సహించుఁ గననీడు వలపు సడివి.

65

సీ. ఒడలెల్లఁ జేపకం పొక్కచో నిలకడ
 లేదు వంకరనడ లాదినుండి
 ఉన్నతస్థానమం దుంచుటయేకావి
 నీవస్థలందేగి నిల్చుచుండు
 “నైనవారికినాకు” లన్నరీతికి నగ్గ
 మై పాపుల కొసంగు నాకసుఖము
 నున్నతంబగు వస్తువొందు తారసమైనఁ
 దప్పించుకొవి దారితప్పి యేగు

తే. గీ. భంగపాటుకుఁ బుట్టిల్లు భవునికీపె
 పట్లఁ ప్రేమంబు గలిగెఁ “దావలచినయది
 రింబ యనుసామెత కుదాహరణము నాదు
 చెయిది నెట్లువిమర్శింపఁజెల్లు నకట.

66

తే. గీ. ఆపెగుణదోషములకేమి అన్యులకవి
 నచ్చటండిన నచ్చెను నాధునకెద
 సవతిపోరు తప్పించు వెఱపును జూచి
 కోవలయు వింతకెయ్యది గోడు సతికి.

67

ఉ. అందఱనెత్తిమీఁదఁ దనయంఘ్రులు రాజిలునట్టివాఁడు ఖం
 దేందుదరుండు తాదృకుఁడిహీః యవి యెల్లరునవ్వ నెత్తిపైఁ
 జిందు లొకర్తుద్రొక్క నెద సిగ్గిలఁదేచువి మ్రొక్కువారొః యా
 యిందిరభర్త లోనయిన యెల్లవిలింపులు శోచ్య మీయనన్.

68

కం. అధికార మొంతయుండిన

బుధిసమ్మతి కడియుఁ బాత్రముగ నుండనిచో

వ్యవ గలిగించు జగతి; కా

పథమున నడువఁగ వివేకి భయపడు నెడఁదఱ

69

వ. అని కొందొకయోజించి.

70

చ. తప మొనరించి యీయనకు దార యిఁకెవ్వతె లేదటంచు నే

నవరిమితానురాగమున నాడితిఁబెండిలి; నిప్పుడెట్లొ యీ

కృపణత దాపరించె లవమేని రహస్యములేదు నెత్తిపై

నెప్పుడును గుల్కు నీనవతి నెట్లుసహింతు నదఃకరించెదన్. 71

వ. అని సర్వజ్ఞగావున నప్పరమేశ్వరి యీ పెనెటలో దింపవలయు నిందు

లకుం దగినవాఁడు గౌతముండనియు నాతండు గోరినదోఁ బరమే

శ్వరుం డీపె నొసంగవలసి వచ్చుననియు నెంచి యాతండు గోరు

టకుందగిన నిమిత్తంబు గల్పింపవలయునని యెంచి తన చెత్మికత్తి

యలయందగ్రగణ్యయగు జయను బిల్చి మంతనమ్మున నిట్లుప

దేశించె. 72

ఉ. ఈ విపుడే రయంబచని యెందులకుం గొఱగానివైఖరిఁ

గోవయి యూఁడుదోఁబడెడి గోమున గౌతమునాశ్రమంబునం

దేవియొ చేలలోనఁబడి యేదైట మేయుచునుండు మాతదా

త్రోవనువచ్చి చూచి నినుదోచును వెంటనె వీడు మీవసుల్. 73

వ. పదంపడి జరుగుకార్యంబుతో నీకు నావశ్యకతలేదు, నీయితకర్తవ్యం

బింతియేయని యనుకొనించుటయు నయ్యంతియు మిగుల బక్క

చిక్కిన వృద్ధగోవయి గౌతమాశ్రమంబునందలి యొక కేదారంబు

నంబడి మేయుచుండునెడ సత్తపస్వి స్నానార్థంబరుగుచు మోదుగు

మండతో దానినవలఁదోలు పూనికితో నించుక తాదించునంత నయ్యది

దీనదీనమ్ముగా నొక్కయటపుమాత్ర మటచి యాచేనిలో విగతసంజ్ఞ కంటై పడియె. 74

కం. మువి దరికినేగి జతనం

బునఁ జెవులనుమూసి కలశమునఁగల జలమొ

య్యన మోరనిండఁ జల్లినఁ

బని లేశముసేయ కాయపాయములెవియున్. 75

వ. కృతమ్మునకొనర్చిన యుపకృతులందోలె వ్యర్థమ్ము లగుటయు నయ్యనముండు భిన్నుండై యేదియుందోఁపక యింకిను దాసీన్ బ్రదికించుట కేవియో యుపాయమ్ములు వెదకుచు నిర్విణ్ణుండై యుండునెడ వెనుకనుదాహరించిన కృతమ్ములు తమయెడందల సంతసించుచుఁ బయికిమాత్రము విచారం బభినయించుచుఁ దగ్గఱ కరుదెంచి మునికి సంఘటించిన యయ్యెడరునందుఁ బొల్గొను వం లంబలె నటించుచు. 76

చ. కొలఁదిపలాశదండమునఁగొట్టితి రీ రిది వృద్ధమూర్తియె
మ్ములు మఱితోలు లేదుపలమున్ గనుఁగొందమటన్న మేన నా
వలి కరుగందలంచి పడి ప్రాణమువాపెను మాటదక్కె మీ
పొలమున కెట్టుగా నఘముపోవునొ ! ఆవిధిఁ జూచుటొప్పగున్. 77

ఆ. వె. తినిన నెంతదినెడిఁ దినుటకిద్దానికిఁ

బండ్లుగూడ లేవు పాపమురక

మీకుఁ జుట్టనెంచి మేఁతకుఁజేనిలోఁ

బడియె బ్రహ్మహత్య వంటిదిదియు. 78

వ. గౌతముండు మిన్నుమన్ను నెఱుంగక యీదినమెంతదుర్దినమో ?
యీగోహత్యకు నేస్వల్పమైననేమి ? తాను విమిత్రం బైతివిగదా ?
యని ఎగచుచుండ నాకుటిలవిప్రులు తన్నుద్దేశించి యుపశమోక్తులకు
బదులు "మిపొలమునకు మాటదక్కె" ననునుడి నొడుపుట కూలం

బుతీరున హృదయమ్మునకు నాటి విరపరాధిని దన్నుదోషింగా నవల
పించు నా బ్రాహ్మణబ్రువుల ప్రల్లదనంబు దనమనమ్మున గోచరించు
టయు నమ్మహానీయుండు. 79

చ. ఆకలుషఁడంచు నన్నెఱిఁగి యాత్మ నొకండును బైకొకండుగా
వెకలితనంబు పైకుబుక వీటిఁడికూతలు గూయఁజొచ్చు మీ
వికృతి బయల్పడెన్ సకలవేది పరాత్పరుఁడుండె నేను మా
రకుఁడనొ కానొ ? దీని కచిరంబున నాతఁడు తేల్చుకుండునే । 80

చ ఎఱుఁగదొసంగు వట్టి యవహేళనమిద్ది భవత్కులీను లె
ల్లరు నిగమమ్ములన్ విడిచి లాఁతివి లాతులవాండ్ర వేసమున్
మంగి శివార్చనారహితమానసులై కడజాతి సేవ కా
దరము వహించి పాడుకుమతంబుల పాల్పడు చేలతిప్పెడిన్. 81

కం. పాలాశపుమండం గొవి
దోఁట దోషమన రెట్టిదోషజ్ఞులు మీ
హేళనకుఁ దగ్గఱలమును
వాలాయము గుడువకుండ వళమెట్టులగున్. 82

కం. గాయత్యుఁగపదేశమ్మున్
జేయుటయేకాని దానిఁ జేకొనుకొమరుం
డే యార్యునకోతక్కిన
నీయుర్వి జనింపఁ డింతయెఱుఁగుఁడు మీరల్. 83

తే. గీ. జందెమేయుండ దుండిన సందెవార్వ
రదిఘంటిచివ లేదు గాయత్రిసిద్ధి
స్నానమవి మదియవి సుంత లేనివాండ్రు
పొడముదురు మీ కొలమ్ములు పొల్లుగాఁగ. 84

కం. ఉదయమ్ము కాకమున్నే
యొదరము నేరసముతోడనో వింపనిచో

- బ్రదుకుట దుర్బట మనువా
రుదయింతురు మీకులమ్ము లోలిన్ వీలన్. 85
- కం. పంచాక్షర్యుపదేశో
దంచనము నశించుఁ బొట్టకై యేచదువో
పంచముల గురుత్వమునఁ బ్ర
పంచము పంచించుఁ బొలియు బ్రహ్మకళ యిలన్. 86
- కం. శాపానుగ్రహశక్తి ద
యాపరతయు నతిఘోష యాగమనియత
వ్యాప్యతి మీ వంశస్థుల
కేసాటియు నబ్బికుండు నిదియుమొదలుగన్ 87
- తే. గీ. అర్షమర్యాద లడుగంటి యాత్మజలకు
మీకులస్థులు గాంధర్వమేళనములు
సమ్మతింతు రొందొక్క వాసరమునంద
యుష్మదీయులు చేయుదు రుపయములు. 88
- కం. శివలింగార్చనయు, నుమా
ధవు పారమ్యప్రసక్తి తగ్గి యెవేవో,
వివిధపుణ్యద్రోవల మీకొల
మవనిం జరియించు వేదమది నశియించున్. 89
- తే. గీ. అడ్డమైన వృత్తులకు మీయన్వయములు
సిద్ధపడి గూడ లాభంబు చెందకురక
వీచుల సమాశ్రయణము సంకోచమెడలి
సేయు న న్నవహేళనసేయుకతన 90
- కం. కట్టున బొట్టున జుట్టున
నెట్టి వియతిలేక మగలునింతులు స్వేచ్ఛం

- బట్టిచరింతురు మీకుం
బుద్ధైవీవారలును దదృపులు భవుగుచున్. 91
- కం. కొందఱు చెప్పులుగుద్దై
సందర్శిమ్మనఁ గుటుంబసంరక్షణమున్
గొందురు గొందఱు మాంసము
తిందురు మీవంశజులు విధికి చూరగురై. 92
- కం. కొందఱు భిక్షులయార్జనఁ
దిందురు కన్నియలసమ్మి తిందురు ధరలోఁ
గొందఱు మీవంశము లీ
చందమునం జెడెడి నాడు కాపముకతనఁ. 93
- కం. శ్రుతిగృహమేధియుఁ గన్యా
పితృత్వమున కైతయేని భీతివడు ధనం
బతిగా నిడక వినాహపుఁ
గృతికిన్ పరిజనకు లొప్పు రెట్లొయనుచున్. 94
- కం. కులభేద మెంచకుండ న
కలికులముల కన్నియలను గైకొంద్రు భవ
త్కులమునఁ బొడమినకుమతులు
కలికిం జంకనెడిమాట గన్పట్టదెబన్. 95
- కం. భృతకోపాధ్యాయత్వము
సతమగు సంఘిజులు ధనమొసంగిన వాండ్రన్
శ్రుతికర్హులుగా మంతురు
గతమర్యాదులయి వచ్చుకాలమున ద్విజుల్. 96
- కం. ఆయుష్కర్మమునకున్
రేయే నమవసయునేవి రిక్కెదియేనిఁ
రొందురు కొందఱు స్వయముగ
నే యదిగావింతుకొందు రెఱుగుదు కులజుల్. 97

వ. మఱియును మీకులస్థలలోఁ బెక్కురు దూష్యమ్ములగు వస్తువులు
విక్రయింతురు, అన్న విక్రేతలుగూడ నగుదురని వెండియు. 98

చ. అదియిదియేల : సర్వమిహమై పరభీతి లవంబులేక మా
బుదురు భవత్కులస్థులు దురుద్ధరదోషము లాచరింతు కో
విదులనుదుల్ గణింప రవివేకులువారని యీసడింతు త
ప్పిదముల నొప్పిదమ్ములని పేరిమిమై నొనరింతు రెమ్మెయిన్. 99

వ. ఇట్లు గౌతముండు తత్రత్యులును గృతమ్ములును నగు ద్విజులను
శపించుసమయమ్మునఁ బరమేశ్వరీసంకల్పప్రేరితులగు కొందఱు త్ర
మద్విజు లయ్యెడకువచ్చిన నవ్వారలం గాంచి గౌతముండు సప్ర
శ్రయమ్ముగ నిట్లను. 100

చ. అనఘులుమీరు నాకునొకఁడారసితెల్పుట కేనుగోరుదున్
మనముతపించుచున్న దతిమాత్రముగా నిది నాకతమ్మునన్
గనెమ్మతి మండనొందుగొని కాతరతం గలిగించినాఁడ దై
వనియతి కేమనంగలదు : పాపముపైఁబడె నేమిసేయుదున్. 101

తే. గీ. ఇప్పుడో : రేపో : చచ్చెడిదేయటన్న
వాలకము చూచి సస్యమ్ము పాడుచేయు
చున్నదని బెదరించితి నొక్కయాలు
పార్చి పడి మృతిచెందె మాయ యిదియేమొ. 102

కం. పాపంబెఱుంగని నాపై
నీపాఱులు పాపమెంచి హేళన లేవో
అపాదింపఁ దొడంగిరి
శాపం బిడినాఁడ నడికి పైఁపఁగరామిన్. 103

కా. పైఁగా నీదొసఁ గొక్కఁడబ్బె వృధగాఁ బాఱుండు ముక్కోపియై
యాగోభాగులనేని దిట్టు టదితప్పొఁ దామసావేగ మ
ట్లాఁగన్రామి శపించితిన్ మనులు మీ రాగంబులేకుండి పై
కొగం బున్నటులున్న నన్నెటులొ వీతాగస్కుఁ జేయన్దగున్. 104

వ. ఇట్లు నిరపరాధియైయు నపరాధి చందమున వగంబొగులు గౌత
మునకు బ్రహ్మణ్యులైన యమ్మునులు పరమేశ్వరీప్రేరితులై సగౌర
వంబుగా నిట్లనిరి. 105

ఉ. నీవు మహానుభావుడవు నీకెనయౌ ఋషు లెందుమ్మగ్గు లీ
గోవు నిమిత్తమాత్రమునకు న్నినుఁజూపి యనుల్ త్యజించె నీ
దైవతమాయ నీకతనఁ దద్దయు మేలొనఁగూర్చుఁగాక యీ
భూవలయాఁకున్ వృధగఁ బో వెవియేనియు మీదుచై దముల్. 106

వ. ఈదేశంబు నదీమాతృకంబు గామింజేసినిన్న మొన్నఁటిదనుకద్వాదశ
పర్వపరిమితంబగు జెమంబునకు నగ్గమై నీయనుగ్రహమ్ముకితన
మాబోట్లందఱును గృతార్థులై మనఁగలిగిరి. కొలఁదిదినమ్ములనుండి
జెమం బుసకమిల్లఁ గాని దేవమాతృకంబులగు దేశంబులకుఁ దఱ
చుగా నీ జెమపీడతప్పదు. 107

తే. గీ. "ఒక్కకల గన్నయంతనే చక్కఁదెల్ల
వాఱ" దటుగాన నీదేశవాసుల కిఁక
జెమబాధ లేకుండఁగ నలుపవలయు
నిదియు దానికి వ్యాజమై యేరుపడుత. 108

కం. గాయత్రీమంత్రసదా
ధ్యాయకి నీ కిట్టిఫలము దక్కుఁ గడఁగుచో
నే యంతరాయములు నిను
దాయపు మాకిట్లుగా నెడందవచించెఁ. 109

ఆ. వె. ఈవు గోరినంతనే యిచ్చుఁబురవైరి
గంగఁ బావభంగకారిభంగ
దాని దీనిమీఁదఁ దరలించుచో నొక్క
కృతికతాన రెండుకృతులు నెగ్గు. 110

కం. ఇది సదుపాయముగా మా
యెదకుఁ వట్టినిది యేనమే లేదొకచో

నది యున్న విడియడచి పై

నొడవియన్ మేటిపున్నె మోయమివంద్యా । 111

వ. మాకుం దోచినతెలుం గిదియని మహామాయాప్రేరితులగు నమ్ము
నులు లోకకళ్యాణంబు మనఁబున నూహించి ప్రేరేచుటయు గౌత
ముం దిదిలెస్స యని యంగీకరించి 112

చ. మనమున శంభుని నిర్భలమంత్రవినేతఁ ద్రినేత్రు లింగరూ
పిని వనజాక్షమిత్రు రిప్పభీకరు లోకరుజాపహారిఁ బా
వనసుచరిత్రు సర్వసురవందితు నిందితదూరు సిల్పి యా
యన శిరమందుఁదాచు నలయాపగత్తై లప మాచరించుడుకా.

సీ. సామేనఁగలగౌరి సంతోషవంతురి

తాననాంధోజ నెయ్యంబునెఱవ

శీర్షభాగమ్మునఁ జిన్నారిబొన్నారి

విదియచందురుకాంతి ముదముగొలుప

మనజటాజూటాన గంగామహాదేవి

తరంగ లంచలపిడు దరికిద్రోయ

నత్యచ్చుడుగు గళ మ్మందు సుశ్రీచ్చాయ

గ్రహణకాలపు రాహుకలన మెఱయ

తే. గీ. భూతిభూషితమైన వపువున సర్ప

రాజి పడగఱవిప్పి శీర్షగతరత్న

కాంతులను గంతకాశిమఁగడకుఁ ద్రోయ

నెదుటఁ బ్రత్యక్షమయ్యె గౌరీశ్వరుండు. 114

వ. ఆట్లు ప్రత్యక్షమైన మహాదేవుంగాంచి హర్షపులకితగాత్రుండై
గౌతముండు. 115

పీ. గౌరీశత్రాయ గాంగేయజనకాయ

భవనాశకాయ తుభ్యంనమోఽస్తు

వందాక్షరీమంత్రపారాయణ హితాయ

ఫణిభూషణాయ తుభ్యంనమోఽస్తు

కాలకాలాయ విష్కలషాయ శర్వాయ

భక్తేష్టదాయ తుభ్యంనమోఽస్తు

దక్షివ్వరహాయ త్రైలోక్యనాయ

భద్రాత్మకాయ తుభ్యంనమోఽస్తు

తే. గీ. పతితజనపావనాయ తుభ్యంనమోఽస్తు

పాలతలలోచనాయ తుభ్యంనమోఽస్తు

భంజితపురాసురాయ తుభ్యంనమోఽస్తు

పర్వతగుహాలయాయ తుభ్యంనమోఽస్తు.

116

వ. ఇట్లు ఎలువిధముల నుతించి బద్ధంబలిపుడుడై యెదుట నిలుచి
బడి యున్న యమ్మని నాదరించి పన్నగభాషయిండు.

117

ఉ. ఏమి మనఁబునందలఁచి యిట్లు తపఁబొందుచుంటి నీ

ష్కాముఁడ వీ వెఱుంగుదును ఐదుపువీడకుఁగోడి గ్రామముల్

గ్రామము లేగుదెంచి నిను గ్రానముకోసరమాశ్రయింపఁ ద

క్షేమము నిల్వరించిన ప్రతిప్రవరుండవు ని న్నెఱుంగునున్.

118

వ. ఇట్టి నీకు నేరిపలనఁగాని కాదగు ప్రయోజనం బొందుండదు.

“ప్రయోజన మనుద్దిశ్య నమందోఽపిప్రవర్తతే” యనుటఁజేసి నీరేమి

కావలయు నని ప్రశ్నింపవలసె నావుడు గొతిముండు.

119

కం. ఎచ్చటనుండియొ ముదిగో

విచ్చటికొక్కండువచ్చి యెలతళతళలన్

బెచ్చుపెరుగు సస్యములోఁ

బొచ్చి తినుచునుండె నంతఁజూచితి నేనున్.

120

వ. చూచి ఫలోన్ముఖంబగు సస్యంబు త్రొక్కిపాడుచేయుచున్నదిగదా!

యని చిఱుమొడుగుమండతో మెల్లఁగఁదాడించితి. వెంటనే యది

బిట్టగానార్చి యాకేదారంబుననపడి మడిసె, దీనికి నాంతరంగిక

కాంక్షం బేదేనియుండినను నయ్యది సర్వజ్ఞునకు నీకు గోచరింప

వలయునేకాని కించిజ్ఞుండనగు నాకు గోచరించునది కాదనివెండియు.

తే. గీ. “కాకతాళీయము” గ నాకుఁగలిగె గోవు

మృతికిఁగారణత్వంబది యీశ్వరేశ !

తావకశిరస్థితం బతిపావనంబు

గంగ యిద్దానిపైఁ బొదలంగనిమ్ము.

122

మ. ఇదివ్యాజంబుగ దేశమియ్యది జలంబెచ్చోటవాసీనరః

ప్రదమౌటన్ సుఖమందుఁగాక పతితత్వంబున్ బెడంబాపు పు

ణ్యదముల్ తీర్థము లొప్పుఁగాక భవదీయంబొ కటాక్షంబు దే

శదురాసత్తులనెల్ల బాపుత ముమేళా ! సర్వలోకేశ్వరా.

123

వ. ఇట్లు ప్రార్థించుటయుఁ బరమేశ్వరుండు సర్వజ్ఞుండుగావున గతంబు

సర్వంబు నాత్మనెఱింగి పరమేశ్వరియొనర్చిన మాయ లోకోపకారకం

బగుటకు సంతసించుచు నట్లయగుంగాక యిది గంగనొసంగి

యాప్రవాహంబునకు గోతమి యనునామం బిడియె. నయ్యది మఱి

కొందఱు గోతమునడిగి కైకొనిరి. వైనతేయుండుమాత్ర మట్లదు

గత తస్కరించి తుదకుఁ దప్పునొప్పికొని క్షమాపణంబు చెప్పి

తాఁ గైకొన్నవాహినికిఁగూడ బాపహరిత్వంబు సంపాదించె వియ్యది

గోతమ్యవతరణం బను పుణ్యచరిత్రంబు దీని పఠనశ్రవణాదు లాయు

రారోగ్యభాగ్యాద్యనేక శ్రేయిస్కరంబులని సూతుండు శౌనకాదిమునివ

లకు వాక్రచ్చె.

124

కం. దేవా ! యావత్తైలం

తావద్వ్యాఖ్యయెటలేని దైవతమగు నీ

సేవంబియించె విది మ

ద్వావమునకు సంతనంబు ప్రబలించె శివా !

శ్రీ గాయత్రీ మహిమ

స మా వ్ర ము.

శ్రీమత్పరదేవకామైనమః
శుభమస్తు - అవిష్ణుమస్తు

శ్రీ శివజ్ఞానదానమహిమ

వ. శ్రీవిజయవాతీనగరపరిసరస్థితపర్వతనిత్యనివాసాః కృత్తివాసాః ।
శ్రీమత్కనకదుర్గాసనాథాః మల్లికార్జునదేవాః అపధరింపు మనంత
శౌనకాదులు సూతుంగని యిట్లనిరి. 1

కం. చెప్పితివి పలువిశేషము
లెప్పటివో పుణ్యగాధ లెలమిదదవి వి
న్నెప్పటికి మఱపఁజాల మిఁ
కిప్పుడు చనవుంటఁజేసి యెదియేనడుగన్.

వ. మనంబు కుతూహలపడుచున్నయది తపమ్ములు పలువిధమ్ములు
గదా । అందు దానమ్ముగూడ నొక్కండని శ్రుతి చెప్పుచున్నది.
దానంబు ద్రవ్యసాధ్యంబు ద్రవ్యార్జనం బెంతజాగ రూకతగా
నొనర్చినను ఐతకదూరంబుగ నుండఁజాలదు అక్కతనఁ దపో
ధనులగు మాబోట్లయ్యెడ విముఖులుగా నుంటయే శ్రేయంబు కాదని
ధనార్జనంబునకుం గడంగితిమో పాపంబుగూడ గడింపక తప్పదని
మఱియును. 3

కా. ఆపక్షంబున దానరూపము తపం బస్మాదృశుల్ సల్పుచే
లా । ప్రాప్తించు ధనాధ్యు లాతపముసల్పన్ శక్తులేకాని యా
శ్రీహర్షుల్ సువివేకు లొటరుడుగాఁ జేకూరుటకా ద్రవ్య మె
ట్లోపోవున్ దుదకీతపం బెవరికెట్టుల్ నిద్దమానో । కదే । 4

వ. “ఋతంతప” యను ననువాకము నందున్న తపోవిశేషంబులలో
నీ దాన రూపంబగు తప మ్మొన్నివిధాలఁ జూచినను మా కసాధ్యం

బుగాఁ గన్నట్టుచున్న దనుముచులకు సూతుం డిట్లు వక్కాణింపం
దొడంగె 6

కం. అడిగితిరి మంచిప్రశ్నము

నుడివెద నా యెఱిఁగినంత నూతన మీ రి

ష్టడిగినది దానతప మె

ప్పుడుఁ జేయుచునున్న మీ కిప్పుడుకొంకేలా । 6

కం. అతిథులఁ దన్ముట లేదో

సతతము విద్యార్థిజనుల సాఁకుటలేదో ।

మతిమత్త నొసఁగి; మీ రీ

యితకర్తవ్యమున లోఁగ రేదాతలకున్. 7

వ. “నాన్నోదకసమంచాన” మనుటంజేసి యేనువర్జిది దానంబులును
నన్నదానంబునకు దీటుగామి తెల్లంబ, మీరు నీవారాన్నభక్షకులు
కందమూలఫలసర్వాశనులు నగుటంజేసి మీకున్న యన్నంబును
మీ రితిథులకిదక భక్షింపరు. అన్నంబున । శాల్యోదనమే కాని తది
తరంబు కాదనవలనుగాదు. 8

కం. జ్ఞాతలు మీరలు వేదా

ద్యేతలు మీకెఱుకపడని దేదిగలదు । తా

భూతగణ మేదితిను నది

యేతిగు నన్నమనిచెప్ప నిటు శ్రుతివలుకున్. 9

తే. గీ. “అద్యతేఽత్తివభూతావ” యనెడిశ్రుతి యు

హ్వామే । మీకు, మీ రన్నమును నొసంగు

దాతలనుటకు నొందేమి । తదవవలయు

జ్ఞానదాతృత్వ మధికమృ గలదుమీకు. 10

కం. దశదానంబులు మఱి షో

దశదానంబులును నొక్కటంబెట్టి కలా

రిశతంబున కీరిడు జ్ఞా

నశకల మొక్కంటఁ బెట్టినఁ సరిపడునే ;

11

తే. గీ. అక్కతనఁగాదె ; తనకు దేహమ్ము విడిన

తల్లిదండ్రులకన్న శతగుణ మెచ్చు

జ్ఞానమిచ్చిన గురువని ఖండితముగఁ

బలుకుచుండు భవాద్యతు పరమమునులు.

12

కం. జ్ఞానము లనేకవిధములు

గా నుండెడి నందు శివునిఁగనుఁగొనియెడి వి

జ్ఞానము నొసఁగిన గురువరు

తే నెవ్వరుసాటి యని బుధులనరుమౌనుల్.

13

వ. ఇట్లు నొడువుచున్న సూతునింగంచి యన్నదానముంగూర్చియింకను

గొందొక విపులమ్ముగవ్యాకరించి పదంపడి జ్ఞానదానమహిమను

వ్యాకరింపఁ గోరెదమనవుడు నట్లయగుంగా కేమియని యిట్లు వక్కా

ణింపందొడంగె.

14

తే. గీ. అన్నదానమునకు జాతి యనుచులేదు

"వేళపాళలు" లేవు దయాళువగుచు

నెవ్వఁ డాకొన్నవానికే యిడి తరింప

వచ్చుఁ దత్ఫలము వచింపవళమైనాకు.

15

కం. కలఁదొక్కబ్రాహ్మణుం డా

యలఁముం డన్నప్రదాత యతఁదొకమాలకా

గలమాన్నమిడి భరించి యు

తులమగు సుకృతమ్ము గొనె బుధులువినుఁడతవిఁ.

16

వ. ఒక్క వర్షకాలంబున నీయింటిమీది కాకం బాయింటిమీదికిఁ జన

నలవిగాని గతి నొక్కనాఁడు దివరాత్రంబులు సంతతధారావృష్టిగా

ముసురువట్టి కొండలనుండి దిగియెడి పెరియేళ్ళు నలుదెస లాక్ర

మించుతటి నాబ్రాహ్మణుఁ డున్నయూరికి నేయూరినుండియో పయనమై వచ్చు నొక్కశ్వపచుండు గ్రామమ్ముదరినున్న పెరియేరుపొంగి పాముమీసము తెగవేయు విధమ్మునఁ బ్రవహించుచున్నకతన దానిం దరింపఁ జాలక దాయవ్వలిదరిఁ జిక్కికొనునంత లోకబంధుండు గ్రుంకెఁ జీఁకటి సర్వత్ర వ్యాపించె మఱియు. 17

చ. శ్వపచుండు నిల్చునచ్చొటును జాల జలప్లుతమౌచునిండి గొంతుపొడవు ముంచుచొప్పు మదిఁదోచి భయంబగుచుండె నట్టిచో శ్వపచుండు కేకవెట్టుచును బ్రాణభయంబున నుండె భూనిలింపపతికి నార్తనాద మదివచ్చి చెవింబడె నర్థయామినిన్. 18

వ. వానికేక విశ్వబ్ధంబగు విశీధవేళ యగుటంజేసి యాయేటియొద్దునంగల మేడపైఁబిన్నుండిన యా గృహమేదికి విరతాన్నదాన దీక్షపరునకు విస్పష్టంబుగా విననై వాఁడు వికృష్టజాతి యవి గ్రహించి యన్నంబును వ్యంజనంబులు మాత్రమకొక తజ్జాతి కవశ్యము గావలసిన భూమపత్రంబుకలకను నగ్గికోఁగూడిన తూటకట్టంగూడఁగైకొని యొకతెప్పపై తానీడుచు వానికై యింకొకతెప్పను నడుమువకుఁగట్టుకొని సాహసించి యేఱుదాటి వానికాతెప్పనిచ్చి దానిమీఁదనే కుడువంబెట్టి యనంతరం బీవలియొద్దునకు భద్రంబుగాఁజేర్చెఁ బదంపదీ జరిగిన చరితంబు వినుండు ప్రస్తుతమీకథయంతతో ముగిసినట్లున్నను ముగియలేదు. 19

౪౦. ఆ యగ్రహారముండిన

దేయెడ నానేల నేలు నేలికకొమిరెకా

దాయక యొక బ్రహ్మగ్రహ

మాయాసము వెట్టుచుండె నతిహారముగన్.

20

ఆ. వె. పెద్దపెద్దమంత్రవేత్తలు మంత్రించి

చెంపపెట్లు దివి నహంపలేక

యింటిమొగమువట్టి యేగుచునుండిరి

గడ్డుగ్రహము నెవ్వ రడ్డగలరు.

21

వ. మహారాజున కేమియుందోపక యెక్కడెక్కడికి నాపుల నంపి
మాంత్రికుల రప్పించుచుండె నందొక్క మహామంత్రవేత్త కించుక
లోగి యా బొమ్మరక్కసి యిట్లనియె.

22

చ కలరిల నెందతోబుధులు కల్గిననేమి : భవత్పమానులే
వలననులేరు మాంత్రికులు ఎహ్వారె : నీదగుళక్తి మెచ్చెదరా
గొలిపెనునాకు నక్కతనఁ గొందొక నీకవకాశ మిచ్చితిన్
నలుపుము నాదునానతి వెసనొజనుదెంతుఁ గుమారి వీడుచున్.

23

కం. కలదొక్కబ్రాహ్మణుఁడు భూ

తలపతియేల్చిడినె యతనిధామం బితఁడి

మ్ముల మానివిఁబూజించిన

ఫలితంబది దారవోయవలయున్నాకుఁ.

24

వ. అట్లు మీఠేఁడు నలుపనేర్చిన యుత్తరక్షణమంద నేను మీ రాకొమి
రెను వదలిపోఁగలను ఆ యన్నదాన సుకృతంబు నాకీహారజన్మ
విముక్తికిఁ గారణంబగు నా పుణ్యాత్ముని యూరిపేరది, యింటి
పేరిది యవి నకలమ్మును విస్పష్టంబుగాఁజెప్పి వెండియు నెక్క
వక్కెమ్ముగా.

25

ఉ. నీదగు లింగకాయయును నీ రుదురాకలు మేనువిండు నీ

బూదెమెఱుంగుఁ గుంకుమపుబొట్టును నీదగు మంత్రకంఠముల్

నాదెస లేకముం బనినొనర్చగనేరవు తేవి విప్పుదే

ఆ దెస కంపి యయ్యనము నాదృతిఁ బిల్విన భద్రమబ్బెడిఁ.

26

కం. నీయందలి దయకల్మిఁజ

మీ : యానతి యిచ్చుచుంటివిటు లేమాయో

పాయములు మిముఁ గృతార్థులఁ

జేయవు నాదరికిరావు చెప్పితివెంతే.

27

వ. నావుడు రాజేంద్రుం డమ్మహనీయుండు తనరాజ్యమ్మున నుంటుం జేసి ధన్యుండనైతి నని సంతసించుచు నా బమ్మరిక్కసికి వినతుండై యామహనీయుం డెందఱకో యన్నం బిడువాడయి యుండుఁగదా; మాలికిడిన యన్నదానపుఁబున్నెమును మిన్నగాఁజేసి కోరినకారి ఇంబు వినవలయు నావుడు, దేశకాలపాత్రాదికంబు సకలంబును వివరించి నాపాపంబు దొలఁగించుటకు నదితప్ప వేఱొందేదియు సమర్థంబు గావేరదని ఖండితమ్ముగా నొడివె. ననంతరంబు జేదాయగ్రహారమ్మునకుంజని వినతుండగుచు నా బ్రాహ్మణపుంగవు ద్వారమ్మున కరుదెంచుటవిని యాగృహమేధి.

28

ఉ. ఎందుల కేగుదెంచెనొకొఁ యెన్నఁడురాని నృపాలుఁ డింటికం చుం దలఁపెన్నియో వగలజోగుచు నూఁగుచుఁ గంపమంద రా జేందుని ముందుకేగి కడునెక్కుడు గౌరవ మాచరించి సంక్రందనతుల్యులీరు ననురమ్మున రానొకొఁ మీరువత్తురే.

29

తే. గీ. ఎంత యపచారమయ్యె నేనెఱిగి చేసి

నట్టి తప్పద మిదిగామి యరసి నను డ

మింపఁగావలెఁ గాకిచేసేనిఁజాలు

గబురుచేసిన నేను రాకతడయుదునె.

30

వ. ఇట్లు వినయం బనయమ్ముఁ బెనంగొన నగద్గదంబుగా నేమిముప్పు మూఁదెనో యను భయమ్ముతో విన్నవించు నావివ్రవుంగవుని పాద మ్ములకు మణిమయకిరీటభాస్వరంబగు తనశీర్షంబుసోఁక మ్రొక్కి రాజేంద్రుండు తనవచ్చిన కార్యంబు మెల్లన వివేదించుటయు నా విరతాన్నదాత కొంతవడికి నాటివిశీధంపువేళఁ దానొనర్చిన యన్నదానంబు జ్ఞప్తికిం దెచ్చికొని యిట్లను.

31

కం. మీపూర్వులిడినదే మా

కీపల్లియయగ్రహార మే నెవ్వఁడ మే

మే పుణ్య మెపుడుచేసిన

నా పుణ్యము మీదికాక యదిమాయదియే :

32

వ. అని సవినయమ్ముగఁబలికి యయ్యవనీంద్రుతో సగౌరవంబుగఁ గోట
కుంజని రాకొమిరె నాశ్రయించి వేధించు నాబ్రహ్మరాక్షసికి నాపు
ణ్యంబు ధారవోసి రాజేంద్రునివలన నేవిధమగు ప్రతిఫలముంగొనక
యనుజ్ఞను మాత్రముగొని యయ్యలముందు తనయగ్రహారమ్మునకుం
జనియె. బ్రహ్మరాక్షసి రాకొమిరెనువీడి తత్పుణ్యంబుకతంబున
నా పాపిష్ఠజన్మముం దొరఁగి యుత్తమగతినందె రాకొమిరెయు
సుఖంబుందె.

33

కం. ఆయీ యుదంతమును విని

శ్రీయుతుఁ డింకొక్కఁడేడు శ్రీగరుగుటకా

ధీయుతు సన్నానించుటె

శ్రేయం బవివంపె మంతిరివి ద్విజుకడుకకా.

34

వ. అట్లువంపి సగౌరవంబుగఁ దన యాస్థానమ్మునకు రప్పించి.

35

కం. నీవంటి సుకృతపుంజం

బేవిభు దేశమ్మున వసియించు నతఁడె పు

జ్యావాలమ్మని యిచ్చెం

గోవిదుఁ దొకయూరు పేర్చి కొమరారంగన్.

36

తే. గీ. అన్ని దానమ్ములను మిన్న యన్నదాన

మదియు దేశకాలమ్ముల ననుసరించి

పాత్రముమిట్టి చేసిన బహుఫలప్ర

దమ్ము గాఁగల దెఱుఁగుఁడు తపసులార :

37

వ. ప్రతిదానంబునకును దేశకాలపాత్రములు విశిష్టత్వమును గలిగించుచుండు విశేష జ్ఞానదానంబునుగూర్చియు నందును శివజ్ఞానదానమహిమను గూర్చియు వక్కాణింతు నాలింపుడు. 38

ఉ. పుట్టిన దెక్కతమ్ముననొ : పుట్టుపులేక తరించుత్రోవ చే
పట్టునుపాయమెద్దియొ : యపారిపుసంసృతి నెల్లయప్పుడున్
గట్టునుబట్టకుండుటకుఁ గారణమెద్దియొ : తెల్పునట్టి మేల్
గుట్టు నెఱుంగు సాధనము కోవిదసేవయె వేఱులేదికా. 39

వ. ఆట్టి విజ్ఞానులకుశ్రూష బహుజన్మకృతతపఃపరిపాకమ్ముకతనంగాని లభింపదు. జ్ఞానంబున్నను విద్యయన్నను నొక్కటియే విద్యకు రెండే సాధనంబులు అందొక తరగతివి పుస్తకంబులు రెండవతరగతి సాధనంబులు పండితులు, ఒకచోరుం దొకబ్రాహ్మణునకు నొక పౌత్రము శివమహిమం దెలుపుదాని నిచ్చి తత్పుణ్యంబునంజేసి తరించె నాకథ సావదానంబుగ నాలింపుడు. 40

చ. కలఁదొకబ్రాహ్మణుండు గడుఁకర్తరుఁ దాగమవేది రిక్తుఁడై
కలికి భయంబుచెంది యెదిగాని యొనర్పఁడు వృత్తి మేటి రా
జులు తనుఁబిల్వనంపినను జూడఁడు వారలవంక నెల్లఁ
ష్యులు దనవెంటరాఁ దిరుగు జోలినిగైకొని బిచ్చముఁగొనున్. 41

సీ. పండితుండని హెచ్చుతందులమ్ము లొసంగఁ
గొంచెమే కొనుఁగాని కొనఁడుహెచ్చు
భూదానగోదానముల నొసంగెదమన్న
నాకునెందులకం చనాదరించు
వియ్యమ్ములో మేల్మిపెట్టి ముష్టిగఁబెట్టఁ
గనిపెట్టి యది వారికడఁజేర్చు
నెదితిన్నఁబోవు నీహేయంపుఁగాయాన
కెందుకో : మెఱుంగులం చెదఁదలంచు

తే. గి. నెపుడు వన్నాసినగుట సంస్కరివిడిచి
యనుచు మాటిమాటికి నెంచుదనమనమునఁ
జిన్ననాటఁ బెండ్లాడినచేడె కార
జమ్మున నతండునిల్చె గేహమ్మునందు.

42

వ. ఇట్లసిధారావ్రతంబుగ నెల్లపుడు నొకచో యూరయినచో నందలిగేస్తు
లకు బొండ్లుగాఁదోచు ననెడిసంకోచమ్మునంజేసి తనయూరికి జాట్టు
పట్టులనుండు నూళ్ళకుంగూడ బిచ్చమునకు జనుచుఁ “బంచమేఁ
హని షష్ఠేవా” యను శ్లోకార్థంబునకుఁ బ్రథమోదాహరణంబై
కాలంబుగదపు నా నిర్లిప్తున కనుగుణగుజాడ్యయగు భార్యకూడఁ
దటస్థించుటంజేసి యే లోపమ్మునులేక — “మనసచపరితృప్తేకోఽర్థ
వాన్కోదరిద్రః” అను వడుపునఁ గాలయాపనంబు జరుగుచుండె
నంతఁ గొంతకాలమ్మునకు.

43

మ. ఒకచోరుం దెదురాయెనాయన తెదోయూరేగి భిక్షుటనం
బుకతానంగొనితండులమ్ములు గృహమ్ముం జేరుమార్గాన నం
తకునింబోలెడివాని భీతిమది నీతం దేటికింబొందు “దొం
గకు మిందం దెవఁడన్న రిక్తుఁ” డనుటల్ గాదంచనఁ శక్యమే.

వ. అంతకుమున్ను వానిదుండగములు కర్ణాకర్ణికగా విన్నవాడగుటం
జేసి వాడు తనయొద్దనున్న తండులమ్ములుగొని యంతంబోక
దుర్నయంబుకతనఁ దన్నుఁగొట్టి బాధించునేమోయని కొందొక
భయమ్ము గ్రమ్మునను, శివుని యాజ్ఞలేక చీమయేనిగుట్ట దనెడి యభి
యుక్తోక్తి జ్ఞప్తికిందవిలి కొందొకదైర్యం బొసంగఁ దనశ్రోవనుఁ
దాఁ జనుచుండె నంతనాచోరుండు తన శిరమ్మునందలి మూటబరువై
యొకచెట్టునీడఁ బడవైచి మరల నెత్తికెత్తికొనుటకు సాయమ్ము
నపేక్షించువాడగుటంజేసి కొందొక ప్రక్కమార్గమునఁ జూపు
మేఁలో నరుగు నీద్రాహ్మణు విఘరమ్ముని బిగ్గరగాఁ బిల్చుటయు

నాయవారపు తండులమ్ములువినాగా వేఱుసొత్తు లేశమును దన
యొద్ద లేనియమ్మహితుండు వాడున్న చెట్టుదరికినేగి నిల్చుటయు
నాదస్యండు. 45

కం. సురిఁగియిటునటును దుసికిలి

జరిగిన యమ్ముటఁజూపి సరిగా నదిక్ర

మ్ముట బిగియించి యిడుము నా

శిరమున కనివలికె విప్రశేఖరుఁ దంతఁ.

46

వ. వాడు తనవలన సుస్రసన్నుండుగా నుండుటకు సంతసించి
యమ్ముటవిప్పి కట్టునెడ నందొక తాటియాకుల సంపుటమ్ము గను
పట్టుటయు నదిగూడ యథాపూర్వమ్ముగా సవరించి కట్టునప్పు
డందున్న విషయం బెట్టిదియో? యనుతలంపున దృష్టినించి తిల
కింపందొడంగె సంత నా చోరుండు. 47

చ. వలసిన నీవుదానిఁ గొనవచ్చును దక్కినమూట గట్టిగాఁ

దలవయిఁ జక్కనిరైడివిధమ్మునఁ గట్టుము జాలమేల : వి

ప్రులయిలు దోఁచికోఁజనినఁ బొత్తముదక్క మఱేమిచిక్కు ని

మ్ముల నదిసీపు కైకొనుము మూట శిరమ్మునకెత్తు ముత్తమా : 48

వ. భావియోగమ్ముకతన నాపొత్త మ్మాబ్రాహ్మణోత్తమున కిచ్చి
యాయనచే ముగ్ధనై త్రికె త్రించికొని చోరుండు యధేచ్ఛఁజనియె. 49

ఉ. పాఱుండు పొత్తముంగొని యపారముదంబున “వీడుదేవుడే

చోరుఁడుగాఁడు దీనియెడ శూలికిఁజెందిన గాధలెన్నియో

యారయఁగాఁ గనంబడెడి యందముఁజందము గోచరించె నిం

పాఁగ నొక్కపత్రమునయందలి సూచిక చూచినంతనే. 50

ఆ. వె. ఎవరియింటఁ బొత్త మిదిచిక్కెనో : పీచి

కల్లారు పండితాగ్రగణ్యు

రెంతకష్టమొర్పి యిదివ్రాసికొనిరా వా

రెటుకపడిన వారికిత్తుఁబిదప.

51

వ. దొంగవాడిచ్చిన పదార్థంబుచేకొని యాత్మసాత్కరించుటకును దొంగరికిమ్మునకును నెంతో యంతరంబుండదు. ఇట్లు తనమనంబునఁ దనకద్దానికతనఁ బాపంబుంబుకుండు సుపాయమ్ముఁ జింతించుచుఁ గుతపవేశకు నింటికింజని దేవతార్చనంబు ముగించుకొని భుజించి యాపొత్తమ్మునందున్న విశేషమ్ములు సవిమర్శమ్ముగాఁ బరీక్షింపఁ బయు నందు.

52

కం. సకలము శివమయమని శివు

నకు వెలియగు వస్తువెటఁ గనంబడదని ది

ల్పకుజము శివునకుఁ గైలా

సకుధరమంతటి ముదంబొసఁగునని యుండెన్.

53

కం. ఇతరవిలింపులు శివునిస

వతు గారని యెల్లరకును వరములొసఁగి ది

కృతులనొ భూపతులనొ వా

కృతులనొఁ దేయంగలాఁడు భవుఁడని యుండెన్.

54

వ. ఆమహావిద్వాంసుం డాగ్రంధమ్మునందలి విశేషమ్ములన్నియుఁ దిరికించి పెన్నిదిగన్న పేదచందమ్మున నానందించుచుఁ దానును శిష్యులును నాగ్రంధమ్మును గతిపయవాసరమ్ములలో సమగ్రముగ నొందొఁ పఠిగా వ్రాసికొని యందున్న పేరుకతన నయ్యది యెవ్వరిదో తెలియఁబంటేసి పదంపడి వారిని కాపొత్తమ్మును ముట్టఁజెప్పి "అయ్యా! మీ సమ్మతిఁ గైకొనకుండ మీ పొత్తమ్మునుబట్టి వేతొక ప్రతి వ్రాసికొన్న నా లొల్యంబు క్షమింపవలయు"నని విన్నవించుటయు దు.

55

ఉ. తాతల కిచ్చినారు మునుతాతలు వారది మాకుదాచిన
 ర్వాతిగమైన విత్తముగ నారసికొందవి యిచ్చియుండి రె
 ట్లో తటివేచి దొంగలు చటుక్కునఁ గన్నమువెట్టి యేదియున్
 జేరికినంక కిద్దిగొని చేసి రపాకృతి మాకుఁదద్దయున్. 56

వ. వంశవరంపరగ మాత్రమకాక శిష్యపరంపరగాపైతము ప్రేమింపఁ
 దగు నీధనంబు మరల మీవలన మాకు దక్కినది యవి సంతసించి
 యంతట విరమింపక దీపమువలన మఱియొక దీపంబునట్లు మీరు
 వేతాకప్రతి లిఖించుకొనుటవలన మాగ్రంధమున కేవిదమైన యప
 కారమును గలుగదని ప్రియవాక్యమ్ములాడి యభినందించిరి. 57

తే. గీ. పదసడి యతండు దానిలోఁబొదలు దర్శ
 ములను దనయింటి యరుగుఁపైఁ బలుపురేగి
 వినఁ బురాణంబు చెప్పెడివేళ నొక్క
 బచ్చు శ్రద్ధగా నెప్పుడునువచ్చి వినుచు. 58

వ. అమ్మహానీయునియం దెక్కుడు శ్రద్ధాభక్తులుగల్గి వర్తించుచుఁ దనకు
 బగవంతుఁ డిచ్చినంతలో నేదియో “వత్రం పుష్పం ఫలంశోయ”
 మని యయ్యనమునకు సమర్పించి సమస్కరించుచుఁ దనవృత్తి
 యందు న్యాయంబుగాఁ బ్రవర్తించువాఁ డొక్కడినంబున సమీపస్థుడు
 పల్లెయకు దేహారంబునకుంజని స్వగ్రామమ్మునకుం జనుదెంచు
 నప్పుడు. 59

చ. వినఁబడె నొక్కనిస్వనము వీనులవిందుగ నద్దికోకిలా
 స్వన మమకొందమన్ననెటుఁ వర్ణవిభాగము గోచరించె వి
 న్నెనుకొనిపిత్తు రమ్మనెదవేఁ యనువాక్యము బచ్చువీనులం
 దునఁబడె వాఁడు భీతిమెయి తొందరగాఁజనె వింటిత్తులో. 60

ఆ. వె. వాని నెమ్మనమున “వచ్చెద”నన్నది
 దయ్యమనెడి భీతి తట్టుకతన

నయ్యవారి కెఱుకయగుట మంచిదియని

యెఱుగఁజేయ నొజ్జ యిట్టలనియె.

61

తే. గీ. భస్మరుద్రాక్షధారిని పరమతైవ

భక్తుఁడవు నీకుఁ బై శాచభయముకలదెఁ

యెవ్వఁపునీవు నావెంటనేలవత్తు

వనుచు నడుగుము భయము రవంతవలదు.

62

వ. ఆవాక్యము నీకూర్వమునుండి వినఁబడియెనో ప్రక్కలనుండియే

వినఁబడెనో కవిపెట్టితివా : నావుడు వైశ్యుండు.

63

కం. వెనుకఁ బొదరింటిలోనుం

డిన చెలివాక్యం బటంచు నెమ్మదికిఁ ద

ట్టినది వెనుదిరిగి చూతున

విన దైర్యములేమిఁ జూడనేను మహాత్మా.

64

కం. "గళుగళు" మనియందెలసడి

వలనన్ గళవిస్వనంబువలనఁ లలనా

కలనాదంబుగఁ దోఁచిన

దెలనాగయె : దయ్యమో : మఱింతెయ్యదియో.

65

తే. గీ. బీదవాఁడను బెండ్లముఁబిల్లజెల్ల

రెట్టులో పొట్టఁబోసుక యింటనుంటి

మిట్టి నన్నుఁ బీడించుట తెవతెయో ఏ

శాచి వేరియుండిన దెట్లువైచువాఁడ.

66

వ. అనుటయు నాట్రాహ్మణుండునన్ని నీవు నావినుచుశివకథలు వినుట

శివభక్తి గల్గియుండుట భస్మరుద్రాక్షధారిణవరుఁడవగుట శివభక్తుం

నాదరించుట లోనగు గుణంబులు గల్గియుండుచే నీయందుఁ బరమే

శ్వరున కనుగ్రహంబు కలిగి నీకు నైశ్వర్యంబు ప్రసాదించ నెంచె

ననియు వియ్యది దానికి సూచకంబనియు నాయభిప్రాయ మని
వెండియు. 67

కం. శివభక్తి నిర్గుణముగాఁ

బ్రవహించెడినేని ముక్తిఫలమగు నగుఁ

ప్రవణుల కైశ్వర్యంబుగా

శివుఁడిచ్చి పరీక్షసేసి శివమిడుఁబిదపన్.

68

న. శివమన మంగళమగు మంగళము లన్నిటియందును బరమంబగు
మంగళంబు మోక్షంబగుటంజేసి మొదట భక్తున కైశ్వర్యమొసంగి
వాఁడు దానినధిగమించి యుక్తప్రవర్తన కలిగియున్నప్పుడుగాని
మోక్షమున కర్హుండుగాదని యెఱుంగుము. నీవు విశేషజ్ఞానివి
కాకున్నను విశేషధనివి కాకున్నను జన్మాంతర సంస్కారవశంబున
నీకు శివభక్తుల నారాధించుట యలపడినది. శివానుగ్రహసంపాదకం
బులు పెక్కులుపాయములున్నను శివభక్తసమారాధన మన్నిటికన్న
మిన్నయవి పురాణమ్ము లుద్ఘోషించు. నీయర్థమునుదెల్పు నితిహా
సంబు కలదు వినుము. 69

కం. కల దొకకులాలకామిని

కులటయది కుశీల దాని కులుకునడక న

వ్యులతశతశ పక్కల తి

పులు మేవిబెడంగు శివు విమోహితుఁ జేయున్

70

తే. గీ. దాని సౌదగును గవినచో దాతసృష్టి

కాదనియు మన్మదుండు విక్రముగ నన్న

కన్న మిన్నయినెడి పేరు గాంచదలంచి

తాను సృష్టించెననియు నెదకు స్ఫురించు.

71

కం. అచెలి రోచెలియున్ బలె

దీదాతుర్యంబు మాటలేట సురతవి

ద్యాదాకచకియు గాన

ప్రాచుర్యము గలిగి విటుల వలపించుటొరిక.

72

పీ. పాదెన : గంధర్వపాటలాధరల వీ

జానినాదంబు చిన్నతనమూను

ఆదెన : రంభాముఖాప్సరోభామివీ

వర్గమెల్లను దలల్వించుకొనును

కూడెన : యక్షేశుకొడుకైన ఋణవిము

క్తికిఁ దగ్గనమిచ్చి తేలలేదు

పేదెన : వేదాంతవిద్యావిశేషజ్ఞు

డైనను మాఱుమాటాడలేదు

తే. గీ. బోగముకొలమునం దదిపుట్టలేదు

గాని దానికిఁ జాల రేసానులేవి

యెందఱో దాని వలఁజిక్కి నృపులయట్టి

వారలు పకీరులై రొడ్లఁబలుకనేల ।

73

కం. కుమ్మరికొలమునఁ బుట్టిన

దమ్మగువ యగుటనొ యేమొ : ఆ పురువుబలెన్

గొమ్మ చరియించుఁ బూరుపు

నమ్మదు తనపేర్ని వానినంటఁగనీదున్.

74

కం. ఇదియొకటితప్ప ఏకవే

తెదియును గుమ్మరిది యనెడి యింతుకగుర్త

మ్ముదితకడఁ గానరా ద

య్యది మోహినికన్న మిన్న యన్నంజాలున్.

75

వ. దక్షిణకై లాసంబనఁదగు శ్రీకాళహస్తీశ్రేత్రం బద్ధావి నివాసంబు ఆపట్ట

ణమ్మునఁ బలువురు సంపన్నులున్నను వారియైశ్వర్యంబెల్లఁ గలిసి

యొకతలయు నీటలాలకులట యైశ్వర్యంబొకతలయు నవిచెప్పఁదగి

నంత కలిమితోఁ దులఁదూఁగు నజ్జగవీరిపిసాశిజంతకుఁ బ్రాగ్జన్మ
సంస్కారవశంబున నిట్టి యాలోచన కలిగె 76

ఉ. ఎందఱ మోసపుచ్చితిన్ : యెందఱ జోగులఁజేసియుంటిన్ :
యెందఱు విందపాలగుచు నేగిరొ : నా గృహమేగుదెంచి నా
దెందమెఱుంగు ద్రవ్యము గడిందిగనున్నది లోటులేదు నా
యందముఁజంద మెప్పటికి నాఁగునె : లోఁగక శాశ్వతంబుగఁ. 77

కం. పరమోత్కృష్టక్షేత్రము
పరమేశుఁడు శివునకిద్ది ప్రాగ్జన్మమునన్
గరముఁ దపించినకతమున
దొరకిన దిటనుండికూడ దురితముతగునే : 78

కం. కృతమేమో : కృతమయ్యెన్
గతమునకున్ జింతసేయఁగానేర : యికఁన్
సితకంఠ మెప్పునకుఁ బా
త్రత గడియించి తరియింతుఁ దక్కు భవంబున్. 79

వ. అని కొందొక యోజించి. 80

కం. తరియించు మార్గములలో
హరభక్తుల సేవకన్న నన్యమరవుగా
దెఱుకగలవారు బోధిం
తురు దానికతాన నడఁగు దోసములనుచుఁ. 81

పరి. ధనమున్నది చక్కని జ
వ్వసమున్నది యీవ్యయంబువలనఁ దరింపం
గ్గఁ మృత్యుమొందు వెదకెద
నని యాలోచించుచుండె నా చెలిమదిలో. 82

వ. అంత నొక్కటియోగి నవనవోన్మేషయోవనుండు సుందరుండు
తీర్థయాత్రల సేవించుకొనుచు నాదిక్షితైలానమ్మునకేగి సువర్ణ

ముఖీతటమ్మువఁ దపం బొనరించుకొనుచుండ నాతని యందచంద
మ్ములు నచ్చి యానెలంత. 83

ఉ. తఃయనఘ్నా వరించితి నయేనియు నాదగు పుట్టు సార్థకం
బై యభవుండు మెచ్చికొనునట్టిదియై గతమందొనర్చు పా
పాయుతముల్ నశించి పరిమబ్బు నిహంబున కుండఁబోదులో
టీయన నాకు వశ్యుఁడగునే నభిలంబు ఫలించినట్లయ్య. 84

వ. భగవంతునంతవాఁడు భక్తికి వశుండనిన నితఁ దదృక్తులంగూర్చి
వచింపనేల । బలిమిచేఁ బాలుగూడఁ ద్రావించుట దుష్కరముగాని
చనువుచే విషమైనఁ ద్రావింపవచ్చునుగదా । యనియెంచి యా
నెలంత యక్యత్రిమంబగు భక్తితోఁ గొన్నినాళ్ళా యువకశివ
యోగిని ఫలక్షీరప్రముఖంబులగు సుపాయనంబు లొసంగి సేవించుచుఁ
గొందొక చనవు సంపాదించి యొక్కనాఁడు సాహసించి యిట్లు
విన్నవించె. 85

మ. కలదానన్ ధనమెంతయేనియును భోగంబుల్ మహోద్ధానముల్
గలదానన్ శివయోగులన్న యెడ వాలాయంబుగా భక్తియున్
గలదాన న్నను దాసిగాఁగొని సదా కాలంబు నాయుంట మీ
రెలమింబుచ్చి తరింపఁజేయుటకు మిమ్మే వేడుచుంటింబొరిన్. 86

కం. శివయోగుల సేవించిన

శివుఁడు తనున్నిల్చి పూజసేసినటులె మె
చ్చి వరమ్ములిచ్చు మీరే
శివు లా శివుఁ డెట్లుదొరకు ప్రీతూద్రులకున్. 87

తే. గీ. ఉత్తె తెగురంగనేరని యట్టివనిత

స్వర్గమున తెట్టు లెగురఁగాఁజాలుఁ గరచ
రణములున్నశివులు మీరు రండు మధ్య
హమ్మునకుఁ గొండు నాడు దాస్యమ్మునెమ్మి. 88

వ. ఇట్లకృత్రిమంబగు భక్తితో నమ్మగువ యయ్యెగిని వశపఱచికొని
తన యింటికిం గొంపోయి సాజ్జెత్కరించిన శివునిగా సకలోప
చారంబు లొనర్చి పూజించి పరమేశ్వరుని మెచ్చునకుఁ బాత్రంబై
తరియించె ననివిండుము. అయ్యది కులటయయ్యుఁ దుదకు శివ
భక్తికతన దుర్లభంబగు మోక్షఁబునకుఁ బాత్రంబయ్యెఁగదా? నీవు
సత్కులోత్పన్నుండవు శివభక్తారాధకుండవును. ఇట్టి నీకు నైహిక
సుఖప్రదంబగు నైశ్వర్యమును బరమేశ్వరుం దనుగ్రహించుటలో
నేమివింత గలదు. కావున నీ యింటికి రానున్నది లక్ష్మిగాని దయ్య
మ్మును గియ్యమ్మును గాదుగావునఁ దప్పక రిమ్మనిదెప్పు మనవుడు
నా వైకుంఠం దందులకు సమ్మతించుచు నా బ్రాహ్మణున కిట్లనియె. 80

తే. గీ. కులట శివయోగియును దగఁ గూడిమాడి

నల్లె మీ మాటలందు వ్యంగ్యముగఁ దోచె
నాపె తరియించుఁగాక యయ్యలఘునకు స
మస్తమర్పణఁజేసి శివాత్మబుద్ధి.

90

తే. గీ. వేశ్యకన్న నెన్నియొరెట్లు వృజినవృత్తి

మెలఁగు నద్దాని పొందు నిష్కలఘఁ దాతఁ
దొంది శివుని యంగీకృతి నొందఁగలఁడె
సందియం దిదితీర్చు మాశ్చర్య మనమ.

91

వ. ఈ సందియంబు నీకుమాత్రమకాదు నాకును గల్గుచున్నది. లోక
మ్మున భర్తులందఱికిని నిషవయోగ్యులగు గురువులు దొరకరు. గురు
వులనియు శిష్యులనియుఁ బీఠమ్ములనియు నేర్పడుటకుం గత మెల్ల
రకును దుఃఖోపాయమ్మకాని వేటొడుగదు. శిష్యునిగాఁ జేర్చికొ
నుట కొన్ని గురుఁడెంత పరీక్షింపవలసియుండునో గురువునుగా
వరించుటకు శిష్యుం దంతియ పరీక్షింపవలసియుండు నట్లు పరీ

షించినను శిష్యాభిరపితంబులగు గొనంబులుగలగురువులు లభించుట
దుర్లభంబు. 82

చ. గురువు దురీహఁదైనను నగున్ మన కేమియుఁ బోదుదానఁ ద
ద్దురితము వానినే చెఱిచి దూరగుఁజేయుఁ బంపింబుపట్ల దు
శ్చరితుఁ బతివ్రతల్ పతిని సంస్వవిచారింపజించి పొందుచుం
దురుగదః యుత్తమంబులు గతుల్ ప్రకృతంబునుగూడ నట్టిదే. 83

వ. ఇయ్యది నా బుద్ధికిఁదోచిన తెఱంగు. ప్రకృతవిషయంబును గూర్చి
యింకను బెద్దలనడిగి తెలిసికొందము. నీవు మరల నా శ్రోవనచవి
ఆ విధమైన ద్వవి వినవచ్చినచో నా చెప్పినచొప్పునం బొనర్చు
మనుదు నా కోమటి మరల గ్రామాంతరంబేగి పూర్వపువేశతే
యా మార్గంబున వచ్చుచుండుటయు మరల నదేతీరున వినఁబడియె
నంత నతండు. 84

చ. ఎవరపునీవు నా యెదుటికేటికివచ్చివచింప ? వేలచా
టవునెడఁ బొంచిపల్కెదు ? గృహంబునకుం జనుదేరనున్నదా
నవుగదః కంటి కేటికిఁ గనంబడకుంటివి “చల్లకేగి ముం
తెవరును దాచి”నట్లు విన మేటికి దోబుచిదొంగబూచియుఁ. 85

వ. అట్లు సదైర్యముగఁ దనకుఁ బ్రత్యుత్తరంబిచ్చు నాబచ్చునం దాధన
లక్ష్మికి నొక్కడలేవి యనుగ్రహంబువుట్టి. 86

కా. మేనెల్లఁగ రితనంపుభూషణములన్ మేల్పట్టుఁబుట్టంబులో
కానంగనఁగరావి తీరుఁ బొలుపొఁ స్తురికావాననల్
జానొందంగలసౌరుతో మెఱుఁగు లాకాచక్రమన్నిండ ల
క్షీనారీతింకంబు దర్శనమునిచ్చెన్ వాని మేలెట్టిదో. 87

వ. అట్లు లెట్లయెదుటం బొడకట్టిన యమ్మహాలక్ష్మి కేఱంబు విద్యుదు
దృల్లితంకును మించుటఁజేసి యక్కోమటి చూడంజాలక కమ్ములు
మూసికొని. 88

దండకము.

అమ్మా ! మహాలక్ష్మి ! లోకంబునర్వంబు నీయంద వర్తించు
 నీచూపు లెందుండు వాఁ డెంతనీచాత్ముడేయయ్యు లోకోత్తరుండై
 ప్రకాశించు నందంబుఁ జందంబు శీలంబు నవ్వానియం దంతకుఁకూర్చున్న
 లేకున్న నీపాద మేనాఁడు తగ్గేహమం దుంతు వానాఁడె యవ్వాని
 యందున్న యట్లా మహాపండితుల్ సత్తపీశానులున్ సానుజున్ మోను
 లున్ గాయనుల్ గాయకుల్ సర్వులు న్వాని సేవింతు రవ్వాని పేరెల్లచో
 విశ్రుతంబౌను గానంత దాతృత్వ మవ్వాని యందుండెనా ! యింక
 సవ్వానికిం గీర్తి విస్తారమై నిస్తులంబౌ నిహంబున బరంబున్ గనం
 జేయు నీ యున్నిచే సర్వముంగూడఁ గల్గుకా గొఱుంతన్నదే యుండఁబో
 దొక్క సంతానమే కల్గనీవించు నింగూర్చి దుష్కీర్తి యొందున్న
 చెల్లన్సుఖంబిచ్చి యేమమ్మ ? సంతీపు ? నీకే యపత్యంబు లేదన్న
 నీభక్తులొవారి కాదాగ్య మెట్లబ్బు ! నీశాసకి న్వాణికి న్నీకునుం గడ్పునం
 గన్న సంతానమున్నట్టు లేగాధలం గానఁగరాదుసూనాస్త్రుఁడుకా బ్రహ్మ
 యున్ స్కందుఁడున్ విష్ణుఁడును బుష్పల్ గడ్పునం గన్నవా
 రౌదురే ! కారుగా ! వీరిలంబోలు సంతానముల్ నీ కటాక్షచ్ఛటల్ నిండు
 సవ్వారికిం గన్నడున్ దీసికేమంబచోవచ్చుచున్నాను నీయింటికంచుకా
 ననుంబిల్చి వాక్రుచ్చి తే ధన్యుఁడ నిన్నొకందేను బ్రశ్నించెదన్ పత్తు
 సన్నలై నీవేగునవ్వేళ వాక్రుత్తువో ! లేదో ! వాక్రుచ్చెదే ! తల్లి ! నీచై
 దముల్ నమ్ముచో ముప్పగుంగాన నేనిట్లు ప్రశ్నించినా నన్యవా యెంచకే
 మమ్ము నాకు తరం బిత్రతీక జిత్ర మానందముం గాంచెనోయమ్మరో
 పకిదే మ్రొక్కెదకా మ్రొక్కెదన్ మ్రొక్కెదకా మ్రొక్కెదన్. ౪౪

వ. ఇట్లు మూసినకన్నులు మూసినట్లుంచి ప్రార్థించు నాబచ్చు పరమే
 శ్వరభక్తుం డగుటంజేసి వానికిఁ దనతేజఁ జూపనెంచి దివ్యదృష్టి
 నొసఁగి యభయహస్తమ్ముతో విట్లవియె.

కం. తుది నీవడిగిన వ్రశ్నము

మదికి న్ముద మొదవఁజేసె మత్కృప మిగులన్

మదము గలిగించు నని బెద

రెద పీ విటువంటినిఁ సరియెటుల్ విడుచుఁ.

101

తే. గీ. ఎవని కిటువంటిబెదరు లే దించుకేవి

వానికిఁ సరియల సన్నిపాతమట్లు

వికృతులకుఁ గారణంబయి వెతలుగుడిపి

తుదకుఁ దానేగు వానిని బ్రదుకనీదు.

102

వ. కొందఱిని బ్రదుకనిచ్చుటయుం గలదుగాని యా బ్రదుకుకన్న శత
విధంబుల మరణంబే వరమన్నట్టులుండు నదియట్టులుండె సంపత్క
రంబులైన గుణంబులు సంగ్రహమ్ముగాఁ గొన్నిటి వాక్రుత్తు ఓని
వివికివలనఁ దదితరంబులు నిప్పచ్చరమ్మునకుఁ గారణంబు లగునని
చెప్పక చెప్పినట్లగు.

103

సీ. దేవతాభక్తి భూదేవతాసక్తి స్నా

నంబు సంధ్యావందనంబు శాంతి

దాంతి పెద్దలయెడఁదద్దయువినయంబు

పితృమాతృభక్తి సుప్తియెడ నియతి

మంగళకరములౌ మంచినదార్దమ్ము

లింఁటనెల్లెడ నుంచునెలమిగనుట

అర్థాంగియందు దేహంబునందుంబోలెఁ

దగినంత మరియొద దవిలియుంఁట

తే. గీ. అతిదిఘాజనాసక్తి యభ్యాగతార్ప

సత్యశౌచసదాచారసంగ్రహంబు

మొదలగు గొనమ్ము లెచ్చొటఁ బొడఁజుండుఁ

బొమ్మనినఁబోదు లచ్చి యా యమ్మువిడిచి.

104

వ. దీనులయెడల నార్తులయెడల రిక్తులయెడల దయగలిగియుండుట.
 ఆశ్రితపక్షపాతము, నౌకరులయందుఁగరుణ, వృద్ధసేవాసమాదరము
 లోనగు గౌనమ్ములన్నియు లక్ష్మీకరంబులు, కడుంగడుఁ గ్లుప్తీక
 రించి వచించితి వింకను విట్టి వనేకంబులు గలవు. “అనుక్రమస్య
 తోగ్రాహ్య” మ్మనుటంజేసి సర్వమ్మును జెప్పవక్కఱలేదని యాపె
 యంతర్దినందె, ఆ మఱునాటినుండి యావర్తకుం డేవర్తకం
 దొనర్చినను వేలపెట్టుఁబడితో లక్షలకొలఁది లాభం బగుపట్టుచుండె
 నంత నాకృతజ్ఞుండు.

105

పీ. రెండులక్షలువెట్టి శ్రీకంతునకు నాం

యమ్ము గట్టించె బ్రహ్మాండముగను

వేలకొలందిగా బీదసాదలు తిన

సత్రముల్ వెట్టె విచ్చలురహింప

వేదంబు శాస్త్రంబు విద్యలన్యమ్ములు

పాఠశాలలువిల్పి పాడుకొలిపె

నాత్యయమౌపంక్తి ననుదినంబును బెక్కు

బండుగుల్ దిన నేరుపాటొనరె

తే. గీ. దీపమున్నపై మేల్కొంట రేపదెట్టు

లుండునో! మనమెట్టుగా నుండఁగలమో!

యని మదిఁదలంచి యా కమలాలయుండు

కోరి ధర్మకాంక్షమ్ము లెక్కడుగఁజేసె.

106

వ. తన యైశ్వర్యమ్మునకంతకును దనకు శివమహిమ నుపదేశించి భక్తి
 మార్గమును బోధించిన యప్పండితుండు కారణంబని యెఱిగి
 యమ్మహనీయుని మహైశ్వర్యసంపన్నుఁగా నొనర్చి యాయనకుఁ
 జోరునివలన లభించిన కాశపత్రగ్రంథమునకుఁ జాలవ్రతులు లిఖిం
 పించి వానినెల్ల నర్దులగు పండితులకు బహుళంబగు దక్షిణలతో

దానంబొనంగి వ్యాపింపజేసె. నన్నిదానమ్ములకన్నను విద్యాదానంబు
పరమోత్కృష్టంబు. విద్యయన్నను జ్ఞానంబన్నను నొక్కటియేయని
మున్నే వివరించి యుంటి ననుడు శౌనకాదులు సూతుంగాంచి యా
బ్రాహ్మణునకు శివభక్తి ప్రతిపాదకంబగు గ్రంథమ్ము దొరకుటంజేసి
గదా : యీ యైశ్వర్యమ్మున కంతకుఁ గాంఠంబయ్యె నా గ్రంథ
ప్రదాత కేమేని యైశ్వర్యంబు పట్టెనే యనుడు సూతుం డిట్లు
వక్కాణించె.

107

తే. గీ. ఎప్పు దావిపునకుఁ బొత్తమిచ్చెవాడు

తత్సృభృతి చొర్యబుద్ధి యంతర్ధినొంది

మూఢభక్తియొకండు శంభునెడఁ గలిగె

నదికతంబున వాడు కృతార్థుడయ్యె.

108

వ. వాని యవసానకాలమ్మున జమునదూత లేతేర శివదూతలు

వారల వారిచి పొందనుడు.

109

తే. గీ. పరమదుర్మార్గుడగు వీనిఁబట్టి తెండ

టంచు మా ప్రభువిడియె మాకాజ్ఞ మీర

లేల : మమ్మువారెంతరో : యెఱుఁగరాదు

పొరఁబడితి రంచుఁదోఁచెడిఁ బొందుపొందు.

110

తే. గీ. ఇట్టి ఘాతుకులెల్లరు మృదుని లోక

మునకు నర్హులగుదురేని మునులు ఘనులు

భక్తులును దాతలును గృహపరులు నేడ

కేగువారలొ మీరు మాకెఱుఁగఁజెపుడ.

111

వ. అవి దిక్కిరించి ప్రశ్నించు కాలువిదూతలకుఁ గంఠేకాలుని

దూత లిట్లనిరి.

112

కం. ఇతఁ డెంతతఱచి చూచినఁ

బతితుం డనుమాట విజమ పల్కితి రీరల్

నితికంటమహిమతో నం

కితమగు పౌత్రమ్మును నొసఁగెన్ దానముగన్. 113

తే. గీ, అక్కతమ్మున సమసె నఘౌఘమెల్లఁ

బుణ్యమును సంభవించె శంభుండు వీనిఁ

దనదు సన్నిధికిం దోడికొనఁగరండ

టంచుఁ బంపినవచ్చితి మవలఁజనుఁడు, 114

వ. ఇట్లు శంకరునిదూతలు వచించి వానిని విమానసంగతుండేసి శంకరు

నికటమ్మునకుం గొనిచనుటయు శంకరుండు ప్రమథులతోపాటు

వానిం బ్రేమించె నిది శివజ్ఞానదానమహిమంబు దీని శ్రవణపఠన

మననాదు లనామయాయుర్పాగ్యకరంబు లని సూతుండు శౌనకాదు

లకు వక్కాణించె. 115

కం. దేవా ! "యావ త్తైలం

తావద్వ్యాఖ్య" ముదుకండఁ దావకనేవా

భావుకు నొనర్పితివి నా

కివానరించు నుపకృతికి నేమిడుదు ? శివా !

శ్రీ శివజ్ఞానదానమహిమ

స మా ప్ర ము.

శ్రీమత్పురదేవతామైనను,
శుభమస్తు - అవిష్ణుమస్తు

ప ర శు రా మ చ రి త్ర

కం. శ్రీవాణీశాదిశిర

స్నేహితపదఃపద్మః యిందుశేఖరః । త్రిజగ

త్పావనః । దీనావనః । లో

కావనః । కవిజీవః । మల్లికార్జునదేవా ।

1

వ. అవధరింపు మట్లు పురాణశవణకుతూహలులకు శౌనకాదులకు

మునీశ్వరులకు సూతుం డిట్లు వక్కాణింపఁబొడంగె.

2

తే. గీ. మొదటిరాముఁడు జమదగ్నిమునికొమరుఁడు

శివు నుపాసించి పరశువు చేకొని తన

జనకుఁజంపిన హైహయార్జునునెకాక

క్షత్రియుఁనెల్లఁ జంపుచరిత్ర వినుఁడు.

3

తే. గీ. రాముఁతల్లి రేణుకపయి నా మహాము

నీశ్వరుఁడు జమదగ్నికి హెచ్చుకోప

మంకురించి కుమారుల "నాపెఁజంపుఁ"

దనుచు శాసింప నటు సేయరైరివారు.

4

తే. గీ. ముని పిదపఁ గడగొట్టురాముని వియుక్తుఁ

జేసెఁ దల్లిని నన్నల శిరముఁద్రుంపు

మనుచు జనకాజ్ఞయవి యతం దట్లచేసి

తంద్రియాజ్ఞ విర్వర్తించి ధన్యుఁడయ్యె.

5

కం. తనయాజ్ఞను నిర్వర్తిం

చిన రామునిఁ జిన్నికొమరు శిష్టమునిజనా

- గ్రణి జమదగ్ని కమంగొని
యనియె న్నిశేమివలయు నడుగుము తనయా : 6
- కం. తనయా : తనయుడవన న
చ్చినవాడపునీవె తండ్రిచెప్పిన మాటన్
విని వొనరింపని తనయులఁ
గని యేమిఫలంబు : నిన్నుఁగని కృతినైతిన్. 7
- తే. గీ. బ్రతికియున్నప్పు మాటను బాటిచేసి
మృతిగనిన తద్దినమున విస్తృతముగాఁగ
నన్నదానందొనిర్చి గయయెడ విష్ణు
పాదమునఁ బిండమిడినట్టి వాడె సుతుఁడు. 8
- వ. కావున నీవొనర్చినవని హెరందైనను నాయాజ్ఞను నిర్వర్తించుటం
జేసి నీవలనం బ్రసన్నుండనైతి నీకేమివరంబు గావలయుఁ గోరికొ
మ్మనవుడు రాముండు. 9
- కం. జననియు నన్నలు బ్రదుకుం
గనున ట్లొనరింపుమనుడు మనుఁడు ముసింద్రుం
డనుకంపితుడై బ్రదికిం
చెను మును లొనరింపలేని చేతయుఁగలదే : 10
- కం. రాముండు తండ్రిశక్తిచి
నామూలాగ్రముగ నెఱిగినట్టిఁ దగుటఁదా
నామాడ్కిఁజేసె వేటొకఁ
దామహితుంబోలెఁ జేయుటతిహెరమయా. 11
- అ. వె. తండ్రి చెప్పుఁగాక తాతయే చెప్పును
గాక యట్టిపనికిఁ గడఁగరాదు
ఒక్కొప్పు కోపముదికి చెట్టకుఁదాల్చు
మాయావాత్య యిదిసమంజసంబె : 12

తే. గీ. అట్లు తల్లివి నన్నల నలముడు జమ
దగ్గి బ్రదికించినను రాముఁ డట్టిచెట్ట
పని యొనర్చిన చేతుల పాపముక
సురుఁగ దనియెంచి కుడిచేయి నఱికికొనియె.

13

కం. దానికి జమదగ్గి కడుకా
దూనమనస్కుఁడయి కొమరు దోళ్ళానను దాఁ
దోన మొలచునట్లొనరిచి
సూనువి నాశీర్వదించి సుఖితునిఁజేపెన్.

14

వ. పదంపడి రాముండు తపం బొనరింపనేగిన కొంతకాలమ్మునట
నప్పుడు పరిపాలకులుగానుండు హైహయలు జమదగ్గిహోమ
ధేనువు నవహరింపఁగదంగుటయు.

15

ఉ. దాని శరీరలోమము లద్రముగా నదలింప స్లేచ్ఛసం
తానము పెల్లుగాఁబొడమి తత్తఱ మా నృపసైన్యమున్ లవం
బేవియుఁ ద్రిక్కకుండ వదియించిన హైహయుఁ డర్జునుండు దు
ర్మావి వృధాగఁ దా ననపరాధిని నా జమదగ్గిఁ జంపుడున్

16

చ. ఇరువదియొక్కసారులు మునీంద్రుకళత్రము రేణుకాంబ తా
నురమునుమోఁడుకొంచుఁడనయుఁగుఱియించి యలోపిలోయటం
చటచుచునేడ్వ నారుదిత మల్లన రాముఁ డెదోయెఱింగి యా
మొఱకుల సంహరించుటకుఁ బూనెఁబ్రతిజ్ఞ మహోగ్రకోపుఁడై.

17

ఆ. వె ప్రతి నవట్టినంతఁ బనినెఱవేఱునే ?
యింటి నలికినంత నెట్లుపండు
గగునటంచుఁదెలిసి యా రాముఁడరిగెఁ బు
రాఁగిఁగూర్చి తపము నాచరింప.

18

ఉ. హౌతపంబొనర్చు మునికుంజరుఁ దా జమదగ్గి సూతిపైఁ
గారుణికత్వ మువృతిలి కాలగళం దరుదెంచి నీకు నే

కోరికదీర్చ వచ్చితిని గొంకకదెల్పుము నాగ నాతఁడం
బారుచిరార్థదేహున కపారపుథక్తి నమస్కరించుచున్.

19

కం. అగమసూక్తంబుల న

య్యాగమవేద్యు నుతియించి యడిగె వరము నా
కీఁగావలె నీపరశువు

భోగివిభూషణ : యటన్నఁ బరహరుఁ డిడియెఁ.

20

చ ఆతులసరాక్రముండును మహామహితాత్ముఁడు నైన రాముఁడా
సితిగఁగఁడిచ్చు నప్పరశుఁజేకొని యర్జునివేయుబాహువుల్
ధృతిమెయి నంటికంటములరీతిసి ఖండనఁజేసి శీర్షము
ద్ధతి నఱకెన్ గళద్రుధిరదారలు పాతెన్రవంతులై ధరిన్.

21

చ. అ ట్లశ్రమమ్మున నఱకి యచ్చటంగల క్షత్రియవీరులం గాంచి
వెండియు.

22

ఉ. రాముఁడుగాఁడరే! పరశురాముఁడువీఁ డిఁకరండు దుర్జన
గ్రామణులారఃమీరిలును క్షత్రియుల్కొక్కః విరాగసున్మునిన్
నేమముపూని కన్మోగిచి నిశ్చలుడై తప మాచరించు ని
ష్కామునిఁ జంపికూడ బ్రహుకం దలపెట్టితి రెట్లుసైచెడఁ.

23

కల. గొఱిగించుకొనుఁడు మీనలు

పరదారాసక్తులగుచుఁ బరమెఱుఁగని మీ

దురితోత్కరమెల్లను మ

త్పరశువు దెగనఱకుఁగాక బ్రదికెదరె : యిఁకఁ.

24

ఉ. రాముఁడుగాఁడు చెప్పెడిది రామునిచేగల యాయుధంబు మీ
కీ మదమెందుకెక్కినదో : యింకఁగఁజేయకతప్ప దీపయిన్
భూమి యరాజకంటగుత భూసురులేలికలొత మాఁడువాం
డై మననెంతురేవి మనుఁ డన్య ముపాయములేదు మీకిఁకఁ.

25

ఉ. పాటులనంగ నాయుధము పట్టరటంచుదలంచి మీసముల్
బారెడు వ్రేలుమాకెయనుభావముతో, గడువిట్టవీగు మీ
పొరుషమెట్టిదో : శిశులబట్టి వధించెద మిమ్ముఁజంపెదన్
నారుల ముండమోపుల నొనర్తు మిమ్ముఁ గుఱిచేసియేద్యుఁగఁ. 26

కం. పుటిటిఁద్లుగూడ వెదకెద
నటకెద మగనిసుపు నాకు నగుపడునెద నె
వ్వరు మిమ్ముఁగాతురో : శివు
వరకువు నెవఁడెఱుఁగఁ దెవఁడువచ్చు నెఱిఁగియున్ 27

మ. అరే : యెంతటిదుర్మదాంధ్యము : తపమ్మందున్న వృద్ధాత్ముఁ డా
సుంశీర్వాభరణంబు హోమగవి కీసుంబూని యద్ధాత్ములై
నటకం గేలెటుపాఁగె జ్ఞప్తిగలదే : నాకున్నకోపంబు మీ
పురువు విల్పక చంపినప్పుడుకదా : పోకాలునామూలముఁ 28

మ. పొగరెక్కింగద క్షత్రజాతి తుదకున్ బోఁగల మేతెంచి గా
క గొనంబిట్టి పుట్టునే : యొరుల కేకష్టంబు గల్పింపకా
భగవంతుఁ జపియించుతాపసులపై బాహుబలప్రాధిఁ జూ
పఁగ నేయుత్తముఁదొప్పు నక్కటకటా : పాపంబు పందెన్జాఁచి.

ళ. మీ దౌర్జన్యముమేరమీతె ననియే మృత్యుంజయుండిచ్చె నా
కీడుప్థాసురమారకాయుధము; నే విద్ధావితో మిమ్ములఁ
చేదీంతుఁ బితృతృప్తికై విడిచెదం జేయారదద్రక్రమా
హ్లాదంబొప్పుఁగఁ దంపిం బెఱుఁగుదీ అస్మత్ప్రతిజ్ఞోత్తరఁ. 30

ఉ. ఎందుకటంచు బ్రాహ్మణు లుపేక్ష వహించుటచేతఁగావి మీ
రుందురె : రాజులై : ద్విజాలు హోమముచేయుట నేయిమాత్ర మ
నొందురుగాక మీమదము నొందొకనేయిగఁజేసి వేల్పు నా
ముందట నిల్చువాఁడెవఁడో : మోటుకులార : యిదే వధించెదన్. 31

కం. గుడిగా నిలఁబెట్టి మిముం

బదు లిరువదులుగను మునుముబట్టి వధింపం

బదునుగల పరశువునకుఁ

గుదురుకాసంతుష్టి గండ్రగొడ్డలిఁగనుదీ.

82

వ. అవి గండ్రగొడ్డలి జళిపించుచు నఱుకనుద్యమించు నవ్వరకురాముని
యెదుట విలువనోపక హైహయులెల్లఁ బంచబంగాళమై పులింగన్న
మేకలచందంబునం బరుగిడఁజొచ్చిరి

33

చ. పరుగిడునట్టి శత్రువులఁబట్టి వధించుటపాడిగా దటం

చెఱిఁగియు రాముఁ డప్పనికి నేవముపూచక దావవహ్నిపై

కుఱుకువిధాన వెంటఁబడి యూడనిఁబాడెడి తేంద్రఁజూపి నె

త్తురుమడుగుల్ పొసర్చె నదిదోసమొ పున్నెమొ రెండునొనొకో!

చ. పితరులఁదృష్టిసేత దలపెట్టుట పుణ్యమయయ్య రక్త మా

కృతికయి వాడుకొంట యది కిల్పిషహేతువు కాకతీర ద

ప్పతితులు దప్పొనర్చినను భార్గవరాముఁడు నైఁచుబొప్పు వి

ప్రతకు శమం బలంకృతి కృపన్ ద్యజియించినవాఁడు విప్రుఁడే! 35

మ. ఒకదుర్మార్గ మనేకడుష్కృతుల నెట్లో పుట్టఁజేయుకా గడుకా

సుకృతాత్మున్ జమదగ్నిఁ జంపుకతనకా సూనుండు రాముండటల్

వికృతికాజెంది యెవండుమెచ్చని యభావిరూపికిన్ మూలమై

సకలక్షత్రకులాంతకుండయి నృశంసప్రాయుఁడై వర్తిలెన్. 36

ఉ. తేవికి నావులే కఱవె! రేపునుమాపును హవ్యవాహనున్

బూనుచు నావె కావలెనె! భూభుజఁ డర్జునుఁడేల లోభమున్

బూనవలెన్ సమస్తగుణముల్ చెడు లోభముగల్గుచోటఁ బా

పానకు లోభ మొక్కటియెపాఁ దదియే కులనాశక మ్మిటకా. 37

అ. అవది లోకమందుఁగల యావులవంటిది గాకపోయె డు

ర్శీవివకాత్ముఁ డర్జునుఁడు తేఁకువఁదక్కి తదర్థమై మనో

దావము వెల్లడించె నది పావకత్తుప్తికి హేతువాటచేఁ

దా విడువండు మౌని యది తన్ను వదింపఁగఁజేసె నీసుతో. 38

అ. వె. అది యరాజకత్వ మార్పించెఁబుడమికి

నఖిలరాజకులము నట్లుచంపి

యిచ్చె బ్రాహ్మణులకు నేలయేర్చిడి వీర

లేలఁగలరెఁ గాముఁడిచ్చెనేని.

39

ఉ. పాలకతాభరం బనఁగఁ బైపయి నున్నదెఁ యెన్నియేని పా

పా లొనరించితీరవలెఁ బాలకుఁ డెంతటివిజ్ఞుఁడేని ము

క్కోలిని మూసికొందుఁ దపమోఁ జపమోఁ పొనరించు బ్రాహ్మణుల్

బేలలు శీలవంతులు దపింతు జపిం త్రవనికా భరింతురేఁ 40

కం. ఎప్పు డదిసేయనేర్తురొ

తప్పక బ్రాహ్మణ్య మపుడె తముఁ డ్యజ్ఞియించుకా

ము ప్పిట్టిదుండుకతమున

నెప్పుడు నద్దానివంక కేగరువిప్రుల్.

41

వ. అదియునుంగాక.

42

తే. గీ. పరశురాము నంతటివాఁడు పైనిజూచు

చుండఁగఁ బ్రభుత్వమును విప్రులొనరుపంగ

భయపడి కుయుక్తి నొక్కండుపన్ని యతని

వెడలఁగొట్టి రతండు శపించియరిగె.

43

వ. వారుపన్నిన కుయుక్తి తెఱంగు వివరించెద.

44

మ. ధరణీదాన మొనర్చితప్పిన మహాదాతకా గృతఘ్నుల్ ద్వీటల్

విరసుల్ భర్గవుఁగాంచి లోవివెఱపు వ్యవ్వంపకోరామఁ యీ

ధర మాకిచ్చియు నీకు విందు వికెఱుల్ ధర్యంబగున్ దెచ్చు మె

వ్వరుదాతల్ వివిరేనిమెత్తురెవిమన్ బ్రహ్మస్వ మందుదురేఁ 45

తే. గీ. విషముబ్రహ్మస్వ మనుమాట వినఁగలేదొఁ

వివియు నెఱిఁగియు దీవిని వీడలేక

పట్టి వ్రేలాడుచుంటివో ! బ్రాహ్మణీత
నూజుడవుగామి తెల్లంబు నూనమింత.

46

కం. “నమమ” యవి పల్కుదురు దా
నిమొసంగెడిట్లు నది తనకుఁగల స్వీయ
త్వముఁ బాఱఁద్రోయ నెఱుఁగవో !
“నమమ”యవి యొసంగవో ! యనంత నిడునెడన్.

47

కం. తన స్వత్వముదొలఁచుట య
న్యూనిస్వత్వము జేర్చుటయును నొప్పినయప్ప
ట్టుననే దానంబని చె
ప్పనగు న్నివిదఁగలేదె ! బ్రాహ్మణులకటుల్.

48

తే. గీ. దానశబ్దార్థ మెఱిఁగిన ధన్యుఁడెవఁడు
గాని ఆ వస్తు వొరులభుక్త మనుకొనును
తాను నద్దాస భుక్తికి దాత సిద్ధ
పడుట విన మీవెటుల్ సిద్ధపడితివొక్కొ !

49

ఉ. ఈవిడు భూమిదాన మదియొవెకొనందగు విచ్చుచుంటి మే
మేవిధినో కుటుంబముల నీఁదుచు ముక్కులుమూసికొందు మా
ర్యా ! విను “కానికూటి కిటులగ్గమ యౌదుముగాక” ఆత్మస
త్తావశమొటలేని ప్రభుతాపద మేటికి మాకుఁగాల్పనే !

50

కం. స్వాతంత్ర్యములేని ధరా
నేతృత్వముకన్న మున్నునేమొనరుచు భి
జ్జితత్పరతయే మేయగ
దా ! తేకువగలుగునట్టి తజ్జులెఱుఁగరే !

51

తే. గీ. భూమి నీవుమాకిచ్చినఁ బొంగిమేము
బికిర మెత్తునంచులు పాఱవేయలేదు

ఉపనయనమునప్పుడు మాకుఁ గృపమెయి గురుఁ
దేడిచెప్పెనొ యది యిప్పు దేడకేగె.

52

కం. పంచమహాపాతకముల

కించుక జంకొదవనట్టి దృష్టుఁడె రాజై

కాంచనసింహాసనమునఁ

గొంచక కూర్చుండు నీవ కొను మీభూమిఁ.

53

కం. ఇచ్చితివి పుచ్చుకొంటిమి

యిచ్చటనేయుంటి నూకు నెవ్వండువినున్

బుచ్చినవక్కయుఁ బన్నని

యిచ్చిన రై తొఁడుగాని యిలపైఁ గలఁదే.

54

తే. గీ. గట్టిగా నడ్డుటకు నధికారమేది :

మాకు నీవిక్కిఁదనె యున్నమాట మఱపు

వచ్చునే : నీదు పంశువు బ్రాహ్మణులకుఁ

బుట్టకన్నను భయ మెట్లుపుట్టకుండు.

55

కం. ఎందుకువచ్చినదానము

మందమతుల మగుచుఁగొన్న మమ్మనవలెఁ గా

కిందున్నదె : నీ దోస మ

నిందితచరితుఁడవు నీవు నృపకుంశమనా :

56

ప. ఆదియునుంగాక.

57

తే. గీ. బ్రాహ్మణుండవె జనకువిఁబట్టి నీవు

తల్లిఁబట్టియో : క్షత్రియతల్లజుఁడవు

భూమినేలట నీకెట్లా బోలుఁగాక

మాకుఁబోలునె : శుద్ధబ్రాహ్మణులమేము.

58

ప. అని వెండియు.

59

ఉ. పుట్టినదెందుకో : తెలిసి పున్నెము ప్రోగొనరించుకొంచు నీ
పుట్టుపునుండి మోక్షమును బొందెడి విద్వయ నభ్యసించుమా
తెట్టిదిగాని యద్దు లవమేనియులేక తపించుమాకు నే
చెట్టయొ కూర్పు పాలనము నేయుట యెందుల కోమహామహా : 60

కం. ఎన్నివిధములఁ జూచినఁ
గన్నులు పొరగ్రమ్మి చెఱుపు గలిగించెడి రా
జ్యోన్నతి మాకేటికి ము
న్నున్నట్ల చరింతు మిందు కొప్పుకొనఁగదే 61

తే. గీ. ఇందులోఁ బ్రవేశించితిమేని కుట్ట
లేస్తునెక్కి తిరుగు బొక్కచేఫలంబు
గాని వేదశాస్త్రములు కడకు శూన్య
ములయి కులము లధోలోకమునకుఁ బోవు. 62

ఉ. ఏనుగు లెందఱెక్క రదియెంతమహోన్నతి : దోమ లీఁగ లం
దే నివసింపవే : తఱ చహీనతకయ్యదికారణంబె : వి
జ్ఞానములేమి నప్పదము గైకొన నెంతురుగాక పల్వ రా
త్మానుభవంబు గల్గు ననఘాత్ముల కప్పద మెంతత్రాఁతియౌ. 63

తే. గీ. ఇంద్రు నంతటివానికి నెప్పుడేమి
ముప్పు మూఁడునో : యన్ భయమ్ము గలదన్న
నస్మదాదుల కప్పద మందునునికి
సుఖద మెట్లగు నో మహీసురవరేణ్య : 64

వ. అవి యంతంబోక. 65

తే. గీ. కార్తవీర్యార్జునుం దెంతఘనుఁ డతం డ
నఘుఁడు మునికి దత్తాత్రేయునకు విధేయ
శిష్యుఁ డాతండు నీ తండ్రి శిష్టఁజంపి
తానునుం జచ్చెఁ జంపె క్షత్రకులమెల్ల. 66

ఉ. ఇంత యశోశ్చతంబయిన యీపద మెందుకుమాకు : క్షత్రజా
త్యంతకుడైన నీవయిన నయ్యది నిలైడి: విప్పు దోడి కు
ద్ధాంతములందు దాగిన నృపాధములే సమయమ్ముఁజూచి మ
మ్మంతము నొందఁజేయుదు రటంచు భయం బుదయించుమామదికా.

కం. ఎన్నో భయములు గలయది

మన్నీనితనంబు తపము మావికొనుచు దీ

ని న్నెఱవేర్చుఁగవలయును

మున్నే బ్రాహ్మణులు దీని ముట్టంజనిరే :

68

వ. ఇట్లనేకవిధమ్ముల సంశయంబు ప్రకటించు విప్రుల హృదయం
బెఱింగి వారలకుఁ దనయునికి బొత్తిగా గిట్టదని కనిపెట్టి యమ్మహా
వీయుండు దత్తాపహరదోషమ్మునకు వెఱచి పశ్చిమసముద్రమ్మునఁ
గొందొకనేల సముద్రుని బ్రార్థించి యార్జించి యందుఁ దపం దొన
రించికొనుచు నివసించె మఱియుఁ దా వివసించుచోటి కేతెంచినివ
సించిన బ్రాహ్మణులకును నన్యజాతులకును గొన్ని యాచారమ్ము
లితరదేశవిలక్షణమ్ము లేర్పఱచె నా యాచారమ్ములు పరశురామ
స్మృతి యనుపేర నా దేశీయు లాచరించుచుండు రనిచెప్పు సూతుం
గాంచి శౌనకాదులు.

69

తే. గీ. పరశురాము నెదిర్చిన బల్లిదుండు

క్షత్రియుల యందులేఁడె యొక్కరుఁడుగూడ

నంతటి మహత్త్వ మతని కెట్లబ్బెనొక్కొ

వినఁ గుతూహల మయ్యెడి విమచు మనఘః

70

వ. నావుడు సూతుండు.

71

తే. గీ. అతఁడు క్షత్రియజాతి సమస్త మంత

రింపఁజేసి పితరులఁ దరింపఁజేసి

తబిసియై వృద్ధుడై యున్నతటివి భీష్ముఁ
దతని శిష్యుం దతనిమ్రొల నాఁగె నాజి.

72

ఉ. అంతకుమున్నె దాశరథి యాతని కోల్లల కాఁగె నింక ఊ
త్రాంతకుడైన యల్ల జమదగ్నితనూభవు నాఁగఁజాలు వాఁ
డెంతగణించినన్ దొరకఁడింకొకరుం దతఁ డచ్యుతాంశజుం
డంతకపై రిశిష్యుఁ డెవఁడాఁగెడి నాతనిమ్రొల నాజిలో?

73

కిం. ఇతఁడును దశరథరాముఁడ

వతరించిరి విష్ణునంశవలనన పిదపన్

గృతకార్యుఁడగుట జమద

గ్నితనూజుఁ డొసంగె నాతనికిఁ దేజంబునా.

74

తే. గీ. అట్లు తన తేజమిచ్చి త్రేతాదియందు

ద్వాపరాంతమునం దాహవమున భీష్టు

తోడ సమముగాఁ బోరాడె భూర్వహుండు

పంశురాముని జెప్పి చెప్పవలెనెవని?

75

తే. గీ. విష్ణుతేజము గలయట్లు వృద్ధుడైన

కతన యువకుఁడు రాముతోఁ గృతసమీకుఁ

డగుచు నోడందె భీష్టుతో నాజి నల్పు

నాటికో వృద్ధతయకాదు నాఁ నై తేజా.

76

ప. మఱియు రాముఁడు దశరథరాముని బరీక్షించెనే కాని విజమునకు
యుద్ధ మాచరించినట్లు లేదు. విష్ణుదాస మెక్కిడినంతన విష్ణ్వంశ
సంభూతుండని యెఱింగి తాను వృద్ధుండ నైతినిని యరిసి చాపం
బుతోఁ దన తేజం బతనికిడి సమ్మావించె, భీష్టునితోఁ గేవలమనుజ
మాత్రుండును, అతివృద్ధుండును నగు రాముం డిరువదియేనిమిది
దినంబు లేకరీతిఁ బిలుతివియక సంగరం బొనర్చుట యెంతయేని

గణనీయంబికాని యొందుగాడు. అప్పుడేని రాముఁ దోడినట్లులేదు—
ఓడలేదు సరిగదా? ఓడునను సంభావనగూడ భీష్మునకు లేకమును
లేదు కావుననే. 77

కల. “ఓడుగుడుగు” మనుచు మౌనులు

పెడబొబ్బల విడుచురాఁగ భీష్టుఁడు విడువన్
గడఁగె నలమోహనాస్త్రము
విడువరు శూరు లందాని విభ్యాతులెటన్. 78

కం. ఆదివిడిచి జయముగొవఁ ద

ప్పదమగుఁ ద్రావించి శత్రుబీర మడఁచువం
టిదియగు భీష్టుం డయ్యది
తుది విడుచుట యోడిపోకతోఁ దుల్యమగున్. 79

కం. పరిశీలించక కొందఱు

పరశుధరునిగూర్చి వింతపలుకులు పలుకం
దొరఁకొందు రతవి ముందఱు
హరుఁడువినా నిలువనేర రన్యు లెఱుఁగుఁడీ. 80

కం. హరపుత్రుఁడు తారికు సం

గరమున నిర్జించినట్టిపునుఁడు కుమారుం
దెఱుఁగు నతవి దోర్విత్రిమ
మెఱిఁగి వచింపంగఁదరమె యితరుల కతవిఁ. 81

చ. కొమరుఁడు రాముఁడున్ శివునిగూర్చి రణాగమ మధ్యసించు నాఁ

డుమతనుజుండు రామునకు నోడిన రామునిమెచ్చి యెంతయో
ప్రమదముచెంది పక్షమును బల్కక రాముని గౌరవించు చై
దములు కపీశ్వరుల్ నుడివి ధన్యత గాంతురుగాక పీఠమై. 82

అ. వె. ఎప్పుడిచ్చెఁబరకు పీశ్వరుం డదిమొదల్

పరశురాముఁడగుచుఁ బ్రబలి సకల

రాజకుల మదంచి రహియించు పరకురా

మువిచరిత్ర దోనముల నణించు

83

తే. గీ. ఆయురారోగ్యముల నిచ్చు నఖిలకుభన

మృద్ధి నొడగూర్చు ధనరాన్యమృద్ధి గూర్చు

నీళ్ళరువికిష్టుఁ డల్ల రమేళునంశ

మెవరుసాటి రామునకు మునీంద్రులార :

84

కం. దేవా ! “యావత్తైలం

తావద్వ్యాఖ్య” యగురీతిఁ దావకచరితన్

సేవకుఁడు వేంకటేశుఁడు

కావించెన్ గావ్య మీవు కావుము దీవిన్.

85

పరకురామ చరిత్ర

స మా ప్ర ము.

శ్రీమత్పరదేవతామైనమః
శుభమస్తు - అవిష్ణుమస్తు
అ గ స్త్య చ రి త్ర

వ. మల్లికార్జునదేవా ! అవధరింపు మనంతరంబు శౌనకాదులు
సూతుం గాంచి యిట్లు ప్రశ్నించిరి. 1

తే. గీ. అల యగస్త్యః దేవతమున నాలితోడ
దక్షిణాశకు వచ్చి యుదగ్గిశకు మ
రల నరుగఁడయ్యె నీవృత్త మెరిమి మాకు
నానతి మ్మనుటయు నాతఁ డాదరమున. 2

వ. ఇట్లు చెప్పందొడంగె. 3

కం. పరములకునెల్లఁ బరమగు
హరుని పరిణయంబు మీర లందఱు వినియుం
టిరి మున్ను మునులు దేవత
లరుదెంచిరి యా వివాహ మారయుపేర్చిన్. 4

కం. హిమవన్నగారిరాజ్నుగ
రము క్రిక్కిరిఱియుటలులుండ గ్రావపుగుహలె
ల్ల మునులు దేవతలును నై
ప్రమదం బొనరించెఁ జూచువారికి విందై. 5

సీ. ఏకందరముఁగన్న వృత్తవాద్యములతో
వలరాదు వప్పరఃకలకలమ్ము
రేలోయవీషింప వింపుసౌంపులు గుల్క
కిన్నరీగావసంకీర్తనమ్ము
లేకుంజములుగన్న నాకౌకసుల కుటుం
బములు గ్రిక్కిఱియు సమ్మర్ద మెరిమి

నేకోనగనుగొన్న లోకోత్తరంబగు

గంధర్వగాంధర్వబంధురత్వ

తే. గీ. మెచటగనుగొన్న మునులు మతెచటఁజూడ

సిద్ధులును సాధ్యులును గాఁగఁ జెలుపుమీలు

సంబ్రమంబున నుత్తరాశాధరాపు

రంధ్రి బరియింపరాని భారమున నొరఁగె.

6

కం. ఒరఁగుటయు బ్రహ్మమొదలగు

సురలును మునివరు లిదేమిచోద్యమవి మహే

శ్వరుని గని విన్నవించిరి

పరమేశ్వరుఁ డభయమిడియెఁ బ్రవదంబెసఁగన్.

7

ఎ. ఆల్లభయం బొసంగి మునిపరిషత్తులోనున్న నగస్త్వనిదిక్కై

ప్రసాదభూయిష్టంబులగు దృష్టుఁ నా యలము గొరవించుచు సమంద

హాసమ్ముగ నిట్లను.

8

తే. గీ. కల "దగస్త్వందొకెత్తు నయ్యలముకరు క

మందలం బొకయె" త్తనుమాట జగతి

నీవు దక్షిణదిశ కేగినిలిచితేని

భూమి సమముగా వట్టమై పొలుపుమీలు.

9

వ. నాపుడు నగస్త్వండు కటకటంబడి పరమేశ్వరునకు నమస్కరించి

విషాదంబుకలిమిని వాక్కుతడఁబడ గద్గదస్వరంబుతో దీనదీనంబుగ

నిట్లను.

10

చ. పరములకెల్లనుం బరిము పావనమున్ కుభదంబు గేస్తులం

దఱకును నొజ్జబంతి సురనాథముఖామరవంద్యమాన మీ

పరిణయ మిట్టి దేయుగమువారును జూడరు చూడఁబోరు నే

నరయఁగ నోచికోనె ; తప మంతలఘోయమె నాది ? దేవరా : 11

తే. గీ. బ్రహ్మచారుల నాదిమబ్రహ్మచారి

వైన నీవును గిరికన్య యతిముఠిఁ దలఁ

బ్రాలు వోసికొను మహోత్సవంబు నేను

మత్తలోదరి చూడనోమమె ! మహేశ !

12

చ. హరికి వివాహ మైనటులె యాద్యమునుల్ వచియింపలేదు పా

గరమునఁ బుట్టెఁ గేశవునిఁ గైకొనెఁ బెండ్లి యదేటిపెండ్లి యా

సరిసిజసంభవుండయిన శాస్త్రవిదిన్ గయికోఁడు వాణి నీ

పరిణయమే శ్రుతిద్య మనివచ్చితిఁ బోలెఁడుకోర్కెతో శివా ! 13

తే. గీ. ఎందఱో యున్నవారు నీ వేగుమన్న

నేగుదురు భూమి యొరఁగుట నాఁగఁగలరు

నన్నుఁబొమ్మని యిట్లు లనదను జూచు

నట్లు చినచూపు చూచితే మభవ ? దేవ ?

14

కం. తలఁబ్రాలు వోసికొను న

వ్వీలాసమేవియును జూచి వేవేగమ నేఁ

దొలఁగిచనెద నాకిడుము ము

దల విన్నున్ వేడికొందుఁ దరుణేందుధరా ?

15

వ. ఇట్లు సారెసారెకు నతిదీనంబుగా వేడికొను నక్కలశభవునకు

నభవుం డీటను.

16

చ. ఇతరులు కోటిమంది చరిరేవియు మట్టముగాఁగ నిల్వదీ

క్షితి యిది నీవుదక్క సరిసేయఁగ నొడ్లవళంబు గాదు వాఁ

పతిఁ జాళుకీకరించిన ప్రభావముగల్గు భవత్తవంబు న

మ్మతి కిదికూడఁ దోడుపడి నూత్నయశంబు పుటించు నీకిటన్. 17

వ. ఇదియునుంగాక వింశ్యంబు సుమేరునగంబు నందలి యాసుం

జేసి పెచ్చుపెరింగి యున్నయది ఇంకను బెరుంగుచున్నది. నేఁట

రేపట సూర్యచంద్రుల గమనంబునకు నద్దంకి సంఘటించు నాయీ
మహాపద్రవంబు వీవలనంగావి యుపశమింప దనివెండియు. 18

కం. నాపరిణయంబు సర్వము

నీ పురోభాగమందు వివ్వటిలు విధం

దాపాదించెద జ్ఞానపుఁ

జూపు గలుగునీకు నెడియుఁ జూడ్కికి దప్పే ?

18

వ. బ్రహ్మాదినిరింపులెల్లరు వింధ్యకృతోపద్రవం బింతకుమున్న విన్న
వింది యున్నవారు మనమున్న భూచక్రం దొరఁగియుంటుంటేసి మన
కిక్కడ వింతను దదుపద్రవం బింతగా గోచరించుటలేదు. నీగమ
నంబు “ఏకాక్రియాద్వ్యర్థకరీ” యనుచొప్పిన నీ రెండుకార్యములను
జక్కఁజేయుమాత్రమకాదు. మఱియుంగొన్ని లోకోపకృతులకుఁ
గారకంబగు నని బుజ్జగించుటయు నగస్తుండు వలైయవి యంగీక
రించి క్రొత్తపెండ్లికొమరునకు నీశ్వరునకు సభార్యుండై సాష్టాంగ
దండప్రణామం దాచరించి మధ్యేమార్గంబునఁ గాళికింజని యచ్చట
నన్నపూర్ణావిశ్వేశ్వరులయుఁ గాలభైరివగదేశ్వరులయు దర్శనం
దొనర్చి వారల యనుజ్ఞను బడసి కతివయప్రయాణంబుల వింధ్యగిరి
దరికింజనుటయు. 20

కం. ఆ పర్వతరాజం బల

కాపాయుధు లక్తివినయసంధ్రమములతో

నేపుడిగి వంచి శీర్షము

లాపట్ల నమస్కరించె నచలానమమై.

21

వ. అట్లు నమస్కరించి.

22

చ. పరమమునీంద్ర : వీడు ననుభావము వీమలవిందుగాఁగఁ గి
న్నరవరగీతికల్ వొగడినకా వినియుంటి నముద్ర మాచమిం

చిరహికినెక్కు నీమహిమ శేషుడనే; పొగడంగఁ గ్రొంచుచిన్
గిరిగ నొనర్చితీపు పరికించి దురాత్మకు రాక్షసాధమున్. 23

చ. కలరు తపస్సులెందఱొ జగంబున నాకము నందుఁగూడఁ జె
ల్వలరుదు రేరు నీకునరియొచురె : మంత్రములెల్ల పిట్లు చూ
పొలసిన సిద్ధమూర్తివి మహోబల మెంతయిలేక వార్నిదుల్
మహకములో నిముద్బఁగల చోద్యపుశక్తి యెటుల్ మటిలైడిన్ : 24

తే. గీ. నేఁడు నీరాకతన మునిజవవంద్య :
జన్మసాఫల్య మొదవె వంశము తరించె
సూరకేఁత్తురే : నుహోదారులైన
విన్నవంటి మహాత్ము లో నియమిహా : 25

తే. గీ. యాగ మేదేవి తలపెట్టి యరుగుదెంచి
నాఁడవో : యేమొ : కలవు రత్నంపుగనులు
కలదు బంగారు వెండియుఁగలదు సర్వ
మఖిల మిచ్చెద నన్యు నింకడుగవలదు. 26

కం. మేరుపు పేరేగాని వి
చారించిన విచటఁగల్గు సద్రత్నములుఁ
గారుడమణులుఁ మఱిబం
గర మ్మచ్చోటఁగలదె : కమఁగొను మనఘా : 27

సీ. అదె వజ్రపున్గవి యందు వేలకువేలు
వజ్రముల్ దొరకుఁ దాపనవరేణ్య :
అదె రత్నపుఁగవి యందు లచ్చకులచ్చ
పద్మరాగములబ్బు బ్రహ్మమూర్తి :
అదె హేమపున్గవి యందుఁ గోటికిఁగోట్లు
బారువుల్ హేమంబు వఱలుమోవి :

అదె వెండిగవి చూడు మందు నర్పుడముల
సంఖ్య వెండిలభించు సాధుమోళి :

తే. గీ. ఇన్నియునునీవి నీవాఁడనేను నీవు
వేటొకరి యాగభిక్షకై వేడవలవ
దభిలమున కేనెయ్యవ్వాఁడ నద్రులేవి
గూడ మత్తుల్యములు గావు నేఁదెఱుంగు. 28

కం. అల హిమవంతమునందుం
గలవఁట : యజ్ఞాంగములు పొకాయతమచటకా
గల వియ్యెడ దూరపుఁగొం
దలు నునుపవి యచటికేగుటల్ మునిచంద్రా : 29

అ. వె. ఉత్తరాశ నెచటో యున్నవి యా గిరు
లెవరొగావి చూచియెఱుఁగ రిచటి
కేగుదెంచెనేవి యెవరిగొప్పఁడనంబు
రెల్లఁ దెలిపివచ్చు వింతలోన. 30

కం. ఎత్తున నయ్యవి చాల వి
యత్తలమును నలమెననట యాలించితిఁ ద
త్సత్త గవిపెట్టుటకు నే
నెత్తెదిగితి నీకుమ్రొక్క విప్పుడఱఁగితిన్. 31

తే. గీ. ఊర్వముగఁ ప్రాణములువోవునుద్ధతులగు
వారువచ్చిన గేస్తుకు వారలకు న
వారిపూజ లొనర్చిన వచ్చిమరలఁ
బ్రాణములు బొంది నలరించునంద్రు బుధులు. 32

తే. గీ. అక్కతమ్మున నామేను నక్కఁగించి
నీకు మ్రొక్కితి నా యెత్తు నీకుగోచ

రించెనో । రేదొ । సూర్యుండరిగెనె । విన్న
మొన్న పడమటిమలకు నో మువివరేణ్య ।

33

కం. తూఱుపున వెలుగు పడమట

నారయ గాఢాంధకార మలమఁగ సంద్యల్

వారిచిరే । మౌనులు నా

పేరును బెంపేను వేట పేర్కొననేలా ।

34

చ. అదె చనుచున్నవాఁడు సమయంబు లభించెనటంచు నేఁడు నా

యెదిగుట నీకు మ్రొక్కునెడ నిట్టులు తిగ్గుటఁజేసి యేగుఁగా

తెడిగెద రేపు దాఁబడమరే శరణంబుగ వ్రేలునట్లుగా

కుదయము నస్త మొక్కదెస నొప్పుత మేదెసనైన నేటుకన్. 35

కం. నారదుఁడుచెప్పె నా కా

మేరువు గర్వంబు వింటి మీరుఱుఁగుదురా

మేరువుపెక్కువ యెప్పే నా

రవిగమనంబు దాననాఁగెనె చెప్పఁదా.

36

తే. గీ ఇంతలోఁ దాము దయచేయరేని సూర్య

చంద్రగతులేమిట్రాతి నక్షత్రగతులు

నైత మాఁగకయున్నె । యాజ్ఞదయసేయుఁ

దంఘ్రిపేవకుఁ దేదిసేయంగవలెనొ.

37

వ. ఇట్లు తన గొప్పదనంబును దావపొగడికొనుచు నాతిధేయమర్యా

దయం దప్రమత్తుండై వినయభయసంభ్రమాయత్తుండై గర్వధూర్వ

హుండై యొప్పు నా వింద్యభూభృచ్చేఖరు వైఖరికి మెచ్చుగదిరియు

లోకోపకారకం బగుతనవ నొచ్చికొనుచు వగస్తుండు తనలో. 38

తే. గీ. యుక్తమేగావి భూభృత్తు యన్నతి గను

బది పరాపకృతికి హేతు వగుటదొనఁగు

కాన నీకానుఁ దీరివి గర్వభంగ

మునకు నాకు నొసంగెను ముదల మొదల.

39

కం. ఆగు విద్య వివాదకు ధన

మగు మదమున కాత్మబలము నన్యులఁ బీడిం

పఁగ దుర్జనులకు సుజనుల

కగు నివి జ్ఞానవితరణపరావనములకా.

40

తే. గీ. ఎట్టు విజ్ఞుండు సంపత్సమృద్ధుఁడేని

కనులు గానవి గర్వానఁ దనువు మఱచు

నీతఁడు శిలాప్రకృతిగదా : యితనికి గరు

వంబు మొలకెత్తి మినుముట్టఁ బరువులిడదె?

41

తే. గీ. ఈను కరమున మినుముట్టెనేని ముట్టుఁ

గాకి తానేడ? నల్ల బంగారుకొండ

యదియు నేడ? దిక్పాలుర యుదవసితము

లెన్నిదియు దానియందకా? యెసకమెసఁగు.

42

కం. పులిఁగవి యీసున మెయి న

క్కలు వాఁతలు పెట్టుకొనెడిఁగా కవి హావ్యం

బెరియించు వీనిగరువపుఁ

బలుకులు నావిధమ యయ్యెఁ బరిశీలింపన్.

43

కం. మును లొనరుచు సంధ్యావం

దనాదులకు నడ్డుదపులు దనయున్నతి వా

రు విమేషములో నడఁగిం

ప నేర్తురని యెఱుఁగవలదె ప్రాజ్ఞతయున్నకా?

44

తే. గీ. ఎవ్వరో చేయఁదగినదే యితవిగర్వ

భంగ మయ్యది నా పాలఁబడినయది ?

వాఙ్మకతమున నని వింధ్య మగముగని య

గస్త్యుఁ డనియె నుపాయమ్ముగడలుకొనఁగ

45

కం. ఓయీ : నీవెంతయును వి

ధేయుఁడవై నాకు నొసఁగితివి సర్వస్వం

జేయదియు నిపుడు వలవి దు

పాయంబుగ విట్లయుండు మటు చనివత్తున్.

46

కం. నేనుజని వచ్చునంతకు

నీ నియతినె యుండు మవల నెదుగుదుగా కం

చా నియమివతంసుఁడు చనె

నా నియమముదాఁటవెఱచి యగ మటులుండెఁ.

47

తే. గీ. అతఁడు దక్షిణమునకేగి యవల మరలి

రాసులేడు వింధ్యంబు శిరంబువంచి

నది మరల నెత్తనున్ లే దనంతరంపుఁ

జరితము వినుండు సంయమివరులు పేర్చి

48

వ. ఆగస్త్యుం డిట్లు వింధ్యంబువలని యుపద్రవంబు లోకమ్మునకు
రాకుండ నొగి దక్షిణదిశామార్గంబునఁ బ్రసరింపఁగల యేగు
చుండ మధ్యేమార్గంబున నారికేళపనస జంబూ కదళి తాల హింతా
పున్నాగ చంపకాది బహు భూమిరుహ శోభితంబగు నొక్కవనం
బగుపట్టుడు దాని రామణీయకంబున కచ్చెరువడుచు నవ్వనంబు
ప్రవేశించుటయు నందు నిర్వలవాతాపు లను రక్కసు లిరువురు
కపటజటిలాకృతితో నెదురువచ్చి వేదవోదితంబుగ నర్హ్యపాద్యాదు
లొసంగి సుఖాసీనులం జేసి యాదంపతులకు విషయనయసంక్రమం
బులతో విట్లు విన్నవించిరి.

49

కం. ఇప్పటికి నేము దన్యుల

మెప్పుడు మీవంటి యతిధు లేతేరరిదే

చప్పున వంటకమగు మీ

రిప్పుట విటనె భుజింపుఁ దింపెసలారా

50

వ. ఆవి యాతిదేయులపోల్కి నాదరమేదురంబగు తియ్యనిమాటలతో
బ్రార్థించుటయు నట్లయగుంగాకవి నాతిదూరమ్మున నున్న వదికి
స్నానార్థం బరుగుటయు నా యిరువురలో విల్వలుండు తనస్తోదరు
వాతాపి నొకమేఁకగా నొనర్చి చేదించి యధాపూర్వంబుగ వండి
సర్వంబు సిద్ధంబని మునికి విన్నవించుటయు నయ్యనఘుండు స్నాన
సంధ్యాదులు ముగించికొని యేతెంచుటయు హస్తోదకంబిచ్చి
భుజింపఁజేసి తన యెప్పటి యాచారంబు చొప్పున.

51

శా. వాతాపి ! చనుదెమ్ము మౌనిజతరద్వారంబు భేదించి న

ర్వాతీతుం దీటువంటివాఁడు మనకి ప్లభ్యాగతుండయ్యె నెం

తో తృప్తింగనవచ్చు నీతనిపఠం బొఱుమ్మడిన్ మెక్కి యం

చాతం దాతనిఁ బిల్వ మౌనిహృదయం బా కీలకంబుం గనెఁ.

52

వ. ఆట్లు జ్ఞానదృష్టింగని యోహో ! వీరలిరువురును బరమదుర్మార్గులగు
రక్కసులు వీర లియ్యెడఁ గపటతాపసులై యెందఱిన్ ఆతిభ్య
వ్యాజంబున మోసగించి భక్షించుచున్నవారవి యావత్సందర్భంబును
గవిపెట్టి వెండియు.

53

ఇంద్రవజ్రావృత్తము. “వాతాపిజీర్ణం” బనినల్కి పొట్టం

జేతోముదంబొప్పుఁగఁ జేతితోడన్

భూతేశభక్తుండు విభుండుప్రామఁ

వాతాపి జీర్ణించె తపస్వికుక్షిన్.

54

వ. ఇట్లు వాతాపిని గాలుప్రోలికనిపి యిల్వలుని మంత్రోదకప్రోక్షణం
బున గతాంసుజేసి లోకమ్మున కా రాకాసులవలని భయంబుడిపి కాశీ
వివాసంబునందుఁ బ్రీతిగలిగియు నీదికనుండి మరల నుద్ధగిశాస్త్రయా
ణంబు సేయుచో వింధ్యంబు దగులకమానదవియు నట్లుదవిలిన దాని

నతిక్రమించుపిదవ దానికి నొడివినయేర్పాటు చెల్లించినయట్లగుటం జేసి యయ్యది యథాపూర్వకంబుగఁ బెరుఁగమొదలిడి లోకోపద్రవంబు గల్గించుననియుఁ దలంచి దక్షిణదిక్కునంద యాశ్రమంబు గల్పించికొని యావత్కాలమ్మును గడవనెంచి యాదిక్కునం వెద నెడంగల తీర్థరాజంబుల సేవింప మొదలిడియే నందు ముఖ్యంబులగు కొన్నిక్షేత్రమ్ములు వివరించెద నాలింపుఁడు.

55

సీ. యాత్రలలోనెల్ల నధికప్రయాసపా
 ధ్యమ్ము శ్రీతైలయాత్ర నొనరించె
 కొమరుసామికి వివాసముగాన సామిమ
 ల యనుదోటికిఁ దిర్మలకునునేగె
 నారసింహస్వామి యారంగనుండు న
 హోదలక్షేత్ర మా యోగియేగెఁ
 బానకాలన్యసింహ పట్టణంబగు మంగ
 శగిరి సేవించె నా విగమవేత్త

తే. గీ. పదియునెన్నిదిపీతముల్ పరమశక్తి
 కొప్పుఁగదఁ బాదిలోనెల్ల మన్నతమగు
 పీతమనఁదగు తీర్థంబు విజయవాడ
 దుర్గవిలయంబు గవియె బుధుం డగన్తి.

56

వ. పదంపది కృష్ణానది కిరువలంకుల నక్కడక్కడనున్న యమరావతి ముక్తిల లోనగుక్షేత్రమ్ములును సాగరసంగమప్రాంతంబునందలి హంసలదీవి లోనగుక్షేత్రములును మథయరామేశ్వరమ్మును సేవించుచు నచ్చటికి నాతిదూరంబి యగుటంజేసి గోదావరీపరిసరంబునంగల క్షేత్రరాజంబు లవలోకింపనెంచి యటనుండి తూర్పుగామరలి గొతమీతీరంబు చేరి కొందొక యుత్తరంబునంగల పట్టినవీరభద్రేశ్వరు క్షేత్రంబునకేగి.

57

కం. ఇరువంకల గోదావరి

వలలఁగ మధ్యముననున్న పర్వతమున భ

క్తిరతుల కొంగున ముగ్ధియ

కరణినలరు పీఠభద్రుఁ గనివినుతించెన్.

58

వ. అటనుండి వెనుకకుమరలి కోటిలింగక్షేత్రమ్ము సేవించి యక్కడన
యున్న మార్కండేయు సందర్శించి తత్ప్రసీపమ్ముననున్న చవళగిరి
యందలి నవజనార్దనంబులలో నాదిజనార్దనమూర్తి నాలోకించి
యాకొండ యుపత్యకియందుఁ దనపేరి నగస్త్యేశ్వరుండను
లింగంబుస్థాపించి తూర్పుగామంలి కడియమ్మునందలి జనార్దనమూ
ర్తిసిగూడ సేవించి యటనుండి ఆ సముద్రపర్యంతమ్మునుగల సప్త
గోదావరిక్షేత్రంబులు చూచుతలంపుతో నరుగుచున్నంతటఁ గాళిక
నుండి యీశ్వరునిచే నిష్కాసితుండై కాళీవివాసవింహభరంబునఁ
గరంబుఁ గుందు వ్యాసుం డగుపట్టుటయుఁ దత్కాలోపతాన్యోన్యపుర
స్కారంబులు ముగిసినపిదప నగస్త్యుం గుటిచి వ్యాసుండు. 59

కా. ఏమయ్యా! యిటులేగుదెంచితివి నీమేడాక్షియున్నీవు గా
శీమాహాత్య మెఱింగి ముక్తివి ఎఱింపంగనేలయ్య! యే
సీమం గాళికీదోలు పుణ్యదములౌ క్షేత్రమ్ములున్నట్లులే
దేమో! యెందుఁ పీడివచ్చితివా నాకీరాక శోచ్యంబగున్. 60

వ. నావుడు నగస్త్యుండు గతంబువక్కాణించి శివాజ్ఞ నతిక్రమించుట
త్రిమూర్తులకు నశక్యం బగుటంజేసి యిట్లు చనుదెంచితి ననిచెప్పి
వెండియు. 61

ఉ. ఎందులకీవు కాళివిడి యీవలికిన్ జనుదెంచినాడవో!

విందు వచింపు నావుడును విందుట కొందోక సంశయించి నా
చందము చాలశోచ్యము కృశానుదృశుం డవమానిఁజేసి పం
పెం దనవీట నుండుటకు వీలికలేదని హుంకరించుచున్. 62

కం. ఏపాటు దప్పినను నల

సాపా పెటుడప్పుఁ గాళి సాపదక యెటుర్

గాపాదవచ్చు దేహ మి

దే పరమార్థము గణింప దిక్కగునుగదా :

63

అ. వె. ధర్మసాధనముల కాద్యధర్మసాధ

నంబు కాయంబు దాని ననామయముగ

రక్షసేయుచు దీక్షించి మోక్షపదవి

కేగవలయు నియ్యది లేక యేగుచెట్లు :

64

వ. ఏమిదుష్కాలమో ? లేక నన్నుఁబరీక్షించు నుత్సాహమో ? కాళిలో

నొకనాఁడుగారు రెణ్ణాళ్ళుగారు మూడురోజులు నాకును శిష్యులకును

నుపవసించు దొర్గత్య మేర్పడినది యేమనుకొనవలయును ? 65

తే. గీ. ఎంత దుర్విశ్కాలమందేని రెండు

జాములకు మించకుండ నీశాని యన్న

పూర్ణ యెల్లసాధువులకు భుక్తి తృప్తి

గా నొసంగుట కలదల్ల కాళియందు.

66

తే. గీ. తఱచు “యజ్ఞోపవీతి” సంతర్పణములు

విత్యమును భోజనమువెట్టు నృపుల సత్ర

ములును గల్గిన కాళిలో ముట్టదయ్యె

నాకు శిష్యులకును భోజనంబు మోవి :

67

వ. అట్లు మూఁడుదినము లుపవసించి యశనాయానలమ్మునఁ బెచ్చు

పెరుగు నమర్నానలంబు నాఁగనేరక శిష్యుల భిక్షపాత్రమ్ములతో

సహితమ్ముగా నా భిక్షపాత్రమ్ము నొకరాతిమీఁద బగులవడిచి కాళి

కను శపించుటకై కావోదకం బందికొని శపింపమొదలిడి కొందొక

నోరు జూచిదుచునంత.

68

కం. ఉడుగుడుగు మనుచుఁ గొందొక

సడి వినఁబడె సడిఁబట్టి శాంతిగదిరి యె

క్కడిదిదియని కనుఁగొన నే

బిడయో ముడునలిపదంతి వెనుకఁ గనఁబడెకా.

69

ప. అట్లు గనంబడి యేమిటికయ్యా : యిట్లు లాఁకటికిలోఁగి పుణ్యగుణం

బుల రాశియగు కాశిని దూషించెదవని వెండియు.

70

కం. పెట్టవి దినములలోపలఁ

బుట్టదు పెట్టుటకు సాక్షి పుట్టుటయే నీ

యట్టి మహనీయునకు నీ

గుట్టెఱుఁగన్రాదె : కలరె : కోవిదులింకన్.

71

తే. గీ. గతిముగతమయ్యె నేం : వగచినఁగూడి

వచ్చు స్నానాదికృత్యముల్ వరుస ముగియఁ

జేసికొని రండు పెద్దనఁజేతు ననుదుఁ

బ్రాణములు గూటఁబడెఁ బదంపడి వచింతు.

72

ప. ఆపె కపటబ్రాహ్మణీరూపంబున సాక్షాత్కరించిన యన్నపూర్ణయే

కానగుఁగాని అన్యపురంధ్రి కానొప్పదని నాకు మొదటనే సంది

యంబు తట్టినది. దానికిఁ దార్కాణముగా నానాటివిందు కను

పట్టినది

73

ఉ. వండినజాడ గన్నదదు వార్చినజాడయు లేదు విస్తరుల్

బందెడుమాత్ర మున్నయని పాత్రము వేసినయంత భోజ్యము

ల్నిండును గామదేనువట విక్రమము లోపలనున్నదేమొ : యిం

కొండు విచిత్ర మొందొకటి కొంటికిఁ బోలిక గనరాదటన్.

74

ప. ఎవనిమనస్సున నేవదార్థమ్ముపైఁ గోరికపుట్టునో వని పాత్రమ్మునం

దయ్యదియ వ్రత్యక్షం బగుచుండుకతన నావిందుచందం బిదమిత్త

మని వర్ణింప నాకకాదు మఱియేరికిని నశక్యంబి దానింబట్టి యాగే

స్తురా లన్నపూర్ణయేకాని ప్రాకృతాంగన గాదని తుదకు నిర్ణయించి
కొని సంతసించుచుఁ ద్విప్తిగా భవించి యా మహాభవనంబుసందలి
వేదికలపై విశ్రమించునంత.

76

ఉ. ఆపెకువర్త యేఁబదికి నర్వదికి న్నదీప్రాయ మొప్పువాఁ
డే పురుషోర్తిమోతములు నీచుపచింపఁగరానివాఁడు ము
క్కోపియెగాని లోన దయకు న్నిలయంబగువాఁడు బ్రాహ్మణుం
డాపెనుబిల్చి యిట్లనియె నాదరమేదురమైన వాక్కుతో.

76

తే. గీ. ఇతఁడుకవి భారతముగదైనితఁడె రెంచు
భాగవతములురచియించెఁ బదియునెనిమి
దీతఁడె పురాణములు సృజియించె నతివః
యితఁడె లోకకాంతికిహేతు వెంతయేని.

77

తే. గే. ఇట్టి యతిధికి నీవు సంతృప్తిగాఁగ
భోజనము చెట్టితివి నీదు పుణ్య మెంత
యని వచించెదఁ నీవకా దతివమిన్నఁ
నేనును దరించితివి నీకు నేతనగుట.

78

వ. ఇట్లు లాగృహమేది యాపె నగ్గించువాక్యములు నాకించుక సంది
యంబు గలిగించుచున్నను నయ్యది నా యొనరించిన తత్తఱపాటు
వలనఁ గలిగెనని సరిపెట్టికొని ఆపెకున్బలె నాయనకుఁగూడ
నాయం దనుగ్రహ ముదయించెనని సంతసించునంత నామహా
మహండు పేరుపెట్టి నన్నుంబిలిచి రోషరూషితంబులగు వాక్యం
బుల విట్లు మందలించె.

79

సీ. కలగూరగంపగాఁ గలసియుండిన వేద
ములు విభజించితి వలముచరితఁ

భారతంబేకాక పదునెన్నిది పురాణ

ములు రచించితికదాఁ బదులుమెచ్చ

వార్మకినాఁ దుద్యవంబు నందినకైత
 నీనాఁడు వర్ధిలై విక్కమిదియు
 వినుఁజెప్పి వేఱొక్కవి వచింపఁగారాదు
 సర్వథా నీవుట్టు శ్లాఘ్య మరయ.

తే. గీ. విట్టి నీవు పొట్టకునయి నెట్టన శపి
 యింపఁ బూనితి కాళికయెవ్వరనుచు
 నీకుఁదోచెనొ ! యొక్కింత నాకు విప్పి
 చెప్పనేర్తువె ! అలింకుఁ జెపులుదనియ.

80

తే. గీ. వారిభజులు లోనైనవారు మునుల
 యందుఁ గలరవి నీవకా ! అందునందుఁ
 బలికియుంటివి నీ పట్టివారిలోనఁ
 జేరుచో నాకలికి వింతభీరు వగుదె?

81

కం. నాయట్టి కవులులేరని
 నీయంతఃకరణము తెగనీలైడి దొనఁగుల్
 ద్రోయఁగరానివి కలవె
 న్నో యెఱుఁగవుగాక నీవహో ! మునిచంద్రా !

82

వ. ధృతరాష్ట్రుండు తన కొమరులకుఁ బెట్టిన నామధేయములలో దుఃఖ
 ద్యోతకమగు దురువసర్గంబుతోఁ గూడినట్టివియేకదా ! నూటికిఁ
 దొందదులు; అట్టిపేళ్ళను మహారా జెవ్వండుగాని తన కన్నసంతాన
 మ్మున కిడికొనునే ! యనిప్రశ్నించినచో నీచెప్పు నుత్తరం బెట్టిడిఁ
 యది యట్లుండుగాక.

83

కం. ఒకచో శివుఁడు పరుం డనె
 దొకచో విష్ణువని వ్రాతు వొకమాటకు వే
 తొకమాటకుఁ జొనఁగదు వి
 న్నుకటా ! యేలాటికవిగఁ నభినందింతున్ ?

84

కం. ఏదో టోరెడు వ్రాసిన

చేదస్తవుఁ గవలెకట్టచేఁ గవియగుచో ;

నీదాఁకనేం ? భువివి భ

వాద్యకు లిఁక “రామకోటి” వారలు లేరే ?

85

కం. ఓపికపట్టితి వ్రాసెతి

వేపొత్తములైననేమి ! యెన్నిటిలో ! యం

దేపొత్తము రుచియించు ? వృ

భాపడితి పరిశ్రమంబు తథ్యమెఱుఁగుమీ.

86

వ. ఏదో చందోబద్ధంబుగనేకాదు గద్యరూపంబున నేవి గొంతరచన

సాఁగించిన మావిసిని గవియనుటకు పండియంబు లేదుగాని పూర్వో

త్తరసందర్భంబులు శబ్దార్థదోషంబులు స్వోక్తిదోషంబులు లేనిపక్కని

రచించినప్పుడకదా ! వాఁడువిద్యత్కవియగుఁ నట్టిదోషంబు లన్నియు

నీకవనమ్మునఁ గుప్పతిప్పలుగాఁ గనుపరుటంజేసి నీరచన విమర్శ

నను సహింపదని యెఱుంగు మని వెండియు.

87

కం. ధీవరసూతి గనుటనే

ధీవరుఁడవుగాని తెల్విలేటలకలిమిన్

ధీవరుఁడ వీవుకావని

దేవర కోపించి నన్ను ధిక్కృతుఁజేసెన్.

88

వ. ఇట్లు తేలంబలికి పండితంమమ్మనిగా విరూపించి యిట్టినీవు కాశీయం

దుండఁదగవని సిద్ధాంతికరించి వెడలిపొమ్మనుదు శివాజ్ఞంజేసి యిట్లు

వచ్చితి వచ్చునప్పు డంబికమాత్రము శీతలాపాంగంబుల నాదరించి

అయీదేశమ్మునఁ గాశీలోఁ దుల్యమ్ములగు క్షేత్రమ్ములు గొన్ని

గలవు పొమ్ము విన్నక్కడివేల్పు లాదరింతు రవిచెప్పి వాత్సల్యంబు

చూపించె నవివెండియు.

89

సీ. సేవించినాఁడఁ గాశీవిశ్వనాథుఁడే
 యగునను శ్రీకాళహస్తిదేవు
 కాంచినో మామిడికడనున్న నేరాఘ
 నాథుఁ గామాక్షీసనాథుఁ గంటి
 రామేశ్వరము మధురాపురిఁ బక్షితీ
 ర్థము లోనై నక్షేత్రములు గంటి
 సప్తసాలాంతరస్థాయయై పిదురించు
 రంగనాయకుని నారంగఁగంటి

తే. గీ. స్కందనిలయంబు తిరుమలయందుఁ గొంత
 కాలము వసించితిని నాకుఁ గాశికావి
 యోగదుఃఖంబు వోదయ్యె యోగివర్యః
 యెట్లు చిత్తంబు శాంతించు నెఱుఁగఁజెపుమః

90

వ. మఱియు వ్యాఘ్రపురంబు జంబుకేశ్వరం బరుణాచలంబు మేలుకోట
 యుడిపి యొక్కండని విడఁదీసి వచ్చాఁడెంపనేల ? దక్షిణదేశంబునఁ
 గల క్షేత్రములన్నియు సేవించితి గాని యవియన్నియు నుత్తమో
 త్తమంబులును నపవర్గప్రదంబులును నయ్యుఁ గాశించలె జీవన్ముక్తి
 సందాయకంబులుగా నాకుం దోఁపవయ్యె ననివెండియు.

91

తే. గీ. తిట్టె విశ్వేశ్వరుఁడు భిక్ష పెట్టదయ్యె
 మూఁడునా శృన్నపూర్ణ యో మునివరేణ్యః
 అట్టులయ్యును గాశికయంద నాకు
 మనముపరుగిడు రానీఁడు మన్మథారి.

92

కం. శివుఁగూర్చివ్రాసెతివి గే
 శవుగుఱిచియు వ్రాసెతివి బ్రసక్తి కలుగ నె
 క్కువతిక్కువలవి వారికె
 యవగతమగుఁ గవులకెట్లు లవగతముంగున్?

93

వ. దుర్గమంబగు నీవిషయంబునఁగూడ నా రచించినపురాణంబులలో
నేను జాలభాగము మహేశ్వరు నధికరించియే ప్రవర్తించితి సంతియ
కాదు. ఇతర దేవతల నధికరించి రచించిన పురాణమ్ములందునైతి ము
పరమేశ్వరునికి భాగంబుగల్గింపక యొప్పరికింపలేదు. ఐనను
మహేశ్వరుండు నన్నెకాక నాకవనంబుంగూడ నధిక్షేపించె. 84

ఉ. వేదములెల్ల నేవెదకి వేద్యమెదో యదమిత్యమంచు న
ర్వాచరిణీయమైన పథమారసి చెప్పమ నాదుతప్పొ ; ఆ
వేదము తప్పిదందొ ; నువిదేకివి నీవపచింపుమయ్య ; కా
కోదరభూషణుండు ననుసూరక చూటిన నేనునంగలఁకా ; 85

వ. కొన్నిశివుని గొన్నివిష్ణువును గొన్నిపాశక్తిని ఒరవస్తువుగా నావే
దంబునందలి భాగంబులు వక్కాణించుట పరమేశ్వరుం దెఱుఁగని
విషయంబు కాదుగదా ! ఇంతకు నా యొనర్చిన కాశీదూషణంబు
నాయంచలి గుణంబులనెల్ల దోషమ్ములుగా మార్చివేయుటంజేసి
పరమేశ్వరుండు నన్నట్లవమానించెఁగాని నిజమ్మునకు నారచన సర్వ
మ్మును దోషమాషితంబని యాయన యధిప్రాయంబు కాదు భవతు !

కం. "కర్తు మకర్తు మితరథా
కర్తుంచ" సమర్థుడైన కాలగళుఁ డుమా
భర్త ననుఁదిట్టినను నే
నార్తివడఁకా గాళివిడుపు మవి యనకున్నన్. 87

వ. పరమేశ్వరుండు సర్వస్వతంత్రుఁడు ఆయన యైనదికాదనికావి
కానిదియొననిగావి సమర్థింపఁగలఁడు ఆయనను కాదనువారెవ్వరు ?
అట్టివాఁడుకనుకనే ఈశ్వరశబ్దం బమ్మహాదేవున కన్వర్ధంబు. 88

కం. అల మార్కండేయుని కేఁ
దులు పదియాణాయు వనునొడుపు కల్పంబుల్

నలిఁజనినం దీఱనివ

వ్వల నెటులయ్యెఁగా : వచింపవలయునె : మానీ : 89

వ. ఒక్కవిశేషంబుమాత్ర మమ్మహేశ్వరునందు గమనింపవలయు. 100

తే. గీ. పైకి ముక్కోపిగతిని గన్నట్టుఁగాక

ఉగ్రుఁ డనుపేరు దాలిచియుండుఁగాక

అంతరంగంబు సత్త్వమయం బెఱుంగు

మట్టిదేవర నన్నేమియనిన వగవ. 101

వ. ఇంక నెందులకు వగచెదననినఁ గాఢీవియోగమ్మునకే వగచెదనని కంటఁ దడివెట్టుకొను పారాశర్యుంగంచి యగస్త్యుండు. 102

కం. ఆవమానము సమ్మాన

మ్మివి యుపసర్గములకలిమి వించుకభేదం

బు వెలారిందిన విరువుర

కు విశేషములేదు కాశిఁ గోల్పోవుటలో. 103

వ. నీవు నెఱింగినదియే యైనను సవమానదుఃఖభరాక్రాంతంబగు నీమనంబునకుం బొడకట్టలే దనుకొందు నని వెండియు. 104

తే. గీ. సప్తగోదావరమ్ముల సన్నికర్ష

మతవుఁ దటమందు భీమేశ్వరాహ్వాయమున

దక్షిఁడు మఖం బొనర్చినతావు దక్ష

వాటి కాశిక కొందొకవాసి హెచ్చు. 105

వ. దానికి నెటుచూచినను బండ్రెండ్రామడమేర వరమవనిత్రమ్మునిచెప్పి యగస్త్యుండు వ్యాసు నోదార్చి బ్రాహ్మరామంబు ప్రవేశించి మాణిక్యాంబాననాథు భీమనాథు సందర్శించునంత వ్యాసునకుఁ గాఢీవిరహసంజ వితంబగు దుఃఖంబు శాంతించెఁ బదంపడి దక్షిణసముద్రతీరంబు నకు నాతిదూరంబుననున్న కోవసీమయందలి బ్రాహ్మణాగ్రహారంబు

లును నంతర్వేది లోనగుక్షేత్రంబులును సేవించి పల్వల (పరివెం) పురంబునందలి కృపేశ్వరునిపీఠించి వ్యాసుండుద్రాక్షరామమ్మునకును నగస్తుండు కేశదేశమ్మునకును జనిరి. అట్లుచని యగస్తుండు దండకారణ్యమ్మున నొక్కెడ నివాసంబేర్పఱచికొని పత్నిసహితుడై తపంబుండునంత నాదేశవాస్తవ్యులు ద్వాదశవర్ష ఐమపీడితులై యమ్మహామహునిఁ బ్రార్థించిరి.

106

ఉ. ఈ వానరింపలేవిపని యేయదియుఁ గనరాదు సంధ్రముల్
వావిరిఁగ్రోలి యింద్రపదవల్లదు నన్నహుషున్ గుదించి యా
గ్రాపము వింధ్యముఁ జదిపి గండదగించిన మేటిపీపు మా
కీ వెతిమాన్చి నీరయినవిచ్చి కృతార్థులుగాఁగఁ జేయవే:

107

వ. అట్లు తన్నుఁబ్రార్థించు నాదేశీయుల దుష్టత పాపునుద్దేశంబుతో నగ
స్తుండు సకలార్థిష్ఠవివారకుండగు పరమేశ్వరుండుఁజిది యిట్లు
ప్రార్థించె.

108

చ. హర : జగదీశ : నీజటల యందలి గంగకుఁజెప్పి కొన్నితుం
పురు లిటువంపితేని యవియొండొకయాపగయై రహించి దు
ర్భరమగు ఐమబాధమెయి బాములపాలయి కుందు నీదిశా
సరిసిజనేత్ర భూప్రజలసాఁకి సుఖంపడు నీదునర్మలిశా.

109

ఆ. వె. అనెడియంతలోన నంబరకేతుండు
వ్యోమవాణికతన నో మునీశః
కలదు నీదు చేతికలశమందున గంగ
యదియచాలు నెన్నినదులకేవి.

110

వ. ఇట్లు లాకాశవాణీముఖంబున నీశ్వరుం డుత్తరంబిచ్చు సమయ
మ్మున నొక్కొకకి యక్కలశభవు కమండలముపైనెక్కి యద్దావి
బోంగింఁద్రోసె నంత నందున్న పరిమితంబగు జలం బపరిమితం
బయి కాకంబు నిమిత్తంబుగానుండి ప్రవర్తించఁజేయుకతనఁ గావేరి

యనుపేరం బరగె వింతకుమున్న యీనదికినై కవేరుం డనుముని
చిరంబునుండి తపించుటంజేసి తత్తపంబు కారణంబుగా వవతరిం
చినయాపగ యగుటంజేసియు దీనికిఁ గావేరీనామం బన్వర్థంబు
నావుదు శౌనకాదులు సూతుంగాంచి. 111

తే. గీ. కలశజు కమండలము చాలబలుపుకలది

పక్షి కాకంబు శక్తమే పాఱుద్రోయ?

నేదొ! కీలక మియ్యెడ వితర ముండి

తీరవలయు నటన్న భూదేవులార!

112

వ. విమండని సూతుం డిట్లువక్కాణించె ఆ కాకంబు కాకంబుగాదు
గజములుండు, అతం డింద్రప్రేరితుండై లోకహితార్థం బట్టినరించె.
వదంపడి ముని శపించుననియెంచి స్వస్వరూపంబుతో మునికట్టై
దుటఁ బ్రత్యక్షంబై తనకుండంబుతో భూమింబడిన జలమ్మునెత్తి
మరలఁ గమండలుపు నింపుచున్న గణనాథుంగాంచి కలశజన్ముండు
మహేశనందన! యేనీ దేశప్రజల నిష్పచ్చరము తొలఁగింపనెంచి
దానికి జలనమ్మర్థి సాధకంబగుటచే మహేశ్వరునర్థింప నా భక్తమం
దారుండు మత్కమండలమ్మునఁ గొన్ని గాంగేయుబిందువులు సన్ని
హితంబు లొనర్చె నీవవ్వాని బహిర్గతంబులుగాఁజేసి యుపకృతినే
పొనర్పితి వని వెండియు. 113

కం. కొమరులు తండ్రులయెడ భ

క్తిమిగులఁగలవారు వారు దేవినొవర్పం

గ మొదలువెట్టుదు రా కా

ర్యము సాఁగఁగఁజేసి యశము నందుటచితమే.

114

వ. అవి గణవతి నభినందించి యానదికతంబున నాదేశదారిద్ర్యంబు
వాని యాదేశస్థుల మన్ననకుఁ బాత్రుండై యాదేశమ్మునంద చిర

కాలం బద్ధిపించి తద్దేశీయలయందలి యనుగ్రహమ్మునంజేసి యువ
విషదర్థబెల్ల నుబోధం బగునట్లు ద్రావిడభాషలోని కనువదించి
పరమోపకారం బొనర్చి యెప్పటికి నాదేశమ్మునంద యుండి యీశ్వ
రానుగ్రహమ్ముకలిమిని దేజోరూపంబునొంది యాకనంబున నలరారు
చున్నవాఁ డెఱుంగుదురేకద । యని ఎక్కాణించుటయు శౌనకాదులు
సూతుంగవి.

115

కం. వినినారము నీకతమున

మువికలశజ వృత్తమును బ్రమోదమ్మున మా
మనములు విరిసిరైను గ్రౌం
చుని చరితమువినిదేక్కోర్కి చొప్పదె ననఘా ।

116

అ. వె. క్రొంచుఁదేమిచేసెఁ గలశజా వానికి

నట్టిశక్తి యెట్లుప్రాప్తమయ్యెఁ
వినఁదలంతు మనిన విప్రపుంగవులకు
వ్యాసశిష్యుఁడిట్టులని వచించె.

117

తే. గీ. క్రొంచుఁడనువాఁడు బలియుఁడు రక్కసుండు

కామరూపి కడుం గ్రూరకర్ముఁ డధ్వ
గులఁ బ్రతారించి బక్షించు కొంటెమొఱకు
కలశజమ్ము వంచించె మార్గమ్మునందు.

118

వ. హరిద్వారప్రాంతంబునఁ బట్టినహితుండై యీశ్వరాజ్ఞంజేసి వార
ణాసీతేగి యటనుండి వింధ్యపర్వతమార్గంబున దక్షిణదేశంబునకుఁ
జనుతలంపునఁ బ్రయాణించు నగస్త్యునిఁద్రోవదప్పించి క్రొంచుండు
తద్భావంబున గిరిరూపంబు నొందియడంగె.

119

కం. ఎడనెడ నపూర్వచగు నది

కరురమ్యములై తనర్పు జ్ఞేరుహములు నె

క్కడఁజూచిన నక్కడఁ గ

నృదునట్లొనరించె గ్రౌఁచవలలాశి వెనన్.

120

వ. చక్షుఃపర్వంబుగాఁ బర్యేడి యాదృశ్యంబునకు వశంబైన చిత్త
మ్ముతోఁ ద్రోవదప్పి కలశోద్భవుఁడు చాలదూరం బరిగినపిమ్మటఁ
గ్రౌంచుండు భయంకరమ్మగు స్వయాపంబుతో నెదుటంబొడకట్టి
ప్రింగనుంకించుటయు నాచుకితపాదోద్ధివాని కపటప్రవర్తనంబు
గనిపెట్టి.

121

కం. కలశంబునఁగల జలమున్

జిలికించి దురాత్మః చెట్టచెయ్యుటడిగి యీ

యిల మలవై యుండుము ని

న్నలమి విభేదించు నభవునాత్మజఁ డవలన్.

122

వ. ఇట్లు శపించుటయుఁ గ్రౌంచుండు గిరియై గరువంబుడిగి యుండెఁ
బదంపడి యగస్త్యుండు యదేచ్ఛంజని వింద్యాద్రినడంచి యాయా
క్షేత్రంబులు సేవించినవివంబెల్ల మున్నువక్కాణించినదియ అనం
తరం బమ్మహాత్ముం దెప్పటికివి దక్షిణదిక్కునంద సుఖంబుండె
వియ్యది యగస్త్యచరితంబు దీని శ్రవణపఠనాదులు సర్వశ్రేయంబులు
గలిగించునని సూతుండు శౌనకాదులకు వక్కాణించె.

123

కం. దేవాః “యావ తైలం

తాపద్వ్యాఖ్య” నిను నేవిధంబుననైనఁ

సేవించుకవితఁగట్టిన

ధీవరులకు లోటులేమి తెల్లమ యెందుఁ.

124

అగస్త్య చరిత్ర

స మా ప్ర ము.

శ్రీమత్పరదేవతామైనమః
శుభమస్తు - అవిష్ణుమస్తు

భద్రాయుశ్చరిత్ర

- కం. శ్రీసూక్తపురుషసూక్తవి
భాసురనిజతేజః వామభాగకళిత్రో
పాసితగుణగణః సదృషి
వ్యాసవిదితభావః మల్లికార్జునదేవా । 1
- వ. అవధరింపుము పురాణకథనోన్ముఖుండగు సూతునకు శౌనకాది
మహామును లిట్లుప్రశ్నించిరి. 2
- తే. గీ. మంత్రపూతంబైన భూతిమహిమవలన
భూతములు జ్వరపీడలు పోవు నినువు
లకని విందుము పోవుజీవకళ మరల
వచ్చునే చంటిపిల్లల కెచ్చుచేవి—? 3
- వ. అవి ప్రశ్నించు మునివరేణ్యులకు సూతుండు సమందహసితముగా
విట్లు వక్కాణింపందొడంగె. 4
- చ. పరమమునీంద్రులార ! యిటువల్కుట ధర్మమటయ్య ? మంత్రముల్
వఱలేడి మీ యదీనమున వానికి శక్యముగావి కర్ణమెం
దరయము వ్యక్తిసంగతము లైన దొసంగులఁబట్టి వాని పెం
పటి యని వ్యర్థమైచచ్చుట యన్నదీయుఁ గల దండుకొప్పితిన్. 5
- చ. కలదు దశార్ణనామకము కర్మికఁ దానకమైనదేశ మా
యిల నలి వజ్రదాహఁడను నేలిక యేలుచునుండు వానికిఁ
గలనతులండుఁ బెద్దయగుకాంతమ గర్భిణిగా నెఱింగి య
క్కరికి సవత్ని గర్భ మఱుగా విష మెట్టులొ పెట్టఁజేయుదున్. 6

కం. సుమతియను నత్తలోదరి

కమితంబగు బాధకలిగి ప్రాణము విలిచెన్
గ్రమముగ గర్భము పొదలె ద
శమమాసమునందు శిశువు జనన మ్మందెన్.

7

కం. విసము తివియుఁ బ్రదికిన యల

ప్రసవిత్రీఁ బొడముకతనఁ బయపిదల కా
విసువు విలయమై చూపఱు
తెనకము కలిగించు తేజ మెనయక చిక్కెన్.

8

తే. గీ. తేని కీభార్యపైఁ బ్రీతిలేనికతన

సూనువింగూడ శ్రద్ధతోఁ జూడఁదయ్యె
“మగఁడు గొట్టినఁ గొట్టును మాదుకరవు
వాఁడు” రాట్పుకుషకు వింక వైద్య మెట్లు ?

9

తే. గీ. ఆన్నియుం గల వేలాభ మల్లునోట

శని యటన్న లోకోక్తికి జనవి తాను
లక్ష్యమై గర్భరిక్తయౌ లలన గన్న
విసువుకన్న హీనంబుగ విసువు చిక్కె.

10

తే. గీ. సవతు లీవిసు వెప్పురు చచ్చునా య

టన్నకోరికతో నుండి రవవిపత్తికి
వీవిపుట్టుక తెలియునో? విన్నయపుడె
మఱపు దవలెనో? తెలియదు మహిషకర్కట.

11

తే. గీ. కుక్కవక్షపు జంద్రునిఁబలె శోభనంపుఁ

దేజతో నలరారి వర్తిష్టుఁ డగుట
కా విసువు నోచఁ దరలె కర్మానుభవము
కతనఁ గృష్ణవక్షపు శకిగా క్షయించె.

12

జనియించిన సంగతి యెఱు

గునా లేదో యన్నకరణః గుంభినివతి మ

న్నన యుండె రాజపుత్రం

దనినంతనె లాభ మేమి యన్యుడె మెఱుగో ?

13

సీ. గర్భదరిద్రుని కడుపునఁ బొడమినఁ

దల్లి వైద్యుల నవిధమున కరిగి

బతిమారి మందులు బ్రతిదినమ్మును దెచ్చి

దేవశమ్ముల కేగి దేవుఁ దాను

మ్రొక్కి మ్రొక్కించి యేచక్కించి బైరాగి

కలఁదన్న వీఁక నక్కడికి నేగి

వేర్లు వెల్లఁకులను వెలిబూఁదియను దెచ్చి

పలుపాట్లుబడి పుత్రు బ్రదుకునకును

తే. గీ. జతన మొనరించుఁ గావి హేషాకుఁ బుట్టి

నిల్లగు నరేంద్రమహిషికి నేవిధమున

విసువు బ్రతికించుకొనియెడి యెసక మమరు

నంతిపురమున విసువుతో నతిహనుఁగు.

14

తే. గీ. పెద్దరాజేంద్రమహిషికి విద్దయయ్య

జాతకర్మ మెఱుంగఁడు సరియె నామ

కరణ మెవ్వఁదొనర్చు భూకాంతుకన్న

కొమరునకుఁ దల్లియే పెట్టికొనియెఁ బేరు.

15

కం. భద్రాయువగుతమందు ద

రిద్రాంగవగావి యా దరిద్రాంగవ త

దృద్రమ్ముఁగోరి పేరిడి

ముద్రనపు సముద్రమండు మునుగున్ దేదన్.

16

తే. గీ. పిట్టరూ పూసరిపుడుంట్లు పితరజతర
మదరు నా ట్టనింజూడ నడరు నేవ
మక్షియుగ్మంబు నాససౌఁ పమరియేమి
సేయు నామయ మఖిలమ్ము చెఱుపకున్నె? 17

కం. ఆయతి శివమగు వానికి
నేయందముఁజంద ముండ కేమగు? నా ను
శ్రీయెల్ల నామయముతటి
బాయన్ బాయకయుఁ బైకిఁ బాసనయ్యె. 18

తే. గీ. ఈశ్వరుని యంతవానికి విండుకంత
కంతమందే యటందుము గరళచిహ్నః
పాయ దిప్పటికిని వీనిఁబాసి చనునె?
కడుపులోనున్న నాఁడట్టి కన్తి తవిలె. 19

తే. గీ. భావికాలంబు మంచిదై పరగువార
లెల్ల నిట్టి యిక్కట్లు లెన్నెన్నొ కడవి
పైకివత్తురు విషము గర్భమునఁబడిన
పిదపఁగూడఁ జాకుఁడుట వింతగాదె? 20

కం. విసువో లేకుండినచోఁ
బ్రసవిత్రియొ ముందుఁ జచ్చుపయి నిర్దురకున్
బొసగు? మృతి యాయతి కడు
పసిగా నున్నప్పు డెవరికక్కముచంపన్? 21

తే. గీ. వహ్నిలోఁద్రోయ నదిచల్లఁబడును జలధి
జానుదమ్మంబ యగును వినమ్మువెట్టి
నయ్యదియు జీర్ణమగు నేరి కాయతి శుభ
దంబుగా నుండు వార లెత్తఱిసిఁ జెడరు. 22

కం. రానుండిన సుఖములరుచి

యేనరుఁడు శ్రమించుఁ బూర్వ మెఱుఁగునువాఁడై

యేనరుఁడు కష్ట మెఱుఁగదో

యానరునకు సౌఖ్యమిడునె : యానందమ్మున్ :

23

వ. ఒక్క కష్టసుఖమ్ములం గూర్చియకాదు. జ్ఞానాజ్ఞానానుభవమ్ములఁ

గూర్చినైతము విజ్ఞలరై వచింతురనివెండియు.

24

కం. విద్యన్ దెలియుటకొల క

వ్యిద్యాకార్యముల ననుభవింపన్ వలె సూ

ర్యద్యుతి బడలవి వానికి

హృద్యంబై చెట్టునీడ యెసకం బిడునే :

25

వ. ఇదియట్లుండె నా రాజనందనుండు మృతుండుగాకున్నను, సర్వదా

వ్యాధిజవితపరితాపంబుకతన రోదనంబొనర్చుట తండ్రికి విద్రాభంబు

కంబుగాఁ దోచుటయకాక యందుఁకుఁ బరమదుఃఖిలయగు సపత్ని

దుర్బోధంబు తోడై యక్కఱినుండు పట్టమహిషిని బుత్రసహితం

బుగఁ బురంబునుండి యవలకిం గొంపొయి వనంబున దించిరమ్మని

రథచోదకున కాజ్ఞాపించుటయు వాఁడా రాజసత్నిని బుత్రసహితం

బుగా వరదం బెక్కించుకొని చని యట్లొనరించియు, సుఖిం దగు

కతన దనయొనర్చిన దుష్కృత్యంబునకు దన పరాధీనతయకదా

కారణంబని వగచుచు నమ్మహారాజ్ఞి చరణంబుల పయింబడి

యేడ్చుచు నిట్లు శిమాపణంబు వేడికొనియె.

26

కం. నృపుసుప్త దినుకతంబున

నవకారం బేనుజేసి యఘమునఁ బిదపా

దపియింతు రొరవమ్మునఁ

జలబాద నవరాది నమ్ను వైఁపుముతల్లి :

27

కం. నృపుఁ డలఘుఁడయ్యుఁడల్ల !

నవత్తి పొనరించు నా యనద్యోరలు త

ప్పవచారమనక నీకీ

యవకృతిఁ గల్పించె నేమియనఁగానేర్తున్ ?

28

ఆ. వె. అంతిపురమునంద యాత్మజాతోఁగూడ

నుండ నీకుఁ జోటు కొందొకండు

లేదె ! లేదయన్ము పోఁదరుమఁగనేం !

కోటలోన పేలుచోటులేదె !

29

చ. పురమున వేలుచో దొనఁగఁబోలదె? యీసిరి నేఁదొ రేపొ ని

ర్జరిపతి స్వర్గముఁబలె శిరింబునఁదాల్చెడి యీనిసుంగు కా

పురమొనరింపఁ గొప్పగజముల్ ధరయే కలువయ్యెనే ! నిరా

దర మిటునేయుకాఁడము తిద్దియు దావికుదాన కంబల్ !

30

ఆ. వె. పత్తిపీపు పరిమపాతివ్రతీ తరి

తాంతరింగ చేసు నదిపులెంకి

ననముగాక స్పృహతిననకున్నె ! లోకమ్ము

మూకుమిన్నె దావిమాయపొందె.

31

కం. వగవతుముతల్లి ! మొకచో

“వగునూతులెయగునుబట్టణమ్ములు” నాకుఁ

దగవంతుఁడుతోఁపించె

న్నిగమంచిది నీనుతుండు వృషఁడయిరీరున్.

32

ఆ. వె. ఏమ మననినొడు నీయనఁతము నా

చిన్నికొడుకుదోలు సిరియిదెల్లఁ

గనులకెదుట నాకుఁ గట్టిన ట్లగుపట్టుఁ

గవ్వకాం మెట్లొ గదచిబోవు.

33

ఉ. కాపురముండునమ్మ : కంకాంము నెవ్వరికేని తల్లిరో :
ఆవద రావదం గవివయవృదె వంతన ముండుటొప్పు న
య్యావది వచ్చునంపదకు నయ్యెడిసూచక మిట్లె సందకా
జావగ వచ్చునావదకు సూచకమం చిదివమ్ము మమ్మరో : 34

కం. నలుదార్య వదినకష్టము
లంపితాదేవి వదినయావద లింకిన్
గం రాజవత్తులెనసిన
పిలుగులు వివరేదె : వారు పరిజేకొవరే : 35

తే. గీ. మంతయోమంచి నీకు సిద్ధాంతమగుట
కొక్కచేకానిం బుండె నొరులువిసము
మెక్కి బ్రదుకుదురే : నీకు నెక్కునైన
యోగమున్నది మఱవకు మొదలదగను. 36

తే. గీ. పావవట్టినతీవిది దాలురెదుగు
పిదవ ననుగూర్చి చెప్పుము వృధివివీక
దేలు నేఁబండితుఁడగను చేరినైన
నాకు తగవంతుఁ డిటు చెప్పినాడుతల్లి : 37

ప. ఇట్లు పలుకెఱుంగుం నామహారాజవత్ని నోదార్చి యాకృతిజ్ఞం
రాపెయనుజ్ఞంగొవి చనఁగాత్తురాకుండియు నెట్టరేంకు రఱుంబుదోలి
కొవి పురాణములుండయి చవియె ననంతరింబు. 38

కం. గంకకృతామరుపకురై
పొరిఁబొరిఁబోనెంప మరంఁబోవి యనువురే
రైజ పలులు రేఁతరేఁతకొ
మఁగఁ జంకింబూవి రాజమహిషి వనరుచున్. 39

కం. తని యైక్వర్యము చింత
జనకం బగుకతివ నెట్టి శత్రువుంకు మిం

చినయైశ్వర్యము వలదను

కొనుచుఁ వనమున మెరింగెఁ గోమలివనదన్. 40

చ. విసువులఁ జంకఁబెట్టుకొని నెత్తిని మోపునుబావి యింద్లకున్
వెనఁజను కూరిమాలెతల వీకఁగనుంగొని బొరఁ యేటిరా
జసములు : కాలుపేతుల నొనంగినచెందుకు దేవుఁడన్న నీ
రసులకు నున్నయుత్తరము రాజుల కుండదటంచుఁ దోఁచెడిన్. 41

ఆ. వె. కన్నచిన్నివిసువు గంఠంబుకతమున
బక్కచిక్కియున్నవానిఁ జంకఁ
దార్చి నడువలేవిదానికి నైశ్వర్య
ముంచెనేమి లేక మంచెనేమి : 42

తే. గీ. ఎపుడు లెంకంపైఁ దనయెల్లదరము
వెట్టి కార్పేతులకుఁ బవిపెట్టకుండ
బ్రదుకువారంఁగవి మెచ్చువారి నేమి
యవిన ననవచ్చు మోటుకు లల్లవారు. 43

కం. నడువంగఁ గాకులును బవి
వరుచోఁ జేతులును నటు లవయవతతివి దే
వుఁడొనంగె నెందుకెందుకొ :
ముదురుకొనినఁ బలువిధముల ముచ్చగుఁ బిదపన్. 44

కం. తన యాత్మకుఁ దనయాత్మయే
పవితర నుద్ధారకంబు పరుగుదురొకో :
తన యాత్మకుఁ దనయాత్మకు
ననదకు నుద్ధారకత్వ మదియెబురొకదా : 45

మ. చనలే నీయటవీప్రదేశమునఁ బాషాటంపులందంబులెం
దును దర్పాంకురముల్ పొరింటొరిగ వమ్మన్ జాలఁ దూరించు నా

తమవే నాకుభరంబు, దాసనయినం దాదోడుగా నీడుగా :

జనపాయం, దెటుకుట్టనెత్తికొని నే సాగింతు యాత్మాత్మన్. 46

ఆ. వె. దారిఁబోవునట్టి దానినేఁ దిచ్చిన

వచ్చుఁగాక, దానికిచ్చి చిఱుత

నడుతునన్న దానికిదఁగనేమందె నా

యొద్ద, నెట్టికష్ట ముప్పతిల్లె :

47

ప. ఇట్లు పయతెఱంగుల నాక్రోశించుచు నూరిదారిం బట్టిపోవు కాపువెం
దులతోఁ బుత్రసహితంబుగా నొక్కపట్టణంబుదేరి నాటివికి నొక
కాపుగేస్తునింబ నతనియిల్లారిడిన క్షీరంబులచేఁ దిల్లందును దానును
ద్రాణదారణంబు చేసికొని మఱునాఁడు చంటిపిల్లనితో నేమియుం
దోపక వెట్టిమానిసికెఱంగున పీడింబడిపోవు నాయమంబాచి
పొరులుతమలో. 48

చ. ఎవరయియుండునీపె, యిటకేటికివచ్చెనొ : పల్లకివి డి

గ్గవిడిచి వచ్చినట్టి నృపకాంతునికాంతయె, నందియంబులే

దవనిపుకాంతయే యయిననందఱ కిట్లగుపట్టనేం : తో

దెవతెఱులేదుదాసి, శికునెత్తికొనెన్ సతియే స్వయమ్ముగఁ. 49

కం. అడిగినఁజెప్పునొ : ఉత్తర

మిదదో : యేటామిపాయవంతియె : మనయా

ర్పుదమికి నేకారణ మీ

దిదవిచ్చేసివదొ : చంకబిడ్డనితోడన్.

50

ప. ఇట్లు పయపురు పయతెఱంగులఁ దన్నుంగవి గురగురఁబోవుచుండ
నారాణివాసంబు పరవశంబగు మవంబుతో నేపిషయముంగావి గమ
నింపకయే ముక్కుకుసూటిగాఁ బోవుచుఁ దవలో. 51

చ. పతి త్యజియించెఁగా యనెడివంశకుఁజింతిరి, మత్సపత్నిచే

వెతగుడిపింపలేక యిటువీడుట లగ్గవియెంచఁబోయ, ఏ

సుతునకు నెప్పుడో విన మసూయమెయిన్ దివిపించుదో ధరా
పతి తదధీనుఁ డప్పురెటు బాలునిప్రాణము లాఁగఁజాలెదీన్. 52

అ. పె. ఆడువాండ్రలోన వందఱుఁజెట్టలే
యవిన నాకుమాత్ర మది సమన్వ
యింపదొక్కొ ; సవతియెడ మాత్ర మేపాప
మేని చేయఁగొంక దింతివిజము. 53

తే. గీ. కైక మంచిదిగాదనఁగలరె ; యెవరు
రామునెడ నాపెకుఁజేదె ; ప్రేమమకట ;
అపె పొసల్యకునపత్ని యగుకతమున
నంతటి దురంతమునకుఁ దా నగ్గమయ్యె. 54

కం. పొసల్య కైకకంతటి
యీసునకుఁ దగినదోస మేమొనరించెన్ ;
దోసమ్ముయ్యెడ నొక్కవి
కేసకులగుటయె మఱొక్కఁ చెందులకింకఁ. 55

కం. తనపత్ని నతిభిక్షకున్
బనిచిన ప్రతికీయరు వినఁబడుదుచు పురుషుల్
తనపెరిమిటి విఠనొందొక
వనితకు విద్రిమకలేమ వనితయెవతెయుఁ. 56

తే. గీ. ఎంత శాంతిదాంతులు గల యింతియేవి
యెంత వరులశ్రేయము వైఁచునింతియేవి
యెంతవరమార్గ మెఱిగిన యింతియేవి
సవతిశ్రేయంబు వైఁచుట “సర్వకల్ల”. 57

టీపుట : 57 వ పద్యములోనున్న “సర్వకల్ల”కు—ఇట్లే లోకోక్తికాం తవే
చ్యోగో యరావ యృతికంఠపద. (అహోబిల మా.)

కం. ఆయమ వలనఁ దనూజం

రా యమనదనమ్ము చేరువని నృపుఁ దనుకం

పాయత్తుఁడు ప్రియవేదంఁ

జేయం గొంకఁ దీదికొంత శ్రేయంబకదా :

68

చ. పరివిటు లెవ్వఁమాటి తన పక్షిముదావిఁగ నెంచికొంటు మి

ష్కృతిము పురాత్పతింబు తన నేగిరి హేరుపటండుఁ బుత్రు దు

ర్శి విషదక్షిణోద్భవము కాలగిరిం తెరిఁజేసి శ్రీమనం

చరిప చనంగ పీఠి నాయుంగన యాగి వచ్చిచె నీగిరిన్. 69

చ. అమ్మా : నీవెవ్వరో అగిర్వీక్షింపరుతాంబాని సామాన్యదాంబ

గావనుట విష్కవము. ఎదిరుదుగులేని స్వతంత్రముగా నేగిన

నేర్పడదానను గాన. అట్టి నీవు మూర్ఖునివలెనై చోకింబుగా

నెక్కిదిలేగుమంటిని కొంచొకచరింపు మని యెప్పుడుపేర్మిరో

బ్రక్షింపబయు, నాప తన సవతితనఁ దనకు మఱియిన విష్కృతి

సంపంబును ద్యాకరించిన. నా వెలఁది ఎచ్చాకరుండును చోటికృరుండు

పైకృపి నుతఁడొంపరిచారికలరెల్ల వగ్రేసె యగుటఁజేసి తన

యజమానుని తెలింగింపబయుఁ బరిమచార్పితఁగొరుండగు నాచోటి

శ్వరుండు తన భార్యను బరిచారింఁగ నెదురుగా నంపి యంతఃపుర

మర్యాదలతో నాపెను బహూకరించి సబహమానంబుగ నాపె

కిట్లనియె. 70

కా. అమ్మా : కూతురిపీవుమాకు విక నీ కత్యాహతం బెంతమా

త్రమ్మున్ లేదనుకొమ్ము కష్టములెదో రావచ్చుఁ దోవచ్చు వి

శ్వష్టం బెవ్వరుగాని కష్టమొకటే పౌణ్యమ్మనొక్కటే తా

రెమ్మై గాంచెడివారయిరితె : సుఖ ప్రియఁడ నీకప్పెడిన్. 81

తే. గీ. నీమకొమరుండు సుఖికుడై నెగడు సర్వ

సంపదలు నీకుఁ గల్గు పీశ్వరునికరుణ

కలిమిలేములనంగను గావడిపుట

ములుగదా : యుబ్బుస్సుక్కుల మునుగనేల : 62

వ. ఇట్లేదార్చి సుతానిర్విశేషంబుగా నావైశ్యసత్తముం దాపె నాదించు
టయు నా మహారాజుచుహిషి గతింబు మఱచినను మఱపుదగులని
కతన నప్పుడప్పుడు స్మరించి వనరుచుఁ దనూజానితో కుభకాలం
బెప్పుడువచ్చునో : యవికొనుచు సుఖంబుండె. 63

కం. కొమరుని యారోగ్యమ్ము వి

షము గర్భమునంద తవిరి జనియించునిమి

త్తమున నొకమాదిరిగ మం

ది మహారాజ్ఞికి ముదంబు నెగడక యుండెన్. 64

కం. ఆ వైశ్యకులోత్తంసుం

దావిర్భూతానకంప నా పిల్లవితై

తా వైద్యులఁబిలిపించున్

దేవు మహేశ్వరు యజించు దినదినముఁ దొరికె. 65

కం. దళదప్పివచ్చెఁ దల్త

దృశటూమిపు కొమరుఁడయ్య వియ్యెడకవి త

దృశ మైన మనసుతో నా

వికుఁ డప్పిల్లవికిఁ జేయు వివిరోధకృతుల్. 66

తే. గీ. ఎన్నివిధముల మందుల వీయఁజేయుఁ

గాక విషముపిండమునకె సోఁకినట్టి

దాని బ్రచికింపఁజేయుట వశముగామి

నొకట వప్పిల్లఁ దంతమ్ము నొందుటయును. 67

వ. తల్లి యెన్నోవిధమ్ముల విరిపించునంత నా వైశ్యభూపతిదాకయ్యఁ
దక్కుంగలవారును పలువిధముల నోదాత్తుచుంకిరి. ఆట్టికఱి దైవ

ప్రేరితుండై యుషరుం తమ నొక్కచుహామరావుండు శివయోగి
యేతెంచి. 68

కం. ఈపనువుమృతికి వేద్యెక

రేవాఁడు జనించుఁద్రాడె యెపుడో మరలం

ద్రాణమ్ము విదురుఁ గావున

దానికిఁ జింతింపరాదు తజ్ఞు లవవుడుగా. 69

వ. వివి యానైశ్యవదుండు మహాత్మా ; యెంతటివిజ్ఞానులకేది నైశ్చ

మాణుచూటలు చెప్ప వలనగుమగాని యావిధమున సంపరించుట

సంపటింపడుగదా ; యవి వెండియు. 70

కం. తమవంటి మహామహులకు

వషవస్కజ్ఞానదిమేల కిద్యెడి విజ్ఞ

త్వము సంపారుం కేగతి

నమరున్ ; జానన్న నేర్పుటది వహజందే. 71

తే. గి. దావుకన్న విదార మెచ్చటమలేదు

పెద్దకిన్న నంతోప పీపురివిలేమ

అనెడి రోకోక్తి పీ యెఱుంగవదికాదు

పీరుదలఁచినఁ గాపడేమియునులేదు. 72

కం. శివయోగుల మహిమమ్ములు

కవులు రిఖించిరి పురాణగాదలలో న

య్యవి తిథ్యములే యగుఁగా

వి వృధావాక్యము లటంచు నేఁ దలపోయన్. 73

తే. తే. అయి నైద్యమ్ములన్నియు వర్సకున కొ

కింతయేని యువకరింప దేదికూడ

వెందు కేతెంచితిరా ; తమ రిట్టివేళ

మీరు తప్పుమ్మొనంగిన మృతుఁడుద్రాకుట. 74

తే. గి ఏదియో బాగ్యమందుటయే ద్రువంబు
కాచిచో మాకు వీద్యకకవ్వకాల
మందు మీవంటి యోగుల దైన దర్శ
నంబు చేకూరుటకు విమిత్రంబు గలదె : 76

కం. అవి యావైశ్యోత్తంసుఁడు
తన తనయువిపోల్కి విసువుఁ దనకొడపై మిం
చినపేర్కొఁ బెట్టుకొని య
య్యవమువిఁ బ్రార్థింప మునికి నాత్మగరంగెన్. 77

వ. అట్లార్థింపలైన మనమ్ముతో జ్ఞానదృష్టికతన గతవృత్తాంతమ్ము
నర్వస్మృయంగుడేకాక దావివృత్తాంతమ్మునైతము విశ్లేషమ్ముగా
నెఱింగివెండియు. 77

మ. ఎవరికోమటి : యర్పకుండెవఁడు : వీఁదీరీతిఁ దాఁగన్నది
ద్దవలెం బ్రేముడిఁజూపు విద్యుఁ దీతఁ దేదంబంబునుఁగ లేదు. పే
దవలెన్వర్తిలు. వీవివర్తనము తద్దన్నుత్య. మీయర్పకున్,
శివమంత్రమ్మునఁజేసి యేను బ్రదుకఁజేతున్ గతప్రాణువిన్. 78

కం. అవి తన శ్రీపరమున నుం
డినదూతివిమీదఁజల్లి దిండకుప్రాణం
బును రాఁజేసిన నచ్చటి
జను లాశ్చర్యంబు నొందపాఁగిరివేదక్కఁ. 79

వ. తల్లియు నయ్యారుఁబూస్వామియు నయ్యవము వనేకవిధంబులఁ
బ్రస్తుతించిరి. అనంతరం దా శివయోగి యాదాలకు జనవికింగూడ
విదూతిమహాత్వమ్మునం జేసి విషదారావనోదవంబు కటాక్షించి
పాదరాలోకవంబుల నాపె నాలోకించి యుట్లవియె. 80

ఉ. ఏనిటు వీతమాజానకు విచ్చితిఁ బ్రాణమలన్న వండుకుఁ
మానివిఁ హేతుశ్చన్నయది మంచియుఁజెడ్డయుఁ దూర్వజన్మ క

ర్యావగతిన్ మదిండు, పది యట్లనెయ్యందగవిమ్ము నీవు నీ
మానుడు పెద్దయోదనుక కుద్దుడితం దిరటగా వసెంపును. 81

కం. ఇతఁడెంతటి యుత్తముఁడో
మతిమంతుఁడో : కరుణగఁడో : మావివి : పశమో
నె : తెలియఁబంకఁగ పట్టిడు
శతములను పహస్రములఁ దొనంగఁడు గవఁగన్. 82

తే. గీ. ఇంత మైశ్వర్యవంతుడై యంచుకంత
గర్వమెఱుఁగఁడు కరుణకుఁ గాణయాచి
మునుల కాశ్చర్యమొనఁగు నీపునువిచరిత
యహముఁబర మీతవివిచరియంచె ద్రువము 83

చ. దవమును రాజ్యమున్ గడుగుదమ్ములు లేరవికాదు, భూమియం
దున శతముగా పహస్రమును దోముగాఁగల. రల్లవారి నీ
వివయమునుకా విధేయతయు నీనము నుండినయట్లు గావరా.
దనముడితండు, నీవి జవియంతయు దన్యము సాధుగణ్యముగా 84

ఉ. ఏయదికాశ్వతంబు, జవియియ్యది బుద్ధుదతుల్యః మంతరోఁ
టోమెడి జీవితంబునకు బుద్ధివిహీను లనేకదుష్కృతుల్.
పేయును, రాపదన్ గుములు జీవులఁజూడరు; కాము నర్వరా
కాయము రక్షపేతకయి తైకొనుశ్రద్ధకు మేరిలేదుగా. 85

కం. ఇతఁడెవరు : నీవెవరు : నీ
మకుఁడెవ్వఁడు : నీవిఁగూర్చి మజనుం దీతం
దరికిరుణఁజూపు బది నా
మతి కక్కజముగామదించె మహిగామడరో : 86

చ. ఇతఁడు గృహస్థయోగి పరమేశున కింతటి ప్రేమపాత్రు లే
యకులునుగాదు నీవిజవి యాద్యునికిన్నెం. వేను నీవి యా

- దృతి తెడలోగి వీసుతునకిచ్చితిఁ బ్రాణము, బాహ్యమన్నదో
సతిఁ కతమిద్దియే యితరజన్మపు సంగతు లెట్టెయుండఁగఁగా, 87
- కం. గతజనిలోఁ బొనరించిన
నితికంతువిపూజ నరువిజేయు ధనికుఁగా
నితికర్తవ్యం బెఱుఁగవి
మతిహీనులు భోగములను మరగుదురు వృథా. 88
- తే. గీ. స్రక్కుగంధకాంతాదుల రాణదలంచి
జ్ఞాని యదిక్షణికంబని గనువింక్రి
కల్పనారుచులందు నజ్ఞాని లవిలి
యానురణము భ్రమించు పిరర్థకముగ. 89
- ఉ. అక్కజమయ్యె విధ్యుఁ డితఁడయ్యు బరార్థనియుక్తపుల్లియై
"దిక్కునుమొక్కు" లేని విను దీనను గన్నులొప్పుఁ బోలె బె
ల్లక్కటికంబుతోఁ బెనుచు బంతటఁబోక మృతుఁడొకఁడయ్య
దృక్కియి యింకిమందున భరించునె ? యెంతటిసజ్జనుఁడహో, 90
- తే. గీ. పెండ్లియగుచోటి కెల్లరుఁ బేర్కొనేగి
యాకు తెవఁదేని మృతిచెంచుచోటి కేగ
రవలిపీడిని బోమ రీయనము చెయిచి
ముపులకేని చేసెడి నొజ్జటికము వెండి. 91
- తే. గీ. కనుయవోగొట్టి దేవుఁడు జ్ఞానిమిచ్చె
నన్నయట్టులు రాజ్యసుఖాదికంబుఁ
బాపినను నీకుఁ జక్కని ప్రాప్తాసంగె
నితవిగృహమంద యుండు మే నేగివత్తు. 92
- ప. మరల నావశ్యకతంబట్టి యేనువచ్చి నీకొమరునకుఁ గావలసిన మం
త్రోపదేశాదికం బొనర్చఁగలవాఁడ విందులకు నాంతరంగికంబగు
హేతువుకలదు. గతజన్మంబున వే వివ్యాని యుపచారంబు వదలి

యంటి నయ్యది విస్తరింపఁబడిలేదు సూత్రప్రాయముగాఁ దెల్పిరిఁ
బోయినట్లు మరల నావచ్చునంతవఱకు వియ్యెడల నుండుము నీకును
నీకొమరునకును శివంబయ్యెడినవి అకీర్వడించి యా వైశ్యపుంగ
వుంగవి 93

చ. బ్రతుకుమునీవు నీబ్రదుకు లవ్యము విన్నునుదోయ వన్య లీ
శీతినెవరో యొకానొకరు చిక్కుదురో ? మఱిచిక్కరో ? కడున్
గురుకము పొట్టతై పరివోలె చరిత్రులతోడిపాటు చా
పరులఁ గట్టిమోనెడల భాగ్యులీతత కేమలావహా ? 94

కం. సిరిహెచ్చుకొందఱి హెచ్చున్
గరువము చరితోడ జల్లిమొగా రఁపెత్త
పరులకు మోజుకులఁ దా
విరాగము జరిపిసిమ విరమెమరిన్. 95

కం. కోటిఁబడగెత్తిన నీ
దోటిఁ బూర్వజని నెంతపుణ్యము గలదోఁ
దాదెడినై శ్వేతమె యే
పాటియు రాజనములేదు, వాటిని నెట్లో. 96

చ. మ్రతి యొసరిండుమంటినవి చూడఁ, మే నటునేత కించ నే
ప్రతిఫలమున్న దుత్తమువి రాణ మతిమట పుణ్యమందు న
ద్యతులు పెచ్చితు, రెల్లయితహానపురాజము లందుకోసమే
శీతిజనియించె బల్మొచ్చిము, జెందితి భస్మఁదపిపు సత్తమా ? 97

వ. అవి మనఃపూర్వకంబుగాఁ దెప్పగతుల నభివందించి యాకీర్వ
చించి యయ్యోగిపుంగవుండు తన యచ్చంబయి నా రాజమహిమి
మమానందమ్మనఁ గొమరుచితో నా కోటిశ్వరునింబ నేరొపమ్మ
మలేక మఱుబుండెఁ బదంపడి వ్రజదాహు పృథ్వీరాజ్యంబు మగద
దేగాకీర్వరుండు దండెత్తివచ్చి జయించె నప్పటికి శ్రావ్య

పును యుక్తవయస్కుండయ్యె వంత ఋషభయోగిండుండు మరల
నతర్చితోనపన్నంబుగా దర్శనఁబిచ్చి శివకవచం బువదేశించి మంత్ర
పూఠంబగు భస్మమ్ముచే నతనికి సర్వాంగరక్షణం బాపాదించి
వెండియు. 98

కం. ఒకఁబద్ధంబును శంఖ

మ్ము కటాక్షించి యిటులనియె, భూపాలకపు

త్రక : నీవు వింక రిపులే

రేకి నంకపు నీకుజయ మరిందను : చమమా :

99

కం. అని పనిచివఁజని మాగద

జనపాలుం డవహరించు జనకుసిరిని జ

య్యన మగుడఁదెచ్చి యిది తం

ద్రీని సంతనపడఁగఁజేసె నృపమతుఁ డెరిమిన్

100

వ. చదంపడి ఋషభయోగిపుంగవుండు వీడు నీకొమరుండు గర్భ
మ్మున నున్నతఱి వీనికి విషదోషంబు తగిలి యయ్యది తుదకు
మరణం బాపాదించె లగవంతు ననుగ్రహమ్మునంజేసి యెట్టకేరకు
బ్రదికె వీనిని వీనితల్లిని నీవు విష్కరులుండవై నసత్వీదుర్బోధంబు
నకు లోఁగి యారణ్యంబున దించి రమ్ముని రథచోదకునకు నాజ్ఞ
యిచ్చిన వృత్తాంతమ్ము జ్ఞప్తికిం దెచ్చికొమ్ముని వెండియు. 101

కం. భూమీకులు బహువత్సర

నేమముడిగి కట్టుకొంట నేటిదిగా దె

ట్టో మునుపే కందండుకు

నేమియు ననఁగాని యొకటి కేవలం వినుక

102

తే. గీ. గర్భవతిగాఁగ మండినకాలమండు

చినముపెట్టించె నేతొక బసరుహాక్షి

యెట్లా రావక ప్రవచించె వికవికల్లి

వదలిపెట్టుదురే ? పుత్రవతినిఁ బత్ని ?

103

తే. గీ. ఏమిదోషము చేసిన దీవెలంది

రాక బ్రదుకుట యగునె ? దోషము, నృశంస

కృత్య మొనరించితివి రాజ నేగదా ? య

టందు, రాజైవయంత నేమయ్యె వికట ?

104

కం. రాజయనయంత సుంతయు

యోజన యుండంగవలదె ? యెరు లనరను ము

ద్రేక్షితుంగు కతమున నీ

తేజమునకు, వెనుచువొక్కా ? దేవుండవరే ?

105

తే. గీ. ఎందఱో యేరినారు ము న్నేగినారు

పేరు మారునులేక వీరీరు గూడ

నట్టలే యయ్యెఁ, జూది పీచర్తఁడఁడ

యేని కారాగృహంబున మృతుఁడవొడు.

106

తే. గీ. పిరిగలుగుఁగాక యబ్బురచొంతవంబు

పాపకార్యంబులనొనర్చి పంమెకాక

యహముపైతముఁ తెలుచికొం డేటితెలివి

పుత్రునిం దల్లి వెదలింతె పుంమనుండి ?

107

మ. రర వత్కుర్కఁబుత్యపాపములకుఁ దత్తత్పరావాప్తి చే

కులు వెన్వొంటనె యంద్రుకోవిడులు, వీకున్ వారివాక్యంబుచే

దురితం బయ్యురిరూపమై యదరిమే దుఃఖంబుగల్పించె, నె

వ్వరికిం దప్పునొ కట్టికుర్చక యనుప్రాగ్భూ ముర్విక్వలా. 108

వ. అవి వెండియు వీయొనర్చిన దురితంబుకతన వవయకుఁడ వమగ్ర

హించి నీ జాయాపుత్రులం గాపాదినవాఁ దెప్పదో నీ కిప్పటికిని

దెలియదుగదా యివివెండియు

109

చ. కంఠిలఁబెక్కుపాతకులు కళ్ళలచిత్తులు, పుణ్యమూర్తులున్
 గలరు; శతమ్ములందెవరొకాంచితిఁ, గంచుచునుంటి, నీవలెన్
 గలుపులు, వానిఁబోలు ననుకంపితచిత్తులు మృగ్యులెందు, రా,
 జాలు వినుగొంపింతురవి చూచితె; నిష్కరుణుండ వెమ్మెయిన్. 110

కం. ఏకోమటి నీతనయుఁ

సాఁదెనొ నీధార్యతోడ జనకుఁబలె, నీ

వా కోమటికి శ్రమాపణ

వీకం దొనరింపు, కొంత వృజినం బడఁగున్. 111

వ. శత్రుశృతవరాధవంబుకతనఁ గొంతయమంబు సురిఁగెఁ దక్కిన
 యమం బవై వ్యోత్తంసు సందర్శించి 112

తే. గీ. రాజ వేసననట్టి గర్వంబు పిడిచి

వేదికొనుము శ్రమాపణ, వాఁదొసంగె

నేని కొమరునిగైకొని పృథివికి నధి

పిరుఁ జేయుము, వాని ధిక్షింపు మరిగి. 113

వ. నావుడు తేఁడు పశ్చాత్తప్తంబై యమ్మహాయోగి కాళ్ళసయింబడి
 యిట్లు ప్రార్థించె. 114

ఉ. చేసితిఁ దాపశృత్యములు, సిగ్గుదయించెడి నాకునెంతయో:

దోసమొనర్చి యేమొగముతోఁ గనఁజాలుదు నింతిమోము; మీ

దాసుఁడ నా విదగ్రసరు దర్శన మేగతిఁజేతు; మీరె నా

దోసములన్ శమించి దయతో సమకూర్చవలెన్ సమస్తమున్. 115

కం. చేసినపాపము చెప్పిన

నోనరిలు నటంధ్రు పెద్ద యగ్గురిబోదం

జేసి యమ మాచరించితి

వాసతికింతెప్పి మీరు నను చునువఁదగుఁ.

116

వ. అవి వెండి యు.

117

కం. ఆ విష్కారణబంధువ

తేనేమియొవర్చినేర్తు : విద్యుఁడతిఁడు. మీ

రో విస్వహ, రిరువురకును

నే వరచుట్టుండ, నెట్టి వృపుఁడ వధముఁడనా.

118

ఉ. ఏకణమేవి యానవడునెవ్వఁడు నావిముణంబు దీర్చఁగా

జేజులు టాదిపాదారు, ఏ : యవి సర్వము రోయువారికే

పీఠ బుణంబుదీర్చుఁ, బృథివీవతుంన్ గొనఁజాతవట్టి ను

క్రీణసకే యుపాకృతివి జేసి తరించెడి తెందు వట్టివే.

119

కం. కాపున మీరు బుణస్థుఁడ

నేవిధమునఁగావి దీపిముణము ననున్

దావితునిఁ జేయవలె మీ

పావనసేవనము; జేజుపదమేది : యిఁకన్.

120

వ. అవి చరణమ్ములంబిది లేవక యశ్రుకణమ్ముల వడిపేకించు

నావజ్రదాహవియెడం గుడిణించి యాశివయోగి యా నైశ్యోర్తంబు

గృహమ్మునకున్ దీపికావి చనుటయు నతఁడు రాజసుర్యాదంతో

నత్కరించి గౌరవించెఁ బదంబిది.

121

చ. వృపుచుపాపిగా గొనూర్త నెటలెచ్చుసిరుల్ గంపుట్టివంటినా

రపరిమితింబుగా వరిణమయ్యవి యచ్చి తగంగ నంపి డుః

అవరుడు రట్లనే విరుఁడుఁ గాంతయునెఁతముఁ జింతనొంది రా

వృసతి నతీనమేతముగ నేగె సుతుంగొవి రాజపానికిన్.

122

వ. పదంపది బుషరయోగిండ్రి వమమతంబునఁ దన తనయుండు

అయింది బంధనాగరిమ్మున మంచిన మగరేకు విడిచి వగౌరవం

బుగాఁ దత్పురంబునకవిని తన కొమరువకుఁ బట్టాభిషేకం దొనర్చు

నంతఁ జంద్రాంగదుండను రాజు తన కొమిరె కీర్తిమాలిని యను
 కన్వియను మీకొపడునకుఁ బెండ్లి చేసికొనవలయునని కోరుటయు
 ఋషభయోగీశ్వరు ననుమతంబునంజేసి యట్లనబొనర్చి రాజ్యభారం
 బెల్లఁ బుత్రునందయిది తాను బూర్వరాజుర్షులంబోలెఁ దపంబునకుఁ
 జనియె. నియ్యది శివయోగుల మహత్త్వంబు దెలుపు పుణ్యచరి
 త్రంబు దీని పఠనశ్రవణాదులు నిరామయాయురాలోగ్యభాగ్యవృద్ధంబు
 లని నూతుండు శౌనకాదులకు విక్కాసించె. 123

కం. దేవా! “యావత్తైలం

తావద్వ్యాఖ్య” యపి నే మొదలుపెట్టితి నీ

సేవకుఁడ వేంకటేశుఁడ

నీ వాత్సల్యముఁజూపి నెగ్గింపు శివా ।

124

ధ ద్రా యు శ్చ రి త్ర

స మా ప్ర ము.

శ్రీమత్కరదేవతామైనను,
 కురిమస్తు - అవిమ్మమస్తు

మ ల య వ తి స తి త్ర

- కం. శ్రీరషణీయతరాకృతి
 తారాజవ్యామదాగరాణీవాఢీ
 మాంకకారామక : క
 వ్యాకృత్యసురావ : మర్లకాచ్చనదేవా : 1
- చ. అవింకితపు మట్టు పురాణశ్రవణబద్ధాదకులు శౌనకాదిమహామునులకు
 పారాజిహ్వగ్రేసరులు మారుం దిట్లను. 2
- కిం. వింటిరి లీలం నం ము
 క్కింటివి గొన్నిటివి ముదముగంటిరి యిప్పుడె
 వ్వింటివచించితి నలపె
 క్కింటి మహాలీలంను నకించి త్రిదియున్. 3
- చ. ఒక్కపట్టణమ్మున నొంటొక్క వేళకూఁతురు శివద్రీపరాయణు
 లాలు నందచందమ్ములు గలయది స్వకులాచారమ్ము వింద్యమచి
 యెజింగియు దానియంద యుండి తరించుమద్దేశంబు గలయది.
 యద్దావిపేరు మలయవతి యవివెండియు. 4
- మ. ఆం వాక్యాయనమౌచి శాస్త్రమున నెల్లాజాతికింజెప్పె నం
 దుంకున్ రోగి రనార్జనంబునఁబున్ దోసంబు పీనంబుఁ ద
 న్నంమకారాని విరమ్మునకామెఁగు నయ్యట్లాఢి కీలంబునం
 దెంమిన్ జొచ్చి మహానటుం దొకఁఁ దానేగెన్ విటుండై వెనన్. 5
- అ. వె. మెదమ లింగకాయ మేరిమిదంగారు
 రతనములును గర్లి రంగులన

వందమైన జంగమాకృతితోడ పా

లాక్షిఁ దాపెయింటి యంగణమున.

6

ఆ. వె. విలిచి యూదీగంపుఁ జెలిఁబిల్చి మారాక

తెలిపి లోలికేగ వలనుపడనొ.

వలనుపడదొ : త్వరగ వార్తనందిమ్ము మా

కనుడు నదియు లోలికరిగివచ్చి.

7

కం. ముసిముసినగ వలరఁగ న

క్కుసుమాయుధజేశఁ గాంచి కోమలి యిట్టుల్

రసికావతంసఁ మీసం

తనమున్ వివి వార్తనంపె దానిన్ వినుఁదీ:

8

తే. గి వచ్చెనేవియు విటకురావలదు రాక

యున్నచోట రావచ్చు విందొచ్చెమించు

కేవి లేదవివల్కె మా యెమ్మెలాడి

యర్థమెఱిఁగి లోపలికిరం దనఁపు : మీరు.

9

కం. మానూఁగుమీసముల గరు

జానగునగుమోము వొయచుజాత శివున క

జ్ఞాననమాటల దాతురి

లోనర్థంబై గమించెలోలికి నెలమిన్.

10

కం మీనము పూర్తిగ వచ్చిన

చో వరసకు రాఁగవీను సుందరుఁడగుఁగా

కే వరసుఁడు మానూఁగున్

మీనలవాఁ దళఁద నాకు మిందందగుతన్.

11

తే. గి వేళ్ళకూఁతు సూత్రమునకు విశ్వవిభున

కర్తవంతఁజఁబూర్వమ యైవకతనఁ

దగినప్రాయమ్మతోడను దగినరూపు

తోడఁ బ్రత్యక్షమయ్యె నా దొంగవిటుఁడు

12

అ. వె. తనదు సూత్రమునకుఁ దరుణుఁ దప్పిటునకు

నర్త మైనయట్లు లబ్ధముఖి

వచ్చిరావీమీన రిచ్చెఁబ్రత్యుత్తరం

లతవిఁగాంచి మెచ్చి యతివసున్న

13

న ఇంతకుమును పూడిగపు వెలందుండేఁ జేయించు పాదప్రజ్ఞనంబు
స్వయముగా నెఱవి తప్పిరింబు కిమ్మునం జల్లుకొన్నంత.

14

కం. కివలక్షరారి కాపెకు

కేవుఁదేమో యన్నయంతి చేతోమోదం

లవిసిన మరలిచికొవి తన

దివు పృథ్వియమము లతవిది కనఁజేసెగా.

15

న. కేగిగృహకద్యమ్మవందుంగం దారుపంకమ్మవందుంగం యక్కర
మ్మలనెల్ల నట్లుహనావిటుండు పతించి యెలనగవండు నవ్వెఱ
వెలందిమిన్నకుఁ జూనవపుతో విల్లమ.

16

తే. గీ. మూఁడురోజులు నేను నీతోడ మండు

రోజు కీవేరువఱచిన రో యెవంగు

వాఁడ నిప్పుడతైకొ మ్మవం వంపిన

మంల నేర్పడుఁగావుత మనకు గడువు.

17

స. అనేకకారణమ్మలంబట్టి విడివిటులకు మనంబులు మొదట నను
కొన్నకంటె నెక్కుడుగా నేకీరవించుటయుం గలదు. విడివడుటయుం
గలదు. తత్తత్కారణంబులు కామకలాభిజ్ఞులారావగు నీకు విస్తరించి
వ్యాకరింపఁబరేడు. నీవు నీ వియమమ్మలకు లింగంబు గలిగింపవని
నాకు గోచరించుచున్నను మీకులవృత్తియందలి కాపట్టమ్మలెల్ల

ననుభవపూర్వకంబుగ నెఱిగి “వాడివడపోసి” యుంటుంటేసి కొం
దొక వక్కాణింతు నన్యధా తలంపకుము. 18

ఆ. వె. “అంతఃపురంబుకన్న నాదివి విష్ణు
రంబు మేలు” గాదె ? యంబుజాక్షి ?
మూడురోజులేను ముగుదమగండ నీ
బాలుసుమ్ము మఱచె దతివమిన్న ? 19

కం. లక్షలిడు తేండ్లువచ్చిన
నీక్షింపఁగరాదు వారినించుకయుఁ గటా
క్షేక్షణములఁ బిమ్మటరం
దీక్షింపదటంచుఁ జెప్పుచేతగుఁ జెలియల్. 20

కం. పరిసినచో మఱికొందొక
పెంథన మిపుడిదెవఁగోరు వెలవెలఁదివి నీ
తెరిజవ్వనమే జీవన
మెరితనమిది నడంపచ్చు నెవ్వండటపై. 21

తే. గీ. యౌవన మొక్కటియె పయిప్రాయములను
రెంటిఁ బోషింపవలయు నీరేరుహాక్షి ?
కాన నధికంబుగోరెడి దానవేవి
తప్పలేదిత్తుఁ గోరుము ధనము తరుణి ? 22

తే. గీ. అందగతైవు కడుమరియాద గలుగు
దాన వన్నియు నటులుండ సూనకరువిఁ
బూజసేయు కుతుకమునఁ బొచ్చుదాన
వయ్యుఁ దదైవ్విరియెడ భక్తురాలి వతివ ? 23

కం. వినువంటి మగువ వేళ్య
జనముల నొక్కంటఁగాదు జరిజానన : ప్రి

జనములు మువ్వరయందును

గనుటది దుర్లభమునాగఁ గామిని వయకుఁ.

24

ఉ. వృత్తితానఁ దల్లి యవివేకిని యేమనునో : అదేవి మీ
చిత్తము నొచ్చునం చనకు : చేతినిజాచితిఁగాని యెప్పు మీ
చిత్తజహారియో వయసుఁజెప్పముఁ జూచితినిపెప్పోయి నా
చిత్తము వృత్తియున్ మనవిదేసితి విక్రము స్రేవఁగావలెన్. 25

ఉ. దొంగకుఁదేరుగుదైనను శ్రోవిరులక్యముగాఁగి నుండు మా
యెంగిరిజాతి నాతి యెదియేని వచించిన సత్యదూర మం
యం గుఁటాకులంబగుట మారులు నమ్మరు ప్రాణనాథ : నా
జంగరు లింగకాయవయఁ బడైన నొట్టిది ప్రాణమౌగదా : 26

కం. యాపట్టివము మీతో

నే చిత్తమగోరకుఁడ నిల్లారింలెఁ

జీవితము గడపుచనపున

శీ వెలఁది యపేక్షపేయు విడవలె పరమున్.

27

వ. ఇట్లు ప్రార్థించుటయు నమ్మాయాజంగమవిటుండు రూపాజీవాశ్లో
వతంసమా : యవి వలపు మొలకలెత్త నందోడించి యుకంబు
విమురుచు విట్లను. 28

కం. కుంపృత్తి యెట్టిదేనియు

నందాని వివరువఁదగదటంచు నెఱుఁగుదో

జంజాక్షి : నీకుఁజెప్పఁగ

వలెనే : వేజొకరు మిగులవంఠి వంఠివే :

29

వ. అవి జజ్జగించి త్రిరాత్రిదీక్షగా నటనుండందలంచినట్లును పిమ్మటి
సంగతి మూఁడవనాఁడు తేలవలసి యుండునవియు బెట్టుసరిగా
వాక్రుచ్చి యవ్వెలందితో నాటిరెయి యొకరివిటుంచియొకరు వాత్సర్య
యవకాకంసంబుఁ బ్రొద్దుపుచ్చుచు నుండిరి 30

నీ స్వయానుభవం బెట్టుచెల్వారునో ? పార్వ
 తీదేవి! బెల్లాడి తెరిసికొనియె
 పరుపురుకొంతల మంగుగేస్తునులులు
 గంగామహాదేవి కథవనరసె
 రాదుకావనమేగి కన్నునిశ్రీల ఛాం
 దసపుజ్జైదముల కత్తవమ్మెటింగె
 నాడుదై మగనాడు పాడిదప్పించు న
 య్యెమ్మె వీక్షించె మోహినివిగూడి

తే. గీ. కావి వేళ్ళానుభవం బెఱుంగుదు హరుండు
 నేటి కమ్మూడుతెఱుగుల బోటులెవ్వి
 ధమున ప ర్తింతురో ? మంతవముల నెఱుగు
 రసికజనవక్రివర్తియై యెనకమెనఁగె.

31

ప. ఇట్లు రెండురాత్రులందుగుటయు మూడవనాటి యుదయమ్మున
 నా తుహనాభుజుంగళేరుడు మాటలాడుచునాడుచు.

32

ఉ. కన్నులు తేలవైచి విలుగంటిది ప్రాణములన్ ద్యజించె నా
 యన్నులమిన్న వట్టికొని యావగనాగక నేంఁగూలె న
 య్యన్నులమిన్న తల్లిగని యాకుంయై భిషజ్జా సమీపనం
 వన్నగృహస్థుఁ బిచ్చుటయుఁ బ్రాణములే దనిచెప్పె నాతఁడు॥ 33

వ. అంత నత్తలోదరియుఁ దన యేర్పాటుచొప్పున నమ్మూడుదినమ్ము
 లలోఁ దనకొరిండు తర్తయగుటంతేసి యాతవితో సహగమనం
 బొనర్చ నుద్యమించుటయు నందుకు రోయుచుఁ దల్లియుఁ దక్కుం
 గల బిందుగులును పనేకవిదమ్ముల మందరించి విఫలమనోరథులై
 యువరమించిరి. మరింఁ దల్లి చేడిదీసి యిట్లనియె.

34

కం. ఇదియేమి ? వెట్టి నీ కో

మదవతి ? లోకమున వేళ్ళ మగఁడంచొకవిన్

మరినెంచికొనుట గలదే :

అదియుండినయేవి చావనగునె : యశవితో.

35

అ. వె. పునై గట్టినట్టి పొలఁతులందఱు వోవు

చున్నవారె : మగఁడు చన్నపిదప

నదైయుండువనిత లఁచినెంచఱులేరు

సహగమనము వేశ్యసతికినేల :

36

అ. వె. వచ్చెమొన్న నేఁడుచచ్చెఁ గలముమాఁది

జంగమయ్య : యేమిసల్పవచ్చు

వైద్యుఁబలువనింప వచ్చె లారిములేక

పోయె నేమిసేతు : పూవుఁబోఁడి.

37

తే. గీ. ఎట్టులో పీదవదలించి యింటికుట్టి

చూచుకోవలె నంతియె సుదతిపిన్న :

పెట్టిమొట్టివనులు చేసి వెకలియన్న

పేరుతెచ్చికొనుట మిఁద : బేలవిగుడు.

38

వ. నావురు వప్పడఁతి యిట్లనియె.

39

కం. అమ్మా : నన్నెఱుఁగప నీ

వెమ్మెయి బాల్యమ్మునుండి యీవృత్తికి నా

సమ్మతి లేకములేకయుఁ

గిమ్మునుటకు పీలులేమిఁ గీర్వడితిఁజామి :

40

అ. వె. పెండ్లియాడు నాఁడువిద్దలఁజూచి నే

నెంతొ సంతసింతు నీవు నాకు

వందకతైవగుట నాదాగ్యమువ కొప్పు

వనుచుఁ గోరనైతి నవియెఱుఁగుము.

41

అ. వె. ఎట్టిదావవైన నీవుగంటివి నమ్నుఁ

దల్లి మానవీయ తవకటన్న

నుడిపిబట్టి నేను నడుగుదాఁటక చరి

యింతు వింతవిజ మన్మతముకాదు.

42

౩౦ సరజస్మమకా దేదీయు

స్థితి మనుకోరాది యెప్పడో తెలవాతెడి ముం

దటగతికి నెల్లవారును

ద్వంద్వములు టుచితంబు కులమతము లెవియేనిగా.

43

ఆ. పె. వేళ్ళురిడుపునుండి వెడలి యక్కులము నిం

దించి లాభమున్నె ? దేవుఁడెందు

రిట్టిజన్మ మిదెనో ? అరుగుచోఁ జెప్పనే ?

దాన నున్నలేదె ? తరిణమొందు.

44

తే. గీ. పరిపపైడికుఁడార్య గర్భమునఁబుట్టి

దుర్గతికి నేగుటకు నెన్నిత్రోపలుండు

సంత వినుచుక్కరిగ నుండు నంత్యజాతిఁ

బుట్టి తరియిఁచుత్రోపలు మునిహితములు.

45

౩౦. వెలవెలఁచికి జనియించితిఁ

గొలముననుగరించి చనముగొని ధార్యగ న

ర్హులవి మదికిఁదోచిన య

య్యలముల నెరించుమింటి నదిదొనఁగగునే ?

46

చ. ఎఱుఁగుదుపేపు నా నరతి యెన్నఁడుగాని జలాన కిచ్చిఁగా

నరయవివాది నీగృహమునం దడుగుంచఁగ నిచ్చినట్లు నీ

వరిసితె ? నా యదృష్టమది యట్టిదియొటఁ బరాత్పరుండు మ

త్పరిచితి కట్టివారిలనె పంపుచునుండుట నీవెఱుంగవే ?

47

తే. గీ. "కనుయోగొట్టుదేవరి జ్ఞానమిచ్చె"

నన్నయట్లు వికృష్టమో నన్వయమునఁ

బుట్టఁజేసియు శివభక్తిపూరితమగు

దోటఁ బుట్టించె లింగముచూచి మనుచు

48

30. మనుష్యులైవుదొ జంగమ

మనులకు శిష్యులయి నేను గడతేబుటఁగ

గనఁజేసినారుచును : చ

క్రొవిత్రోవను దెలిసికొంటిఁ గడుచిన్నపుడే.

49

తే. గీ. పెట్టిలింగిమ్ముగాదు నేఁ గట్టికొన్న

చిందుఁగలఁడు మహాశ్వసం చేడియేను

జేసినను దొసమవి యిందుఁజెలఁగు నీకుఁ

దినవి గతి జేసి తత్పరం బందికొందు.

50

30. అవి విశ్చయించికొని యె

వ్వని నేనంగీకరింతు వానినిఁ బఠిగాఁ

గనునన్నినాళ్లు మొదలను

కొను గడుపునుబట్టి యెంచికొని చరియింతుఁగ.

51

30. ఆ గడుపు ముగియులోపున

రాగిలి ననుఁ బూరివినేయ రాజకొమరుఁడే

భోగార్థియగుచుఁ గోరిన

నేఁగక్కుజీతి వడియేగు పెఱుఁగుదె : జననీ :

52

తే. గీ. నా యదృష్టముమంచి దేనాఁడు గవి

నాదు వియమధింగమును దొనర్చునంపు

టనము పుటియింపలేదు విటారనేత్రుఁ

దక్కతన నీకు నాకు లేదయ్యెఁగలఁత

53

30. ప్రతిప్రాతఃకాలము నే

సిరిగకుఁబ్రార్థింతుఁ బుట్టఁజేసతి వెల్లో

పతికులకొలమ్మునఁ బురా

కృతమును విందించికొందునే? నినుఁదెగదన్.

54

కం. అదములకేవి “స్వధిర్యే

నిచినంశ్రేయ” యని ఘనమనీషు లనుటఁ ద

త్పథమునఁ దరింపనెంచితి

వ్యధిగూర్చితి సాగనిమ్ము పట్టినప్రతిసగా

55

ప. నేను విన్నుఁజ్రాల్పించునది యంతమాత్రమ నాకుఁ బాతివ్రత్యమ్ము నందు మిచ్చుటమైన యధిలాషగలుగుట నీవెఱుంగవిది కాదు, అంద చందిమ్ములును దెలివిశేటలును గలదానిఁగాఁ బట్టించుటంజేసి నాకా యధిలాష తీర్చుట యసంభవము. మాజాతిలో నే కాజవరాకిలో తప్ప పిదపదాద్యిమ్ము చేహారదిని నీచిత్తమ్మునకు విశదమే యని చెడియు.

56

ఉ. ఏనాంధేఁగోరి జనయితిని బెండ్లియొనర్చుమన్న నా

పై నెనెనిన్నుచిమ్ము నది బావికి నప్పియొనర్చునంచు న

మ్మానిని నిమ్మితింప దీక్షమాననుగాక యటంచుఁ బంతముం

బావినఁ గోరిమ్మి నియివోదును గాకులమూఁక నీశ్వరా!

57

తే. గీ పనికిమాల నాచారమల్ ప్రాజ్ఞులె యిటు

వెట్టినారు వారలఁగాని వెట్టినట్టి

వావిఁగాని విమర్శింపఁ బానుకొన్న

తేం దుపయోగమును లేదు చేపదేవ ?

58

కం. ఇతరికులాంగనల పతి

వ్రతమునకున్ భంగము అలరాజుల దుర్మా

ర్గతకతవ రాకయుంటుఁ

గత మీద్యకమైన కులమొకం డుండుటమే,

59

కం. కేదారమునకుఁ గంచెయ

మాదిరి నేర్పడినకొలము మాదంద్రు వివా

హదరము గల్గునకుల క

నాదిగ సమ్మతియుఁగలద యదిసాఁగమగా :

60

కం. పరమవివేచియగా సో

మరులుగ జూదరులుగా నమానుషచర్యా

పరులుగ విర్యాగ్యులు సో

దరు యందురు త్రాఁగుఁబోతు లభివా ? మాయా.

61

తే. గీ. వారిపోషణ మారు యౌవనముమీద

భావిపడియుండు మాకు వివాహమెట్లు :

కాన నేనుదానికి లేక మేవి యత్న

మాచరింపఁగ లేదు నీ కథింపెఱుక.

62

కం. సాఁగవియత్నం బెందుకు ?

బోగముదానిగ జవించి పుణ్యసతిగ నే

నేగతిమాటుదు : నన్నున్

బోగముదానిగనె యుంచిప్రోవుము దేవా :

63

కం. ఒకఁడుండు దినమ్ముల గడు

పుకు లోపల వేతొకఁడు వ్రభువుగా దిఁక నీ

వ కడఁగి శీలమ్ము పరీ

క్షకు వత్తువుగాక నేనుజంకను దేవా :

64

కం. అదినములలో నొకచో

నేదేవి విమిత్రమున హృదీకుఁడు మృతుఁడో

చోఁ దప్పక పహగమనప

మాద్యతి నీకెఱుకపఱుకు వరయుము గిరికా :

65

వ. ఇట్లు మన్మథస్సాక్షికముగా మెడను గురువులుగట్టిన లింగమూర్తి
సాక్షిగా నాలోనేను ప్రతింటూవి యున్నదాన నోజననీ ? నీవుగాని
యితరులుగాని నాకేమిచెప్పినను నచ్చవని వెండియు. 66

తే. గీ. బద్ధపదప్రాయమగు ప్రాయమును భవంబు
దీనిఁ ద్యజియించి శాశ్వతమైన ముక్తి
పదము గొనుదొప్పదే ? రిత్నభాండమునకు
గవ్వచెలయిచ్చు పోలికగాదె ? యదియు. 67

తే. గీ. ఎందుకీజవ్వనం బిదియెన్ననాళ్ళ
మొచ్చెద ? అదేవయినదియు ముదియు పెద్ద
పురియుఁదోలె పరీక్షించు దోసినోచు
భావపీఠిని గోచరమై వరించు. 68

కం. ఇదిసర్వ హృదుభూతమె
హృదయమునకు నీకు నేను నీవలెనే య
య్యెద నెందఱిట్లులై చని
యెనిరో ? జమగేహమునకు నీదుమలు గుడువన్. 69

అ. చె మూఁడులోఁ జలనుచు మునుపిచ్చెఁ గైకొంటఁ
బ్రాజనాదుఁ చనుచు భావజుద్ది
గా వరించియుంటఁ గడుపురో దైవాట్ల
తానెందఁ బ్రతిని దప్పురెట్లు ? 70

కా. నిమో : శీలపరీక్షి నేయుటకు నా యీశానదేవుండె యీ.
సామాన్యం గనవచ్చియుండునో : యెవో వైవాఙ్మ నాకెట్లుగా
నీమై దాఁటగవచ్చుఁ జంగముగఁ దైకీతిండు గన్పట్టినన్.
సామాన్యం డనిలే నమౌమహరుఁ డీశానుండె కానయ్యెడికా. 71

కం. అమయమా : గీమయమా :
యేమియు సుతేనిలేద యెలజవ్వనపున్

గో మలరునాడు ప్రాణము

లీమెయి నెటువదలె ? నాకునిది యక్కజమో. 72

తే. గీ. ఏడువది వచ్చుటకుబదు లేమొ ? నాకు

నవ్వుపెట్టెడుఁ బ్రాణ మున్నటులె తోఁచుఁ

గాని నాకిది లేకముఁ గదిరిక గను

పదమి మృతిఁజెందెనని దినుల్ పదఁగవలసె. 73

కం. అగుఁగాక నేను నితమా

ఒగవంతున్ హరునిగూర్చి ప్రార్థించుట కీ

తగుల ప్పేరుపడదెనో ?

నగవనియె పచ్చెనొక్కొ ? నను దిరిఁజేసెన్. 74

కం. పొయ్యారిని యడిగితి నే

పొయ్యారిని దెప్పెఁ దేని తోఁపిట్టడు నా

కొయ్యారిపేరు మనమే

నాయది కా దితిఁదటల్ గనుఁబడినమొకల్. 75

కం. పరిమేశ్వరు లీలల తె

పర్వరి కర్తముగోచరించుఁ ? బరిహాసముగా

నొరుల కగువట్టు వారికిఁ

దిరణంబులు లేవు జనికతమ్ములనేవిశా. 76

తే. గీ. నేను దన్యాత్ములం నీకానుఁ దచిర

కాలమున నన్ను దయఁజూచెఁ గాలిప్రోలి

కరుగు పవిలేదు జముని కింకరుల కేను

జంకఁ బరమేశ్వరుండు నావంకఁగలఁడు. 77

వ. ఇట్లు పరమానందతరితిమ్ముగు మనమ్ముతోఁ దన్మయమైన జ్ఞాన

మ్ముతో నేదియోపండుగు తానెంచునప్పుడునందలె నాలోగిని బోగి

వికరభూషణు స్మరియించుచు నాడుచుఁ బాడుచు వేడుచుఁ బోడిచెరి

కత్తియలఁ గూడిమాడుచు భస్మావకుంతికాశ్రయై యాజంగమ
శరీరంబు సుస్నాతం బొనర్చి భస్మంబలంకరించి స్వమతాచారంబు
ఋణనంబయ్యును నయ్యది సహగమనంబున కనుకూలింపమిని దహ
నంబునఁ జరిగినయత్నం బొనర్చి వెండియు. 78

కం. మలయవతి మలయజపుడు

స్కంధులు వలసినయన్ని శేరఁగాఁబంచి ముదా
మలయగుడుఁ దిత్వవనికిని గ
నరి చనె నా శవమువెంటఁ దత్పరమతియై.

79

ఉ. గ్రామమశేషముగా దరిలి కానికులమ్మునఁ బుట్టినట్టి యీ
లేమరుఁ గ్రామమందు లవలేశముఁ దీపియెలేద యెవ్వఁడో
కాముఁడైగుడెంచి యెవో లాసితి విద్దురుకుండి చచ్చెనం
టిమె తదర్థమై మదియు పెంతవిచిత్ర మెవండునమ్మునే.

80

చ. ఇదీయెదీయో ? విడంబనను మెంచివరించినభర్త పుస్తై కో,
విదులుగనంగ గొంతునెడ వేడుకఁ గట్టిన భర్తవోవ నే
ముదిరియొ నూటనాట నటుపోయిన దుండెనుగాక వేళ్ళ క
ట్టవక యుగాంతరమ్ముల మిటించినటుర్ మును లానతిచ్చిరే.

81

కం. పట్టియబద్ధం బియ్యది

పట్టిబిదీషిక ద్రువంబు వగలాడి తెదో
పుటైనొ యున్నాదంబది
పుట్టించెడి నెట్టియెట్టి బుద్ధులనేవికా.

82

సీ. ఆదాంగోపాల మాయావిధమ్ముగా

ముచ్చటించుచు వెంటఁబోవువారు

ఊరకపోనేం ? యున్నంతలో పాయ

మాచరించుట పున్నె మనెడివారు

అవి నేతిగింటియ గొనువారు మంచిగం

దంపుఁ జెక్కులుగొనం దలఁచువారు

దానికి మతిమోయె దగుఁగాఁ మీకుఁబో

యెనెఁ దాయనని హితలేయువారు

తే గీ. ఎంగదముతోఁబినేమిఁ యీవనిత చిన్న

నాటనుండియు శీలమ్మునకు వెలంతి

నేటికి పరింపఁబోలు నానీతివర్త

నం బనెడివారు నగుఁజనంబువెంట.

89

కం. వేలమువెట్టిగఁ గంఠే

కాలుని యుద్ధానమునకుఁ గదలఁచును నా

శీలమ్ముగ నంటించిరి

శీల లుబకుమందెఁ జిత సభీమణి యంటన్.

90

చ. వలచని తల్లి వెంటఁబడి వక్తము గల్గవనిస్వనమ్ముట

స్థలితముగాఁగ నేర్వఁ జెలిఁతైఱ మమ్ములపీడిపోదువేఁ

బంపదవృష్టకర్మ విటుపాపవిజంగమురూపమై విసన్

గలఁచెనెఁ యందు వా విడిచి కమ్మలనశ్రయగారి నేర్తెఱఁగా.

91

మ. గుములై వీడఁగలేక వెంటఁబడ జంకుఁగాగొంకు లేకంబులే

కమరుల్ మిన్నునఁజూడఁ దెల్లవలనం దాపాదముంగట్టి బొ

ట్టమరిన్ బెట్టియు వేపమండ ఁడిదొ హస్తమ్మునంబట్టి యా

ప్రమదాంతము దూఁతె జంగమునకున్ దార్శ్వవదేశాగ్నిలో.

92

ఉ. దూకినయంతిలో సురండుందులి మ్రోఁతలశోడఁ గల్పసూ

నాకులమైన ఎర్ష మల యంగన జంగముఁగూడ ముందఁ తై

నాకులఁ బృథ్విపైఁగల జనంబులు విస్మయమంద నేకమై

రా కలకంఠి జ. గనువరాగ్రణి లింగముఁ దానువట్టమై.

93

౪౦. భక్తియెసదాన మీకుని

భక్తికొలది స్వరూపభము జాణవిధువ కా

నక్తి భజించుచు శీలపు

రిక్తి గలిగియున్న నెట్టిప్రాణి తరించుకా.

88

తే. గి. అన్నికొలముఁప్రాణుల కభిప్రక్తి

భవవిముక్తికిఁ గడుచుందిబాట తనకు

నేరుపడు కులాచారము నెవఁడువికఁదొ ?

వాని శీలవంతుని కూలి తానుమెచ్చు.

89

౪౦ కులమని గిలమని యెంచన్

పలవడు శివభక్తి శీలవద్విర్తనమున్

గల ప్రాణి తరించెడి విం

దులకెన్నియొ ? లక్ష్యములు బుధులు చూపిరహో ?

90

౪౧. ఇయ్యది యప్పురమేశ్వరు సనేఃరీలలలో నక్కజంబు గొలిపెడి శీల

పరీక్షిణరీల దీవివలనఁ దెలిసికొను సారాంశంబు తరించుటకుఁ

గులంబు కారిణంబు గాదనియు శీలమ్మును స్వకులాచరజావిరుద్ధం

బగు భగవద్భక్తియును దక్క వితరంబుగాదను పరమార్థంబనియు

నెఱుంగనగు నవివేదియు.

91

౪౦. ఏపృథ్వి నెంచిచూచిన

నాపృథ్విని దొనఁగులుండు నమితంబులుగా

నోవిబుధులార ? మానవుఁ

దేవృత్తియుఁ జేయకుండ నెఱుజీవించున్ ?

92

౪౧. అట్లగుటఁజేసి యెవ్వరుగాని తమతమ వంశపరంపరగా వచ్చు

పృథ్వు దోషమాషితంబులని దూషింపఁబనిలేదనియు నెఱుంగ

నగుఁ గాని జలాదారప్రాప్యంబులే యయ్యు జార చోరత్వంబు

లమసరిణీయంబులుగావని వ్యాఖ్యాతలు విషేధించి యున్నను వియ్య
తివ తనవృత్తి త్యజింపనలవికాక యందేముడి వివర్తిక్రియ వసి
రానావ్రతిప్రాయమ్మగు శీలమ్మును గలిగి తరించె విషయమునెప్పిడివి
శ్రవణాదులవలన నమస్తగులంబులు చేహునునవి నూతుండు శాప
కాదులకు వక్కాణించె.

॥

కం. దేవా : "యావత్తైరం
తావిద్యాభ్యా"యగు నైనదప్పేమి : ఓవి
తేనారాధనః గవితా
ప్రాపీణ్యానచస్సుచుమరః దివరింతు శివా ।

మ ర య వ తి చ రి త్ర

న మా వై ము.

శ్రీమత్పరదేవతామైనను,
కుటమస్తు - అవిష్టుమస్తు

శి ప పూ జా ప ల ము

ప శ్రీవిజయవాదపురవాసా! కృత్తివానా! మల్లికార్జునదేవా! మహాను
భావా! అపదరింపు మనంతరంబున శౌనకాదులు సూతుని కీట్లనిరి.

కం రక్తిసుందగు బాణునిపై
మిక్కిరిగా గౌరవంబు మృదునకునెట్టుల్
నెక్కొనె! వినిపలయును బెఱ
రక్తిసులం దింతటి యనురాగము గలదే? 2

కా శ్రైలాసమ్మునుపీడి యేదనుజు ప్రాకారంబునన్ గాపురం
బోరికా శంకరుఁడారితో సుతులతో నుండెకా గుబేరింబునుం
బోలెన్ బాణుఁడు మిత్రుఁడే? తపముచే బూడించెనేయంచ మే
కాలానం దపియింపరే! యితరిరక్షస్వామ్ము లీరీతిగకా. 3

తే. గి కోటలోఁ గాపురంబుం బొకొండెకాదు
వానిపై యుద్ధమున కేరువచ్చిరేవి
తాను గలిగించుకొంచు యుద్ధమునజయము
గలుగఁజేసెడి శంకరుకరుణ యరిది. 4

తే. గి. రావణాదులు కోరువరములకన్న
వీఁడుగోరిన పర మెంతవిలువగలది?
యెద ధరించుటవంటిది యిదియుఁగారు
బరువుమోయక కోర్కెలు వదయవచ్చు. 5

తే. గి. ఎదను ధరియించెనో? లేదో! యెఱుఁగరాదు
గావి యెదలోన ధరియించి కఠినతపము

వీడుగావించె లేకున్న వీడువీడి

కాపురంబుందునే : కోటగోపురమున.

6

తే. గీ. అవినచో నిట్లు లవరాధమగునొ : యేమొ :

శంకరునకు బాణుడుగాడు లెంక శంక

రుందె బాణువిలెంక యంద్రుప్రజలెల్ల

దాణుమాణమ్యో స్వామిభృత్యత్వ మిచట.

7

తే గీ ఎంత భక్తాగ్రనరుఁ దతఁదేవి వాని

ద్వారమందుఁ గాపురముంట తిగనియెల్లి

దముగఁ దోఁచెడినయ్య : సూత : యడిమాకు

విస్తరించి పెచ్చిపుము పీఠులలర.

8

కం. ఇతి నొకటి గృష్టతోఁ బో

రికి కీకాని యోచింపైఱిఁగిన మనీషి

ప్రకరింబు చెప్పికొనియెడిఁ

బకపకలకుఁ గతము బాణభక్తి హరునకున్.

9

కం. శివపట్టజ్వరములలో

శివజ్వరం బోడినపుడె చేతులు చక్రం

బలంఁ దున్నె నల దా

నపవిదునకు లేకయుండినం దరమగునే :

10

వ. అవి వెండియు.

11

కం. భారతయుద్ధమునందుఁ బు

రారి త్రిశూలమ్ముఁబూని యరులఁగెదపి తాఁ

జేదొసఁగెఁ గిరీటికి నవి

పౌరాణికుండు రిదియిద్ద మెటులగుఁ ?

12

కం. కూటజయించెడి కృష్ణం

దాంము నడిపించుచుండ నర్జునునకునా

శూరి జయమేలయివలె ।

శూలమ్మున నరులఁగెడపి సూత । తెలుపవే । 13

ఆ. పె. ఈశుగుబిది తపము కృష్ణుడెకాదు శ్రీ

విష్ణువేదానరై విష్ణునకు

జయమునుండుటందు చక్రమెవ్వందియై ।

నట్టిదెట్లులోదె నయ్య । హరి 14

తే. గీ. పాలలోచన మేచుయ్యె । శూలమేమి

యయ్యె । హాలాహలముదిన్నె యదృశంపు

శక్తి యేచుయ్యెఁ గృష్ణుకో సంగరమ్మొ

నర్పుచో నేలయోదె నసంగవైరి. 15

కం. ఇరువురు తనకుఁ బిక్తుల

సుంజాతి దురీహము మధుసూతముఁడు నభ

శ్రుతిమాన్యుండవి యిదేశం

తిరుఁడు హరికి జయమటన్నఁ గాదనరెవరున్. 16

వ. యదార్థంబు నీవంనం దెలిసికోవలయుంగావి మాలో మేమెంత

చర్చించికొన్నను నయ్యది సిద్ధాంతమ్ము గానేరదు. మాకు హరిహరు

లిరువురును బూజ్యులే వారిలో వారిఁ దారతమ్యం బుండిననుండుఁ

గాక మా యారాధనకు విరువురును తాత్రమ్ములే పరిస్పరవిరుద్ధ

మ్ముగా నుంటంటేసి ప్రత్యేకించి విన్నడుగవంపివచ్చినదవి వెండియు.

తే. గీ. వీరిభద్రుండు శివునవిశార మతవి

కోల్తలకు దక్షయాగమ్ముకొఱకు వచ్చు

నెల్లసురలోడి పాణి లిందీ రమాధి

నాయకుఁడు లేడవివచింప నమ్మునెవఁడు । 17

కం. పరమేశ్వరు సంకమునకె

పరుగిడు సుంలేమి వారిపైవాఁడగు శ్రీ

హరి యేవనీసాక్షర్యం

కరు నోడించెనన నెట్లుగా నమ్ముదుమో ?

19

ప. మఱియు శ్రీకృష్ణుని గవానుందు నాకెట్టి మహావిష్ణువు గాదు తల్లే
లేకాంకాత్మకుండు తనకుఁ బ్రకృతిటాటుండైన శ్రీమహావిష్ణువు శివ
లేకలేకాంకాత్మకుండైన పీఠద్రుసివాటికి నాగలేచనునది గమనింప
వలసిన యంశము ప్రకృతియు శ్రీమహావిష్ణువు లేకయు సాక్షాత్తీయ
త్వరీతుండగు పరిమేష్వరుని లేదా ? తత్త్వము క్రిశిష్టాదిమును
నాత్మయజ్జ్వరముచే నోడింబుచ్చి తద్విక్రమదింపఁబూనుటకును బరి
మేష్వరుని పదింపఁబూనుటకును మారు లవస్థును భేదం బగునట్టి
మింజేసి యంతగాఁ బ్రశ్నింతు మనవెదు టాతుండు. 20

కం. అరీగిరి గర్భస్థశిష్యము

నొడుమల పగినిట్టిదిది యనుంగులకే చె

ప్పెడిదిది తక్కురులకు నే

ప్పుడుఁ జెప్పెదగదు పనుఁడు మువివరులారా ?

21

వ. బాణుని పూర్వజన్మవృత్తాంతమ్మనెదలఁ బోరాడికులకే దిన్నాదప్రా
యంబులు గలవు. మనకుఁ బ్రస్తుతిమీవ్యానితోఁ బనిలేదు. బాణుండు
సుప్రసిద్ధులగు హరిత్యాశ హరిత్యాశిష్యులను రక్షశృక్రవర్తులలోఁ
బ్రహ్మాదుని తండ్రియగు హరిత్యాశిష్యుని వంశమువాఁడు విరోచనుఁ
డును మహాదాతయగు బలిచక్రవర్తియు నేవంశమునఁ బొడమిరో
అట్టి వంశమునం బొడమిన పుణ్యజనుఁడు సార్థకనామరేయుఁడు. 22

చ. తపమున దర్శమందునను దానమునందున దేనియందు ము

న్నపరిమితంబుగా యశమునందిన పూర్వలవంటి బాణుఁడే

తపసులు మెచ్చికోదగు విధంబునఁ జేసెదపంబు దానికిన్

గృహ యుదయించి శంకరుఁ బొగింగనవయ్యె వరంబురీయఁగన్. 23

ప. పరంబు రీయవచ్చిన పరిమదయాకరుడగు శంకరుని దనపెద్దతాత
లంబరె గొంతెమ్మకోరిక లెవ్వయుఁగోరక యిట్లుగోరె. 24

చ. మరణముగల్గకుండ మును మా పెదతాతలెకాక యెందతెం
డితా : వినుఁగోరి రిచ్చితివి నాశనమందిరి గాని యందు నొ
క్కరు పరమిచ్చునీయెడల గొంపముగా గనఁజేయరైరి దే
వర : అటువంటిదే వంశము చారితలెన్నినుఁ గోరనోహరా ? 25

తే. గీ. ఎంతజాగ్రత్త చేసినయేనిగాని
దేహ మెల్లప్పుడుంట సందేహ మంద
వలసినది యౌట నీక క్తి వలయునాకు
సన్నిధిని గాపురమువెట్టి సాఁకు మభయ ? 26

తే. గీ. చచ్చి పిమ్మటనెందతో సన్నిధాన
ముక్తి నొందువారులు పలుదిక్తు లుండు
రింతతిన్న గొరింపము నాదిబ్బవలయు
వీవ నరాజదాసికి రావలయును. 27

కం. విచ్చలు వినుఁబూడించి తి
వచ్చరణము శంకమై శివ : భవద్దాసుల్
మెచ్చఁగ జీవితమొప్పుగఁ
బుచ్చలెన్ నాదు కోర్కెపూరింపు మఱా : 28

సీ. నాకన్నబలకాలి నాల్గసముద్రం
మద్య మోక్కఁడులేఁడు మహి మహేశ ?
నాకన్నధనకాలి నాల్గసముద్రం
నుండు నేర్వీపాన నుండఁ దదివ :
నాకన్నజయకాలి నాల్గసముద్రం
పాలమందున లేమి సత్య మీశ :

నాకన్నసుఖంబి నాల్గునముద్రం

చుట్టుదూమివిలేడు చూడు శివ్య

తే. గీ. అడుగుమందుపు దేవి విన్నడుగవలయు

లేవి దెయ్యదియును విల లేదునాకు

బూర్విజన్మాన నీహజ పుష్కరిముగ

జేసిపట్టిన నాకెందు నేగిలేదు.

30

కం. అడుగుమచినవృ దేదియు

నడుగమ మరీయావగామి నడిగితి నది నా

యెడదగు నచ్చినకోరిక

యిదు పదకుము నీయదీన మేనెవడ నిశిన్

31

కం. తొలి నినుగొలిచితి నిప్పుడుం

గొలిచితి నీపిపగూడ గొలివవంయు నెం

దులకుగొఱాచి కోర్కెలు

ఫలయించును వింటికిపు వచ్చిననెదియున్.

32

ఉ. ఈపు కుదేలులేమొ ? నినునెప్పుడు గొల్వగనుంటి వింక నా

సేవనుగూడ జూడు మిదిచిత్తమునందున వచ్చదేవి యో

దేవి ? యిదేటివం చదుగుదెంతువుగా కిది కేను బిల్లలున్

దేవియు నీలెంక లుదెంచి వసింపుము నాడుకోటలో.

33

సీ. నీకుగట్టించెద నిర్ణయంబు

మంది గన్గొనగ దేవాయంబు

హైమవరీమాత కాపెపుట్టింటికి

శతగుణంబెచ్చు ప్రాసాదమిరుదు

వెనకయ్య కిట్టిదేగవనెన్నోదవి యాత

దను హర్యమును తిర్మమువహుటింతు

స్కందున కెంతోపసందుగాఁ బచ్చలు
తాపించినట్టి సౌఖ్యబోసఁగుదు

తే. గీ. నలకుదేరుఁడు కోమటి యతవియిఁగి
యెట్టిదేనియు లౌభ్యము నెట్టినేర
దీక్షఁ నీకులేదవికాద యేలొసఁగిన
దాచికొంట కనుచుమదిఁ దలఁపవలయు.

34

౩౦ నిను రావణుండు చేకొని
చని లంకన్నిజవఁదలఁచి సాఁగమిఁ దుదకు
స్వనటకుఁ బాలయ్యెను ది
క్తిఁగా కెవ్వండునిన్నుఁ దేనేర్చు శివా ।

35

౩౧. బాటవ్రేలనొక్క గిరిక్రిం
దటఁబడి యూపిరికిఁదక్కి దయనీయతఁ జ
చ్చుటకగ్గఁగుదు నీవం
తట మప్పిరి శ్రుతులనుతికిఁ దనిసి మహేశాః

36

౩౨. కోరినకోర్కి మంచిదని కూరిమి నీకుజవించెనేని దే
వేరియు నీపు పుత్రులను లృంగిరిటిప్రభృతు లృదీయముల్
గౌరవపూజ లందుటకుఁగాఁ జనుదెమ్మనువాఁడ నీగిరిన్
జేరువ మత్పురంబునకుఁ జేతులచే విరుళ క్తి గల్గియున్.

37

౩౩. ఇరువదిచేతుల సోకే
గిరిబెఱకిన వేయిగల్లు కృతజాలఁదెఁ ము
స్కరమువలవ దేవరికుఁ
గరుణచెడి యెదేనిముప్పు గలుగుననిచుమీ ?

38

౩౪. మొఱకులచరితము లెఱుగుదుఁ
గణకంఠాః భక్తినిన్నుఁ గదలింపంగాఁ

దశమూషగావి వేతాక

తెలుగున వికాగదవఁజాలు దీరులు గంఠే :

39

కం. ఈ దుర్వర్తకగిరియున్

గాదే ? మత్పురము, నీకుఁ గష్టము లవముకా

లేదని నమ్ము మవికముం

బాదిములు యడింపఁదలంచి ప్రార్థింతునిటుల్.

40

కం. నీవిడినసిరివి నీపద

నేనెటు వినియోగపఱచి శ్రీమంతులకుఁ

ద్రోసిఁ గనఁజేతు విడిమే

భాషకమగురీతి మొందుకపురము గలదే :

41

వ ఇట్లు సదీక్షిక్తిమ్ముగను సయిక్షిక్తిమ్ముగను సరిక్షిక్తిమ్ముగను

ద్రాప్తిండు బాణుకోరిక సమ్యక్బాణుండు నిరాకరింపక మోమోడి

యట్లయగుంకక యనియె ననంతరంబు.

42

మ. సరితోఁ బుత్రులతోడ దూతిములతోన్ సదృశసంఘమ్ముతో.

సిరికింతుండు ప్రయాణమొదలు మదిన్ శ్రీమండు దుఃఖించుచుకా

వికగానేగునె ? నన్నుపీడి యెటకో విశ్వేకుఁ దేకప్పొ నా

నుతులో నేనొ ? పొనర్చియుండుమనుకొంచున్ వచ్చి సాష్టాంగమై.

వ. సతీసుతవమేతంగాఁ బాదంబుల పయింబడి వగడ్గదంబుగా నిట్లు

విన్నవించె.

43

సీ. పేరుకై లాసమన్ గొరవంబునకేమ

సంకుష్టపడుచుంటి స్వయోక్తి

గామివి విన్నొక్కగడియమాత్రంబేవి

యొక్కచోనువంగ నోపునేవఁడు

కాకిలో నుండువు కాకహస్తవి గాంచి

కొనిబట్టితిమిని దక్షిణుమందుఁ

దఱచుగామందు సదృక్తుల కంధరం

బులమన్న లింగకాయల వసంతు

తే. A. వణువుకన్నను నణువగునట్టి నీకు

విఱుకనెడి శంకరే దెవ్వరేని పెద్ద

గుడిని గట్టింప నయ్యెడఁగూడ నుండు

పెంతపెద్దైన నదిసీకు విఱుకె యీశ :

45

శా. నీకుఁబట్టు లనేకులుండు రెవరేని న్నాకు దీటొదురే ?

శ్రీకాంతప్రభుతుల్ మదిన్ దిలఁచుచున్ శ్రేయంబులన్ గొండ్లుగా

కేకాఱమ్ము గాపురంబెచట నీవేనాఁడు గావింపమిన్

నాకే యేరిరేని గౌరవము సందర్శించుటన్ ధన్యుఁడ౯.

46

కం. నీకు హరి మిత్రుఁడనుచున్

వాకొందురుగావి నాకు వచ్చినయశమా

శ్రీకాంతునకు న్వచ్చెనె ?

యేకోవిమరేని నన్నె యెం ట్రాప్తునిగా.

47

మ. అతిఁబ్రహ్మిత్రుఁడె యొనుగాక ధిమదాదర్యంబు నర్పిత్ర మి

త్రతవాటింబు నువారిఁబ్బల కనంతాచక్రమెల్లన్ స్వసం

స్మృతిలోఁజేరెడి దేవదేవ : చెప్పు శ్రీదుండు తాదృక్షుఁడే

వితిగా నాయశముఁ గలంపనగునే ? విశ్వేశ : తప్పందెనే ?

48

తే. A. ఏమిలోపమ్ము నేఁగావి యింతిగావి

సుతుఁడుగావి పొనర్చినచో క్షమింప

వలయు శశింపవలయు నీవలమవిడిచి

యెచటికొ ప్రయాణ మయ్యెదవే ? మహేశ :

49

తే. A. ఈ వనాదరించి చనెదవేని నాకు

నీవొనంగిన యీ నవవిధులవేల :

వావిఁగూడఁ గైకొనుము వెంటిదివివచ్చు
నేనువచ్చెద నీవెంటి విచటనుండ.

50

కం. ఉత్తరదిశాదివత్సము

నెత్తివిగల దద్దియిత్తు నీ యానతి యా
వత్తు భరించెడిఁ దనయుఁడు
వత్తున్నవెంటి నేను బదపోద మిఁకన్.

51

తే. గీ. ఎంతకాశ్వత మీదేహ మీవిధాన

ములును నావంటిదిక్పతుల్ మునుపుచనిన
వారలెందఱో ? రాఁగఁవారలెంద
ఱో ? భవత్సేవ విధనాది యుండఁగలనె ?

52

తే. గీ. ఎచటికేసి యేగుదువుగా కేదివీడు

వాస మవినఁ గైలాసమువాస మనెడి
ప్రవీరు భంగంబురామ నా ప్రార్థనంబు
న్యాయ్యమగునేని నా కభయంబు విమ్ము.

53

వ. ఇట్లు పలువిధములఁ బ్రార్థించు విజభక్తునకు వాంతిరంగిరమిత్రునకు
భక్తపరాధీనుఁడు శంకరుం డిట్లవయె.

54

చ. కలరిరి డిర్తులెందఱో ? అఖండతపమ్ము లొసర్పినట్టి దై

త్యులు మఱివాండ్రు సర్వులు నెవో? పరమూర్ పరియించి మీఁదమా
న్యూల సురలకా సురాంగవల నూరక వారక పీడపెట్టు త్రో
వలఁజనువారు బాణువిప్రవర్తన మట్టిదిగామి తెల్లమే.

55

తే. గీ. వీడు భక్తాగ్రపరుఁ డతివీరుఁడయ్యు

బథముదప్పి చరింపఁడు పరమొనంగఁ
దలఁచి నేనేగఁ దక్కినదైత్యులట్లి
కోరక నమన్వరించె భక్తుఁడగుకతవ.

56

చ. మాటుపల్కుటకు వీలుగాక యంగీకరించితినే కాని వేలుకాదని
వెండియు. 57

తే. గీ. నే నెచటనున్న నీవాడ నీవు గూడ
నెచటనున్న నావాడవ హృదయసంగ
మందొకందె సుసంగమ మంగసంగ
మంబు ప్రాజ్ఞుల కంతముఖ్యంబు గాదు. 58

చ. పదునాల్గులోకంబులను నేను లేనిచోటు లేదు. అష్టమూర్తినగు నాకు
పెరియగు పదార్థంబు లేదు. ఇట్లినన్నుఁ గైలాసవాసినిగాఁ బొరాణి
కులు పేర్కొనుటకూడ స్థూలదృష్టి ననియో ? స్థూలమిందితీన్యాయం
బున ననియో ? యెఱుంగుము. నన్ను నీవెప్పుడును లింగమునఁ
ఁబ్రాకింపుము. ఇతిరిత్ర పూజించుటకన్న నాకు నక్కడిపూజ ప్రేమ
పాత్రంబు. మఱియు నింకొక్క రిహస్యంబు. 59

తే. గీ. ప్రతిమ స్వల్పబుద్ధులకను పక్కెఱుంగు
దో యెఱుంగవొ ! తలచరిచోరుముఖ్య
ము లవియవిములు నాకేర ? మూఢజనుల
కొటకుఁ గల్పింపఁబడె నవి యెఱుంగుమిప్పుడు. 60

తే. గీ. సర్వతత్పక్షాదనునేను సర్వతోము
ఖుడ నర్వతఃపాదుడఁ గొందొకండు
నన్నుఁ గనలేదు నేఁగండు వధిల మొక్క
చోటనుండియే నాకొండు చోటులేదు. 61

తే. గీ. కన్నుగాంచుట చెవివింట ప్రాణరంధ్ర
ములకు వాసనదెలియుట మొనసి నావి
యందు నేనున్నయప్పుడే యనుచుటించు
లేనిచో పట్టింధ్రమ్ములే పలుండ ! 62

కం. ఎఱుగుదు వేదాంతము రీ

వెఱిగియుఁ బామరుని పోక్కి విటులాడుట క

చ్చెరువయ్యె సంస్కృతింబది

పొకరెడివారలకు శ్రమణములు సహజములే.

63

తే. గీ. ఎన్ని వేదాంతములు పరియింపలేవి

పామరులతోడి పొత్తున్నవఱకు జ్ఞాన

మది ప్రకాశింపనేరదు మదివిమాత్ర

మిందు నుండిన లాభమేమిందు నచట?

64

కం. మనముననుండిన జ్ఞానం

బున కనుగుణపర్తి నెండు పొసఁగినవానికా

గనఁదిగు జ్ఞానియనుమ వ

న్యూని వేదాంతములు శుకమునొడిపులు నొకే.

65

ప. ఇట్లు తత్త్వవేదేశం దొనర్చి యెట్టకేరకుఁ బ్రాణమైత్రునిఁ గుఱుదుని

నిమాచానపటిపి బాణునిపురిమ్ము ప్రవేశించి యితఁదొనరెడు

పూజలు గైకొనుచుఁ బరిమేశ్వరుఁ దచ్చటన చిరకాలం బదివసించె

నని వెండియు.

66

చ. ఇతరినికాచరుల్ వరములేవియొ గోరి సమస్త లోకులన్

వెతలకు లోనుజేసిరి పవిత్రుఁడు బాణుఁడటల్ పొనర్చుఁ డం

చితగతినుండెఁగావి శశిశేఖరుఁ దాతనికోట నుంబడే

దిరిజాలు నన్యులున్నరులు తేజి కనుంగొననోడి రాతనిన్.

67

తే. గీ. మంచిగా రాజ్యమేలె వన్నాటదక్కె

ఓక్తుఁడీతం దనెడి యశఃప్రతిభ చిక్కె

రాక్షసుండయ్యుఁ జిక్కిఁగా నక్షరమగు

పున్నెముగఱించె బాణునితోల రొరులు.

68

తే. గీ. యుద్ధమున కెవ్వఁడేతెంచు మగ్రుఁడతని
ద్వారమునఁ గాపురమ్మున్న కారణమున
గుండెదేజారుగాదె : పుత్రుండు తార
కాసురువధించె ననుమాట నరులెఱుంగరె :

69

తే. గీ. యుద్ధములెలేవు సురలును నురగు లసురు
లెల్లవారులు నరిగాపు లెదురులేదు
చక్కఁగా సాగుచుండె రాజ్యమ్ము ప్రజల
రెట్టికష్టమ్ములను లేక యెసఁగెనఁగె.

70

తే. గీ. కావి దానిన కొంచితగలిగి కలఁచఁ
బొడిఁగె నాకున్నయదిగదా : దోస్పహస్ర
మేల : యదికాల్పనే : నాకపాలుఁగాది
నన్నెదురుకోరు బాహు లందిమునకొక్కొ :

71

కం. ఆందమునకేవి రెండే
యందముగలిగించు విన్ని యందమిడ వెదో
చందపుఁబురువున కంఘ్రుల
పొందిక నవిహాస్య మనుచుఁ బొగులుచునొకటన్.

72

కం. పరిమేళ్యరుఁగన్గొని పొం
పిరివోమొడి భక్తిమొక్కి వినయము నయమున్
గరముంబెనఁగొన వేయుం
గరములు జోడించి కొంకుగదురఁగఁ బలికెన్.

73

తే. గీ. మట్టిదెట్టున కూడలమాడ్కి నాకు
వేయిచేతు లమరె నావేల్పుబెద్ద
అలమొనిరింప వీచేతిఁజూలమెఱిగి
యెవఁడురా గుండెఁబండు నో యీశ్వరేశ :

74

అ. వె. కామకుళకు రేయి కన్నులుమొగుడవు

నాకు రేయివవలు నాస్తివిద్ర

యెట్లు చక్కఁబడునో : యీ బాహుకందూతి

మందుగలదె : దీవిమాన్వ నెందు.

76

తే. గీ. ఐదు పదివేయురేతప్ప నమరు లసురు

లెవరు కోల్తల నాతీయ రేనుబెద్ద

కూరుఁడనటంపి నవ్వారిజోరికేగ

వ్రతిముదెరుఁగావి దక్కదుపరిము సుంత.

78

కం. ప్రతియోధులు లేకుంటకుఁ

గత మన్నద్వాహుబంపె కాదు కర్మజ్ఞా

పతి : నీయందముఁ గొందొక

కతమే నంటియములేదు గతిగలదె : యిఁకన్.

77

కం. నీకతన గుఱుపీదను

నీకువినా తీర్పునెవఁడు : నీప యిడపలెఱ

నాకునష్టము లేదు ఏ

నాకిదిరా : తిట్టవ్రాద్దినము చేకొనవే :

78

వ. ఇట్లొడలెఱుంగఁగివ మృనుగతిని గమలు పొరలుగప్పి తరతమ
జ్ఞానము సురిఁగి “గురువునై దేవునై” యనుతెఱంగునఁ గోరు
బిత్తుని మదతిరేకమ్ము నేవగించికొనియు వానితోఁబోరి గతాసుం
జేయుటకు తక్తపరాధీనునకు విందుకయు దుచింపక వాని నప్పటి
తెల్లో సమాధానపఱుపెరియుంగాన—“మూర్ఖం చందాసురోదేన”
యనుటంటేసి యెట్లు సంతసపెట్టె.

79

మ. హరియంశమ్మున యాదవావ్యయమునం దావిర్వనంబందె నీ

తెఱుఁగఁగరాదొకొ కృష్ణుచక్రమ : మతం దేహేతువోకల్గి నం

గరమున్నీకిడు నన్నుఁగూడ పని నక్కఁజాక్షఁ దోడించెడిఁ

వర మేవిచ్చితి నట్టి దొక్కపుడు త్వద్వాంఛానుకూలమ్ముగన్. 80

చ. ఆతండు తనకుఁదానయై నీమీది కెందులకుఁచచ్చునో యిప్పుడు
చెప్పవలనుగాదు. దేవరహస్యంబు కొఁఁదికాలమ్ములో సర్వమ్మును
వలించు నెంతోవ్యవధి ప్రతీక్షింప నక్కఱలేదు పొమ్మునుటయు
నతండు సంతసించి చవి. 81

ఉ. ఎప్పుడువచ్చుఁగృష్ణుఁడు మదీప్సితమెన్నఁడుదీరు నెత్తురుల్
చిప్పిరి బాహులఁబెనచి శ్రీధరునంశముఁ గృష్ణఁజంపి యా
మెప్పును కూలిమెచ్చఁగ నమేయయశంబునఁ బొచ్చుటెప్పుదో ?
యిప్పగిడిన్ బ్రతీక్షణము నెంతయనేహస మేనుజేతునో ? 82

చ. బాంబులు వివేకియయ్య యుత్తాయుక్తవివక్షణుండయ్యఁ బరమ
ధర్మగ్రేసరుండయ్య దావియోగవశంబునఁ గండకావర మ్మృతికయించి
యట్లు పరితపించుచు. 83

తే. గీ. కృష్ణఁడేతెంచు నాపైకి ణిష్టఁడగుచు
నవియె విష్టవంశమే యతఁడగునుగాక
గొల్ల యిప్పుడతండు నాకు ధయపడెడిఁ
గాని తానయి యవికేల ? కడఁగివచ్చు ? 84

చ. కంస, జరాసంధ, శిశుపాలాదుల నతండు వధించినను నేదో కపటో
పాయమ్మునన కావి ధర్మయుద్ధంబునం గామి తెల్లంబు. అట్లుగాక
విజంబగు శౌర్యంబును విక్రమంబును గలవాఁడయేల యంతకుమున్న
రావలసియుండె కూరుండగువాఁడు వేటొకకూరువి పరాక్రమఖ్యాతి
వివి యాలసింపఁజాలఁడు. కావునఁ బరాక్రమపరీక్షింపంబునకు వచ్చు
ననుట పొసంగదు. అవి వెండియు. 85

మ. అగుచో నెందుకువచ్చుఁగృష్ణుఁడు తనంతైతాను పాజుచ్చివున్
తగవంతుం దనుఁగూడగెల్చునట యీవాక్యంబెటల్ నమ్ముఁగా

వగుఁ దానుండినయ్యర్థమం దతఁడకాదా : నైరులంబుంబి నే
రుగడించెం దన కల్లక్రిడికివి దుద్రు న్నేఁదెలుర్ గెచ్చునో : 86

కం. వసుమిచ్చితి నవియె మమా

వదుఁ డటూరివలయుఁడేమొ : పసుదేవసుతుం

డజీమిఱిఁదపించి సంతతిఁ

దరుఱులకందఱకుఁ గోర దయవిదె శివుఁడుఁగా. 87

తే. గీ. చాలఁగాలమ్మునఁదె తాఁ జక్రమడిగి

పుట్టికొనె చావితై కంటఁబూందెనంద్రు

తన్నుఁగూడ జయించెడి నన్నవము

నెఱుఁపారుఁడిచ్చె : శ్రీకృష్ణుఁ డెఱుఁపఁగొనియె : 88

కం. అడిగిన హరుఁడప్పుడు చె

పెడివాఁడే తెలుపుచుటవ : విపులముగా నం

చదుగఁగోరిం దినుచో

వదుగంగనేల రుచుల నన్నియుఁ దెలియుఁగా. 89

తే. గీ. హరువి వరకారణమ్మున యాదవుండు

సంగరమ్మున విర్జింపఁజాలుఁగాక

ఏను వరిమీయలేదుగా : కృష్ణునకు న

తందు నను నాలమందెట్లు తాఁగి బ్రదుకు : 90

కం. వరమద్దెడిఁగాక శివ

జ్వరపుఁద్రెతాపంబు వాదుబహుబాహువి

ర్పరదావగళదురుళర

స్ఫురదాపరిణాహనహ్ని పోరిఁగొనదె హరిఁగా : 91

తే. గీ. చూడవలెవిప్పు డెందుకు : భూరవరుల

కుట్టి వాగ్వ్యయమిది శీర్తిపట్టుగాదు

- శంభుడే మెచ్చుఁగాక నానంగరంపుఁ
జొకచక్కమ్ముగవి యేల : జాల మింక. 92
- తే. గీ. హరువిచేఁ గెల్పుగొనెనను నప్రతిష్ఠ
- నాకునేటికి : నటులేవి నాడువేయి -
బాహులేటికిఁ గాల్చినే ? బవరమేగు
దేఱినప్పుడు మచ్చక్తి తెలియఁబడుత. 93
- తే. గీ. "కొలువితోఁ దలయేటికి గోఁతికొనఁగ
వలసినదెన్నో ? యావదవల్లభునకు
గోచరింపదు హరునకు గోచరింప
కున్ననొడుపునె ? యేదియో : యుండుఁగతము. 94
- కం. నను గెల్చినపిమ్మటఁగద :
తిమగెల్పు నతండహో "ప్రథమకబళే" య
న్ననుదీవి జ్ఞప్తికిఁ దేకుం
తిన నే బాణుండనగుదునే : యవిరాసీ ? 95
- చ. అసురి యిటుల్ మనంబు ప్రియురాలి సమాగమవట్లు సంగర
వ్యసనసరాయణంబగుచు నానికోర్కుల కాటవట్టుగా
దెసఁకుఁ జారులంబనిచి దేశపువార్తలు వించు సారె మా
నసమునఁ గృష్ణవిక్రమచణత్వము నెంచి తృణీకరించుచుఁ. 96
- ఎ. గడియయొక్కిటి యుగంబుగా నతండు కాలంబు గడుపుచు నర్వదా
కృష్ణుడు తనంతఁదానై వచ్చుటకుంగల నిమిత్తంబునారయుచుఁడెం
గావి యది యంతిపురంబునకు నంబంధించినదగుటంజేసి స్ఫురింప
నవకాళంబులేమి నతీంద్రియజ్ఞానవిధ్యేకగోచరింబగుకతన వానికి
స్ఫురింపదయ్యె నంతఁ గొందొకకాలమ్మునకు. 97
- కం. ఉషయనెడి బాణుకూతువ
కుషస్పనుయమునిఁబూర్వ మొకకలవచ్చెన్

యశశేతువనకు వశి త

వ్యవమున వశమయ్యెఁ దెలిపె మేల్ చెలి కదియున్. 98

వ. ఆ న్యన్ననమాచారం దెట్టిదనిన నెవరో యొకయువకుండు లోకోత్త
రంబులగు వందచందములు గలవాడు తనసిగ్గు కొల్లగొట్టి తన్నుం
గలసి యేమేమో హాయిలు చూపించు నమయమ్మున మెలకువ
వచ్చెనట. 99

చ. అదిమొద లవ్యధూతిగ మగ్గంపు మునుస్రాయపు నృహ
మదమున నున్నదొకతన మాలిమిహెచ్చి దళంగళాలిమి
ర్గదములలోన నెన్నిది వగల్వలకుం జనునంత దానినె
మ్మదిగల గుట్టగల్గొనియె మాపిని నెచ్చెరి చిత్రలేఖయౌ. 100

ప చిత్రలేఖనమ్మునం దనమానస్తజ్జగల యా చిత్రలేఖ తనెచ్చెరి
యుషాకన్యలకు వగవందవిలేదనియు నొక్కటాలోకమ్మున మాత్ర
మకాదు నీమనస్సు చొంగిలినచొంగ యేలోకమ్మున నుండినను
దెచ్చి నీయంబ్రులంబడి జమాపణంబు చెప్పివానిగా నొనర్తు నా
దాకచక్యంబు చూడుమని భూర్భువస్వర్లోకంబులంగల యందగాండ్ర
నెల్లర గడియ కొక్కొక్కరివంతునఁ జిత్రించి చూపందొడంగిన
నాదాతనూజాతి తనస్వాప్నికప్రాణనాథుం దండెవ్వండును గాదని
విషేధించి యీసడించుచుండె విట్లు కొప్పిడినమ్ములు గదచినపిమ్మట
యాదవయువకులను జిత్రించి చూపమొదలిడుటయు. 101

తే. గీ. "నేతినేతితి" వాక్యమ్ము వినింపన్తు

నముదయమ్మును గాదని వత్సదార్ద

మెట్లువిశ్చయించెనొ : అటులే యుషయుమ

గృష్టమనుమని నదిరుద్దుఁ గేలఁజూపె. 102

వ. అట్లు చూపుటయు నా జగదీరిపిసాక్షింత. 103

చ. అగుగద : పీడు పీహృదయ మాటదిపుచ్చినవాడు సందియ
 మ్ము గరిగెనేని యిద్దె పువుఁబోడి : వచింపుము తెచ్చుమీదఁ జ
 వ్యగఁగు పీడుగాఁదవిన బాగుగఁజూచి వచింపు నేటిరే
 యగుఁజామి : పెండ్లి నీ కతిరహస్యము నేఁ దొనరింతు సర్వమున్.

తే. గీ. మన్నదుని కొడుకీతఁడు మదవతులకు
 జవ్వనమ్మున మదనుందె కానకుండు
 వానికొమరుని గోరినదానవీవు
 చేయకుండునె : సాయ మా శ్రీయుతుండు. 105

అ. వె. వానిఁదెచ్చి వీడు ప్రక్కలోఁబెన్నుండఁ
 బెట్టుదానఁ బిదపఁబెట్టలేట్టి
 పెద్దెనేని సకల మానీలుకాని పి
 తామహుండు గలఁడు తండ్రిగలఁడు. 106

కం. ప్రాణమ్మునేవియును నీ
 తై నేవిడిచెదను నాకనై చూడకు నీ
 దాన వినున్ సుతపెట్టుటె
 నానేర్చునకుఁ పలంబు నారీమణిరో : 107

వ. నేటిరాత్రి నగరుఁబెండ్లి చేయింపుచుందువా : యని సారెసారెకు
 నూరించు నన్నారీతిలకమ్మునకు విడి సంచుటించుట దుర్బటంబని
 యును జిత్రలేఖనమ్మునకును బ్రత్యక్షీకరణమ్మునకును జాల నంతరం
 బుండు నవియు నెంచి యుప చెలికతై కిట్లను. 108

అ. ఈ విట వానిఁదేగరిగెదేవియుఁ బిమ్ముటవచ్చు చిక్కులన్
 దేవి సరాంబ మంచు రవిదీధితియున్ బలెఁ బాఁడ్రోలు నే
 భావమునందు విచ్చలు నభాజనముం దొనరింతు నాయమఁ
 నీవు నెఱింగినట్టిదియే నెచ్చెరి : నాదగుతత్తి నాపెచ్చె. 109

కం. వరమవవిక్రందివి నా

చరితం బాయమటవచ్చి సాయముజేయం

దొంకొనిన నొండు మఱియం

తరాయ మిప్పట్లగూర్చి దంపెప్పరికొ

110

వ. మున్ను సావిత్రి తనమనంబున వరించిన ఎరువందక్క నమ్మని
వరించుట పాతివ్రత్యంజేయుట గదనియెంచి రాజోపువిడుమలు
గణింపక సత్యంబుననే పెండ్లియాడి తుదకు జమువి మెచ్చనకుం
గూడఁ బాత్రంపై పుట్టినింటికివి మెట్టినయింటికివి మాన్యకచేపూర్వె
ననుట నీవెఱుంగవది కాదు అర్థే పరిమేశ్యరీతిరుణదే నావినాహం
బును నుభయకారకం బగునని నాలు చ్చంద్రమైన విశ్వాసము. 111

ఉ. వ్రాయుట చేరినొకతన వ్రాసితి వాయనరూపు నీరెటుల్

రోయక వక్యందై చెలియరో ? యిటకున్ జనుచెంచుఁ పెచ్చుఁబో

ఆయన మన్యవాత్మకపుఁ దందమునాయది నచ్చునే ? యెటుల్

పేయుదుపెండ్లి దీనిఁగంచిక్కులకే మెటులో తొలంగెడిన్. 112

చ. అనలు విజంబుగాఁ బరిణయంబగుచోఁ బితయూరికుండ కా

కుసుమశరాత్మజన్మునెడఁ గ్రోధముఁబెంచి వదంపనెంచుచో

మనలునె ? తాతకృష్ణుఁ డనమానుడతండు పూరి కొరియున్

దొసఁగిటలేమి పందిరెడి శ్రోవకుఁడెచ్చి యడంతురారమున్. 113

వ. ఈ యూహలన్నియు నాకాశసౌధవిర్యాజంబులు నా కా కంఠోవి
యేమ్యైకావి నందర్పనంబు చిత్తరువునందేని చేకూర్చిన నీ మేలు
జన్మజన్మములకు మఱవరావిది నన్ను సంశోషపెట్టుటకై యాయ
నము విటకుందెత్తు నంటివి. శేలేకున్నను దెచ్చినంత పలుకేవి బరి
కితివి చాచనని వెండియు. 114

కం. కలికిరో ? మాయ లెఱింగిన

కలికివనుచు చిన్నఱిఁగియుఁ గార్యమువల్లన్

దలఁపున నందేహించెదఁ

గల విజయవిపించు మాయగలదే : యెందున్. 115

వ. ఇట్లు నిరాశాసూచకంబుగ నొడువు నుషాకన్యకకు విదె యేనుజని
వీమనోపల్లదుని నీ వికటమ్మునకుఁ దెచ్చినప్పు డేమనియెదవో :
చూచెదంగక యనిచెప్పి యమ్మాయావిని గగనమార్గమ్మున నెగసి
చనునంతకు విశీరంబయ్యె. 116

కం. తన భార్యతోడఁ గేళిన

దనమున నిద్రించు నమ్మదనసుతు మాయా

విని చిత్రరేఖ యెట్లో

దనుజేశ్వరు కొమిరెపండు తల్పముఁ జేర్చెన్. 117

ఆ. వె. అచట మేలుకొంచి యాత్మాంగనయుఁగాద

యాత్మగృహముగా దటంచు వింత

గదుర దిక్కుఁరయఁ గామిని చెలికత్తె

చిత్రరేఖ గతముచెప్పె నెరిమి. 118

ఉ. మా చెలియాజ్ఞ యోకితన మాయమెయి వ్వినుఁగొంచు వచ్చితి

న్నీ చనవీపె గోరెడి మనీషిహితంబగు నిట్టిపెండ్లికి

న్నోచితి రియ్యు న్మను మనోభవు పుత్రుని నిన్నుఁగోరరే :

యేచెలు లెంతమంది తమిళేనియు వీదగురూపు పాత్రమౌ. 119

ఆ. వె. నీపుతగుడు వీమనీకమదగు భాత

యెన్నినాళ్ళ కిట్టిసృష్టి చేసెఁ

గోటికొకటి యిట్టి కూటముందునో : లేదో :

నందియంబటంచు నందు నేను. 120

వ. ఇట్లు చిత్రరేఖ తత్కారోచితంబుగ మాటలాడునప్పు డనిరుద్ధ
కుమారుండు. 121

ఉ. ఎంతటి మాయలాడి బిఁగి ! యీ దనుజాంగన మద్గృహమ్మునం
గాంతయు నేను నెఱ్ఱపయి గాతపు పిట్టలలోన నుండ మ
క్కాంతనుదాపి నన్నుఁ గనుగంచని పోడిమి దేఁగఁజాలె నీ
యింతికి నడ్డమంచొకటి యేడువనమ్ముననేని గల్గునే? 122

కం. నేనిచ్చట నిక్కామిని
తో నుందుంగా? నాదు తొయ్యలి పితరుల్
నా నిజముదెలియ కెంతగ
మానసమునఁ గుందువాఁ? మది నెటునైఁతుగా? 123

తే. గీ. ఏకవర్తీవ్రతుండఁ గా విదియునొక్క
పెండ్లి యేదోషమునులేదు పెద్దిలెఱిఁగి
చేయునది కావిరతమునఁ జెట్ట దీని
కతనఁ గలుగదె? యది తప్పు గాకయున్నె? 124

ఆ. పె. మాయపన్ని యిటకు మానివి ననుఁదెచ్చె
వంతపఱకు దోషిననరుగాక
అంతిపురముకిన్నె నరించుచును విటఁ
గాపుంబునేఁత గాదె? తప్పు. 125

ఉ. కోరిన దండక తైయగుఁ గొందొకదోషములేదు కన్నె సం
సారులు తప్పువట్ట రిటుసాధ్యులుకోరి వరించి పీఠం సం
సారుల మెప్పుగాంచిరని నమ్మఁజూపినఁ దండ్రి రక్కసుం
దోరిమిచూపునే? కొమిరె నొందొకచూపునఁ జూడకుండునే. 126

కం. నమవిట బంధించకపో
వునే? యాయుధమైనఁ గలదె? పోరాటకు మం
తనమిది దాగునె? జారత
యును జోరతి దాఁగ వెట్టులో పయికులుకున్. 127

చ. అవి కొంహకనేష తనలోఁ దా సుపాయాపాయచింతనమ్ముతోఁ
బూర్వపక్షసిద్ధాంతమ్ము లొవర్చికొనుచు నేమియుందోఁపక స్తబ్ధుండై
యనిరుద్ధుండు విరుద్ధుంబగు హృద్యక్షంబుచెయిచి ననుకరించుట
నెఱింగి చిత్రలేఖ యాతవి నెట్లు సాంత్యనోర్తుల ననునయించె. 128

చ. ఇది వరగేహమంచు నద రేయదియో ఘటియించునంచు నె
మ్మదిజనియించు నందియము మాసుము దీనికి నేనుబూఁట మా
మదవతి నీవు వియ్యెడ సుమాళమునం జరియింపవచ్చు నీ
నదనము పోతుడేగిసొం సాధ్యముగాదు విజమ్ముచెప్పితిన్. 129

చ. ఇందరి యంతఃపురపరిచారికలకెల్ల నే నదినేతివి నాకు వ్యతిరేకించి
యెవ్వలెయు వర్తించి బ్రతుకేందు నా శక్తి నార్యపుత్రుం డెఱింగియే
యుండుటంచేసి మరలఁ బ్రశంసించుట చర్చితచర్వణంబు. వలయు
నెడల నేను నిన్నిక్కడి కెట్లు రెండవకంటివానికిఁ దెలియకుండఁ
చెచ్చితి నో అట్ల నీశ్రీదాగృహమ్ము చేర్చఁగలనని నేఁ జెప్పకమున్న
నీకుం దొడకట్టవలసినదిగాని కొత్తయొకతన వియ్యదియంతయు
నయోమయంబుగా నుండుటంచేసి యట్లు పొడకట్టక పోవచ్చును.
ఇది నీసదనంబి ఈపె నీయర్థాంగి నేను నీపరిచారికను. ఆయా
మడులయం దణుమాత్రమును నసత్యంబులేదని వెండియు. 130

కం. చెలి నీకు రుచింపవచో

బలవంతమువలన దితరలియము లవము నీ

తలఁపునఁ జేర్చకుమని య

చెలి తలుపుదిగించి చనియెఁ జెచ్చెరఁదిదవఱ.

131

చ. అవిరుద్ధం దన్యధాకరించుటకన్ననద్దానికి లోఁగియుండుటయే తాల్చ
లికశ్రేయంబున కుపాయంబని తలఁచి విస్సంకోచమ్ముగ వచ్చియకం
కొర్కితో యరేష్టంబుగ నుండి.

132

కం తననతివి మఱచె జనని

జనకులఁ దనయూరు తనదునటలన్ మఱచెన్

వనజాక్షి యుషాకన్యక

తన కందఱకన్న ముఖ్యుడై వెత మయ్యెన్.

133

కా. ఏ సంబంధములేవి ప్రాచుర్యం నూనేమించు లేఁబ్రాయపుకా

దోసంబుంగనిపెట్టి ప్రియమయముగాఁ దోపించి లోకమ్ము త

ద్దానస్వమ్మును సంపదించు వికార దద్దాయాదునింగూర్చి యా

వాసిం దిక్కువఁజేయునే ; మునికుఁ దద్వాసంబునం చక్కువే; 134

వ. చిత్రలేఖ తనకుఁ దనవారిపై మనంబుచోయినప్పుడు తన్ను ద్వార

కంజేర్చెదనవి యరయహస్తం బిచ్చినను నతనికి మనంబున నట్టి

కోరికయే పుట్టమంటేసి యుషాకన్యకాబీలామయశృంఖలాబంధస్తులు

తన యవిరుద్ధత్వమ్ము నవవదించి విరుద్ధత్వంబు గర్వింప నయ్యంతి

పురంబునంద యుండె.

135

మ. మదిరాక్షిపరిరంభముల్ మఱియు నమ్మావిన్యసాంగమ్ములన్

హృదయమ్ముల్ గరఁగించునేరికివి మల్లెభేంద్రకుంభస్తనల్

గదియకా దేహము గేహముఁ దెలియునే ; కాంతాశిరోజమ్మునం

బదముల్ గట్టఁగవచ్చు నంతెరికున్ బద్ధుండు గాఁదెలియున్. 136

వ. అచ్చట ద్వారకయం దవిరుద్ధఁ దేమైనదియుఁ దెలియక భార్య

యను దలిదండ్రులును దక్కుంగల బంధువర్గంబును బరిపరివిధం

బుల విచారించుచుండిరి. శ్రీకృష్ణుండు నర్హజ్ఞాండయ్యు మానుష

భావమ్మునంటేసి యది యపహ్నాతంబై యతరులతోపాటుగనాతండు

చనివవిధం బెఱుఁగఁజాలక యనేకగతుల విచారింపవలసివనఁ

దయ్యె నట్టితఱి ద్రిలోకసంచారియు నతీంద్రియజ్ఞానవిధియు నగు

కలహభోజమందు తనకు ననుకూలించు కలహమ్మునకుఁ జక్కని

దీక్షలు ఓడి పుండ్రై నదియని సంతసించుచు ద్వారకకుంజని యనిరు
 ట్టుడు బాదాసురుని కిల్లటచ్చటల్లుండై యతఁడెఱుంగకుండ నంత
 యొమ్మనందు నిరుద్ధుండై యున్నవాడని నొడుపుటయు శ్రీకృష్ణ
 దగవాసుండు పరస్పరవిరుద్ధాస్థికుంబగు ముసివ్యాంబు తన మను
 మని సేమంబుతెల్పుటకు సంతసించి కల యథార్థంబు క్రమముగా
 నాయనకతనన యెఱింగి సాక్షాత్పరమేశ్వరునకుఁ బ్రాణకుల్యుండగు
 బాణునితోడిపోరు పరమేశ్వరుని గూడ రంగమ్మునకు రప్పించి
 యమ్మహేశ్వరుని లీలాతాండవ పాండిత్యమ్మున చుట్టోదకింబు గాక
 లీలదసీయు నైనను నాకు నప్పరమేశ్వరుండిచ్చిన పరిష్కా నిప్పట్ల
 నేను పరియోగపఱచికొని బాణుని శీలించి మనుమని సతీసమేతు
 విగాఁ దేఁగల్గుదుననియు నెంచి బలదేవ సాత్విక ప్రభృతులఁ దెఱిం
 గించి యుద్ధిసన్నుతుండై యరిగె నట్లయగుపఱకుగాని యప్పుడు
 గాని యసరుద్ధుని చుట్టతీకంబు బాణుం దెఱుంగియున్నను శ్రీకృష్ణుం
 దెక్కతమ్మునఁ దనపైకి నారంబునకు రావలసివచ్చినదో యని
 యీశ్వరు నడుగుటయు నా సర్వజ్ఞుండు.

187

ఉ. ఎందులకైననేమి : యతఁడే దైత నీలయితైత్తివచ్చె గో
 విందుఁడు రాక్షసాంతకుఁడు వేడుకనీకు రణంబటన్న ఙ్గో
 దెంచును గానరాడనుచుఁ బృచ్ఛయొనర్పితి పీవునమ్ము గో
 విందుఁడు రాఁగలాడెనుట విస్మరియించితె జ్ఞప్తితెచ్చుకో.

188

తే. గీ. అలనియన్న బంధనహాయకూరుఁ
 దిరువురిరువురె చెప్పఁగనేల : మఱియుఁ
 గలరు యాదపురెండితో : పునబలాధ్యు
 లంతకన్నఁ గావలసినదేది నీకు :

189

చ. ఎవనికి నేదియుండదో : అదేకద : కోరునువాఁడు నీకెవో
 బవరము వాంఛనీయ మదిపండువుగాఁ దలపోతు వేంయో

- దక్షకుంభావణం దీటకుదానయి విచ్చెనటన్న ప్రశ్నియగా
 దక్షకము కాండాంబు వినువర్కతి సర్వముదేలుఁ బిమ్మటన్. 140
- చ. తస్యకుంభు విస్పష్టంబుగాఁ జెప్పఁబడదే కాణుండు శ్రీస్విష్టుండు
 రాక్షసాలతమంతను కాఁబమ్మననే వచ్చియుండినది తలంపి నన్నుఁ
 గలఁబుగా జరాసంధుఁగా కలుపారుఁగాఁ దలంచి వచ్చియుండిందోలు
 ననిపెండియు 141
- ఉ. చెతుండేయి వాసుమరిస్త్రిప్యతుల్ వరియించి యావిలో
 కీతిగదిచ్చొనల దలుమువేళ నెఱింగెడి వాయుమస్త్రిప్యం
 జాతిరి యాదప్పు దురికిసంయుగముగా దొనరించువాటివాఁ
 దే ? తాళత్తీ తానెఱుంగనే చనుదెంచట విక్రమ మెమ్మెయిగా. 142
- చ. ఒకలకు తనపై కేత్రవచ్చినట్లు దాతానంపిషణం దొనర్చి కొనుట
 మనుచి ననుదానై చేదొకిని రాజరాసిపైకి చుండెత్త చనువానికిని
 జాలఁదెంచి బుండునని పెండియు. 143
- ఉ. ఇంతకుఁ దిగ్గలారిణ మదేదియుఁ దోవ దుమావిధుండు వి
 త్రాంతినపిరిరించి తప్పరిం బని హేలగఁజెప్పె నాకఁ ది
 త్సంతతి రిచ్చిచ్చచ్చికొను సంగతి కేయవరాళముండు నా
 తింతున కొప్పికొన్నఁ బ్రకృతిం బనియొనొకొ దానికేపయున్. 144
- చ. ఇట్లు పలువిధమ్మల యోజించియుఁ గలతెఱంగు నెఱుంగంజారక
 బాణుండు యుద్ధనన్నయ్యఁడయ్యె ననిదిద్దం దీకోలాహరం బెట్టి
 దియని యడుగుటయుఁ జిత్రిలేఖవచించె నయ్యుదంతమ్ము విని తాను
 గూడ రంగమ్మన కవతరించు నుద్యమమ్ముతో నాయుదంబులు
 చెమ్మని చిత్రలేఖను దొందింపెట్టుటయు నయ్యది నేర్చున వారించి
 సాంత్యనోక్తుల విట్లనియె. 145
- చ. పినుముకుమార : యుద్ధమిది వేయివిధమ్మల మద్యనాగు పీ
 రును మఱిపీరు వీ యరువురుం దుడకొదరు చుట్టముల్ తనూ

జను విధిచోడితంబుగనొసంగి వివాహ మొనర్చునీకు గ

ర్పియేయగుకూతు వింతెవఁడు పెండిలియాడు నొసంగనెంచి నన్. 146

వ. నర్వంబును మాప్రభుపునకు నేడ్గదయగు పరమేశ్వరుండును మా
దెలికి నుపాస్యయగు పరమేశ్వరియును సమకూర్చెదరు. నీవు కొలఁ
దిసేపు శాంతుండపై యాలంబు దిలకించుచుండుము నావుడు నెట్ట
లేల కవిబుద్ధుండు మంత్రరుద్ధభుజంగంబు చందంబునఁ జిత్రరేఖా
వచనంబులచే విరుద్ధుండై యంతిపురంబునన యుండెఁ బదంపడి
యాదవదానిపులకుఁ బరస్పరంబు సంకులంబగు యుద్ధంబు ప్రవ
ర్తించుపిదప శ్రీకృష్ణుండు బాణుని సంహరించు పూవికగల్గియుం
డియు నందులకు బిత్తపక్షపాతమ్మునంటేసి శంకరుం దష్టువగులు
నేమో యవితలఁచి యప్పరమేశ్వరుని పంచవిదమూర్తులలో
నొక్కండగు శ్రీకృష్ణభగవానుండు తన యభిప్రాయంబు నాంతరం
గికివ్యాపారమూలమ్మున నందఁజేయుటయుఁ బరమేశ్వరుండు. 147

తే. గీ. నీకొడుకు బాణునకును మన్నింపఁదగిన

వీరకాఁ దట్టి మధ్యక్తు నీటుసేత

నీకుఁదగగు ప్రాణంబు మన్నించినిచ్చు

మతికయించిన గరువమ్ము నతకరించి.

148

వ. ఒక్కటే మూర్తికి వివర్తంబులగు నాశివకేశవు లిట్లన్యోన్యంత
రంగమ్ముల నన్యోన్యమ్మును నంతరంగమ్ముల ద్వారమ్మునన యందు
కొని యుద్ధం బొనర్చుచుండిరి-ఆంతశివుండు. 149

చ. భరమయి యుద్ధ మేదైఱి శివజ్వర ముద్రముఁబుచ్చె దాగిన

త్వంముగనాఁగ శౌరి కడుదర్పమెఱిగెడి వైష్ణవజ్వరం

బురవడినంపె రెండునవి యుర్వియునాకన మంటి రాజి నం

గర మఖిలంబు మూర్ఛివడఁగా నొనరించి వరాక్రమింపుడు. 150

వ. ఇయ్యవి ప్రపంచవాళికంబు లగునని యరిష్టవారికుండగు శంభుండు
తన జ్వరమ్మను వైశమ యుపసంహరించె ననంతరింబు బాణుని
బాహుకృంతనంబుదనుక మిన్నికుంటి శ్రీకృష్ణుండు వైష్ణవజ్వరంబు
గూడ నుపసంహరించె బాహుకృంతనసమయమ్మనె బంధేశ్వ
రుండు శ్రీకృష్ణునాకారించి. 151

చ. ఇతఁడు మదీయభక్తుఁడగు నీతనిరూపు రుషాంతాంగి నీ
సుతుసుతునికా వరించె నలసుందరుఁ డియ్యెదనుండు నామం
దరికిరిజప్రమాత్మకతనాని వచించుటఁజేసి వచ్చితి
విరసికి బంధుగైతి వికనేటికి మీరునుమీరుఁ గియ్యమిల్. 152

వ. ఇట్లు పరమేశ్వరుండు సౌహార్దమ్ముతో నానతిచ్చుటయు శ్రీకృష్ణ
భగవానుండు. 153

క. తనమిత్రుఁడు తనదైవము
తనకుఁ జక్రప్రదాత దైత్యుని భక్తుం
డని కవికరించి యనుకా
సన మొనరుప తెండుబాహుళ్యాలు విలిపెన్. 154

వ. బాణుండు పరమవైవధితాగ్రనరుం డగుటఁజేసి శ్రీకృష్ణకృత
బాహుకృంతనంబునకుఁ గోపించుటకు మాటు దుర్మదాపహరకం
బగుటకు సంతసించుచు వినయవినమితుండై. 155

ఉ. ఈవన దేవదేవుఁడ వహీనవిభూషణమిత్ర ముల్లస
ద్భావుఁడ వెక్కతమ్మునను భండవముం బొవరింపవచ్చితో
దేవ ? మహేశ్వరుం డెదియొదీన శుభంబొనఁగూడు వంచనెన్
వీ వరుడెంచుకన్నను మనీషికి నొందొక భద్రముండునే ? 156

త. గీ. వీవు చక్రావ మద్యజాపిక మెపుడు
కృంతన మొనర్పఁబూనితి కృష్ణ ! యపుడె

సత్త్వ ముడుగుటకుబదులు సత్త్వమెచ్చె
రజమును దమంబు రెండు దూరముగ నరిగె.

157

క. పరమేశ్వరిభక్తులకుఁ

గరు మీపుష్పియుండ వనియు గఱకంటఁడు త్వ
త్పరిచితభక్తులకున్ భ్రయ
తరుఁ దనియెఱిఁగియును నే మదమ్మున నిన్నున్.

158

చ. సమరమునం దెదిర్చితిని శౌర్యముచూపితి నొవ్వనారీతిఁ
విముసములోన సర్వమును నీజయిపోయెఁ దమంబు చక్రివి
క్రమమునఁ దత్సదర్శనపు రిక్మల నెన్నఁదరందెనాకు జ్ఞా
నమిదు సుదర్శనప్రతిభ నన్నుఁబొనరెను జ్ఞానిగా హరీ.

159

ప. నాకు నప్రయత్నంబుగ నీదర్శనంబు లభించుట మహాభాగ్యంబని
సంతసించుఁగాని యొక్క యపరాధమ్మునకు మిక్కిలిగా వగచు
చుంటి.

160

చ. మృదువగు వెన్నెంటిది శరీరమునీయది యెప్పు కష్టమి
య్యది సహింపనేరదు పదానుసహస్రము లిందుకై సదా
మదిజపియింతు గోపికలు మాధవ. విష్కరుణుండనైన నా
ప్రదరిము లిందునాటి యపరాధమొనరె ననుగ్రహింపవే.

161

ప. ఇట్లు పరమధర్మాగ్రేసరుండగు బాణుండు శివునియందుంబోలెఁ దన
యందును భక్తిప్రపత్తులు నెఱపుటకు శ్రీకృష్ణభగవానుండు సంత
సించి యతని నభినందించుచు విట్లనియె.

162

క. నీ విజ్ఞానము మిగులన్

దాపుక మీశ్వరిన కేను భక్తుఁడ నఖండన్
నా వైరు లతనివైరులు
నీ వెఱిఁగితి నీహన్యవియతిఁ బోరే.

163

వ. విద్యామద రసమద యౌవనమదంబు లనునవి సహజంబులు నీ
వంటి శైవభక్తాగ్రగణ్యానే యవి గలంచినప్పు డీతసామాన్యప్రాక్య
తులనుగూర్చి వచింపనేరె. అజ్ఞానావస్థయందొవర్చిన యేపాపంబు
గావిజ్ఞానం బుదయించిన యుత్తరక్షణంబున నశించునని శ్రుతి
స్మృతు లద్వోషించెడి వట్లగుటంచేసి నీవు నాయెడల ఓట్టి జ్ఞానం
బుదయించుటకు మున్నొనర్చిన యమంబునకు ఎగవించినరేమి.
అదియునుంగాక.

184

ఉ ఏమియొనర్పితీ వపుము నేనయి నీవయితెత్తిరాగ నా
పై ములుకుల్ విగుడ్చు బదిపాపమె ? కూరుఁ దెపందుగావి వి
న్నేమియుఁ దప్పవట్టఁడు మహేశ్వరభక్తులు తప్పొనర్తురే ?
నా మనుమండు నీయెడ నొనర్చినవాఁ డొకత పెట్టుంగవో ? 185

వ. అయ్యదిగూడ సహృదయభావంబున మనము సరిపెట్టుకొన్నచో,
దప్పుగాదుగావి యట్లుగాక సంకుచితహృదయులమై పెనంగు
నెడలఁ బెద్ద తప్పిదంబుగాఁ బరిణమించకపో దనివెండియు. 186

చ. హరు నయనాగ్నికీల భసితాకృతిఁ దాల్చిన మన్మధుండు శం
కరు కరుణాజలించె మదగారమునగా సుతుఁడై యరిష్టమే
దైఱఁ జొరిఁబాటి శంబరుఁ డుదీర్ఘబలుండు హరించె వాఁడు శం
బరుని వధించివచ్చె గృహమార్గమువట్టి యమంగులుబృగన్ 187

వ. ఈ చరిత్రంబంతయు నీవంతకుమున్న వివియేయుండువు. వాఁడు
వ్రద్యుమ్నండు నాని తనూజం దవిరుద్ధుండు. 188

మ. అవిరుద్ధుండు విరుద్ధఁడయ్యె విను నీయంతఃపురిప్పిదుకూఁ
తు ముషసేవీడఁగలేక లేకమును నీదోషంబు లేదిందు నా
మనుమందే యవరాధి నీకొమిరె వంభావించి ప్రేమించుఁగా
కనయంబొ వధ మేకుమెచ్చెదరు వాఁడందుండె గోష్ఠ్యమ్ముగగా. 189

వ. వాఁడియవీడి యెందెగె నేమయ్యె వనిమేమెల్లరమును జాలదినములు

చాలనిదములఁ బరిశీరించియు బొత్తిప్పులనడిగియు విసివివేసారితిమి
గాని సేమఁబుగానున్నట్లు చెప్పువారేకాని యెక్కడనున్నదియుఁ
చెప్పువారు లేరైరి అంత నానందుండరుదెంచి. 170

సీ. బాణుని బాణు స్వప్నమున నీ మనుమండు

బోడె బానివి నవ్యధువు పెరించె
నా యుషాఽగ్యక యాంతరంగితదాసి

చిత్రలేఖ యశేషచిత్రములను
వ్రాయనేర్పినది యువకుల చిత్రములెల్ల

వ్రాసి స్వప్నమున వచ్చువాని
నడిగిన నయుష్ష యనిరిద్దఁ జూపించెఁ
జూపించినంత నానుచతి మాయ.

తే. గీ. కఠిన విదురించుచేక నక్కరికికొలుకు

నీదు మనుమని బాణునంతిపురిఁజేర్చె
నచట నెవ్వరునెలుఁగ య్యంబుజాక్షిఁ

గూడియున్నాఁడు నీకొక్కఁ డొడుకు కృష్ణః 171

ప. ఇప్పటికి బాణునకుఁ చెరియకున్నను నిట్టిసంగతు లెన్నాళ్లు బాణె
డిని ? తెలిసినచో నీమనుమం దెంతటిహాసంఘయుక్త “పంటయింటి
పంటయి”గినా ? యనిబోధించుటయుఁ దప్పు మాదారిపై నను గాకు
న్నను స్థూలదృష్టులకు నా మనుమనిదిగాఁ బోవకమాన దనియెంచి
మనముకిరిసికొనుట కింతకన్న కూచోచితంబగు మార్గం బగుపట్ట
మింటేసి విరివరాధిపైన నీవయికి దండెత్తవలసివచ్చె ననునంతకు
శంకరుండును నటకేతెంచె నంతకుమున్న యాపద్విషయమ్మును
నానర్వజ్ఞుం దెఱిగినదేయయుఁ గృష్ణుండు పరమేశ్వరునకు విన్న
వించి. 172

తే. గీ. వేదములు దర్శనాశ్రమలో వివిదములు పు
రాణములు నాగమమ్ముంరాశి నర్వ

మదన : వీయది కర్తవ్యమరసి నిశ్చ

యింపుమవివేద శంకరుం దీటులవియె.

173

వ. మా బాణునికూతురు పాకన్యక సావిత్రికన్నను మిన్న. స్వన్నము నందుఁ దన్నుఁజేమించిన వరుని పఠించుటలో నేమింపున్నది? అనిరుద్ధుండు తనకుఁదానయి యంతిపురి కిందులరై ప్రవేశించిన వాఁడు కాఁడు కావున నంతఃపురద్రోహ లాఁజొందు దాని చిత్త లేఖదోష మిందున్నట్లు తోచినను బాగుగవిచారించినదో నాపె రాజ్ఞికిఁ బ్రియందొనర్చుట నేవాదర్శములలోనికిఁ జేరును; ఇంతకు వింతపట కేవలమైన దోషమును నెవరియందును గనుపట్టదు. గాఢ దర్శము వివాహములలో నొక్కటి. ఉభయులపెచ్చలును “పాణున్నా హం-బెదురునన్నాహంబు”గా మార్చి వివాహం దొనర్చి యాచారి విర్విహణం దొనర్చుటయే కర్తవ్యంబనుటయు బాగుండు చదుర్తి మార్గంబునకన్న నెంతపరీక్షించినను గొందొక్క మార్గంబు లేమిం జేసి సమ్మతించియుఁ గొందొకసేపు వివ్రతపత్తిమూఢమనస్కులరై మిన్నకుండుకతంబు శంకరుండు గ్రహించి యిట్లయె. 174

మ. అవమానం బిటనేదో? యున్నయటూరి వాపంతి చింతించుమిం టివి నన్నున్వరియించె మ్రోమవతి తోండ్రి దర్శియుఁ జాల వై ధివమొప్పంగ వివాహమునసలిపి రేపాపంబు నీకూతురిం దవమానానకు హేతుభూతమును జేయంటానె వాక్రుచ్చెదే? 175

క. దారిక పుట్టిననాఁడే

యేరికొ సొమ్మగురుఁ బుట్టుఁ గృష్ణమనుమఁడె

వ్వారికిఁ గైకొనఁదగఁడే :

శ్రీరంజిల్లంగఁ బెండ్లిపేయుట లగ్న.

176

త. గీ. ఇతరు లెన్నివిధముల నెంతవెదకి

పెండ్లిచేసిన దంపతిప్రేమమిట్లు

కుడురదు స్వయంవరమేని గొంతదీని

కగునులొ చొక్కరిదెకదా : యందుఁబ్రేమ. 177

ప. అందులకుఁగాదు నాకిందేదియో యవమానమ్ము స్ఫురించుచున్న
దందువేని అందులకుఁ గొంతువాఁడు పుత్రికాజనకుండు కాఁగూడ
దని యెఱుంగుము. అయినవాఁ డెంతటి యవమానమ్మునకేని
సహింపవలసివచ్చు వియ్యోధ నట్టియవమానంబు లేకమును లేదు
గదా : అని వెండియు. 178

ఉ. మామయిపుట్టుకన్నను బ్రమాదము వేటొకఁడుండఁబోదు సు
త్రాముఁడెయ్యోనుగా కొకసుతం గనుహేతువుచేత మామయొ
చో మకకమ్మకన్నఁ గడుఁజిక్కనయోఁ బరితాప మంతగా
దోమకునుండ దన్నియును దుఃఖములుండెడి మామగార్లకున్ 179

ఉ. మామయిపుట్టుకన్నను బ్రమాదమువేటొకఁడుండఁబో దదే
సోములమాను గొట్టెయ్యి చూపఱునవ్వఁ జరింపఁదే : యికే
మామకు గొంపంటొదవు : మంచిది యెంతటిదక్షలైన సు
త్రామువికన్న దక్షఁడగు దక్షునితోఁ దులఁదూఁగ నేర్తురే. 180

ఉ. మామయిపుట్టుకన్న నవమానమువేటొకఁడుండఁబోదు శ్రీ
ధాముఁడువిష్టు వేను నరిధాతయు మామలుగాకపోవు డే
పామరుపాదమో : గడుగుపాతక మబ్బునటంచు జంకియే
యీముగురున్ సుతాజనకు లిప్పటికేవియుఁ గాకమానుటర్. 181

ప. వీకు నవ్రయత్నంబుగ నెన్నియొగ్యతలు జామాతలకుండవలయునో
రూపవిత్తశ్రుతకులాదు లన్నియుంగల సంబంధంబు తటస్థించినది
యీవివాహం బుభయతారకం బనుటకు సందియంబులే దని
వెండియు. 182

ఉ. దారిక తండ్రికిన్ హృదయదారిక యందురుగాక : యేదియో ;
దారికతల్లి : అమ్మమయు దారిక : నాయనయమ్మవై తమగా

దారిక ; వంశమున బెనుచు దారికరేక వెలుగునే గృహ

ద్వారము ; స్వర్గమేగుటకు దారిక దారి కదా ; గృహస్థులుగా. 183

చ. అదమువి కాలగా నగుటకన్నను దాన్యము చాచెచ్చనొ

నదికువియింట నీకొమరె యారసి యెంచి వరించియున్నద

త్యధికువిఁ గృష్ణమన్నఁడఁట ; యాదపుఁడంట ; బుధుల్ నుతించును

ప్రథికువిఁ బెండ్లియాడుటకు బాల పురాకృత మెంతమంచిదో ; 184

చ. ఇట్లు పరమేశ్వరుండు పలువిధంబుల నగ్గించుటయు బాటుండు కలఁ

కఁదేటివ మనంబుతోఁ గూఁతుం బెండ్లికూఁతు గావించ నానతి

యొసంగి నక్రమమ్ముగా వివాహంబొనర్చి తన యైశ్వర్యమ్మునకుఁ

దగినపారిదర్శం బొసంగి యట్లువితోఁ గూఁతు నత్తింటికవిదె

నియ్యది యీశ్వరుని భర్తృపరాధీనత్వము దెలుపు బాదాసురచరిత్రము

దీని శ్రవణమననాదులు నమస్త్రేయమ్ములు గలిగించు మఱియు

నర్మదయందు స్వయంవ్యక్తమ్ములగు లింగమ్ములను బాణపదంబుచే

వాడుటకుఁగతం బీ బాణున కట్టివరంబు పరమేశ్వరుండు ప్రసాదించు

టయే యవిసూతుండు శౌనకాదులకుఁ దెల్పి పరిశ్రుతి వివిధంబుగా

విక్కాజించి ముగించె. 185

ఉ ఎవ్వఁడొసంగె దేహమిది ; యీఁగలరే తలిదండ్రు ; లింకఁ దా

నెవ్వఁడొసంగెఁ బ్రాణమిది ; యీఁగలరే తలిదండ్రు ; లొంకఁ దా

నెవ్వఁడొసంగె జ్ఞానమిది ; యీఁగలరే తలిదండ్రు ; లంచుఁ దా

నెవ్వఁగఁ జింతపేయ శివుఁడెవ్వఁడొ ; గోచరమౌ గ్రమమ్ముగన్.

మెలకువ వచ్చినపిమ్మటఁ

గలలోఁగను వస్తువెదియుఁ గానబడమి ని

క్కులగాదుకలఁ భవమ్మును

గలయే యిది పెద్దకలగ జ్ఞానికిఁ దెలియన్.

క. ఆయుష్యంబు శతవ్రహ్మణమగుఁగా కందెన్నియో గండముల్
పాయంగవలెఁ బాసివిల్చినను సాపాలందు నీయావలెన్
రే యన్పూతన, కున్నయేఁబదిట గోరినాడు నర్పించువా
రీ యుర్వింగనరాకు పోవునెటులో హేయంబుగా నాయువుల్. 188

క. బాలారిష్టము లెట్టులోఁడచు పైఁ బ్రాయంబు బాలామణి
హేలాకృష్టకురంగళాబకదికాహేయంబు ప్రాప్తించుటకా
కాలంబయ్యది వ్యర్థమైనురుఁగు పైఁగలంబు పోఁగలమే
యేలా దేహితరించు ; దేవుఁడిటుగా రెంతేవి యాయుష్యమున్. 189

చ. ఇవికవిపెట్టి దేహి తరించెడి కుత్సము సర్వదా సదా
శివుని యుజించుటాదియగు శిష్టఃక్రిత్యము లాచరించుచో
భవమిది సార్థకంబగుచుఁ బాశవిష్ణు క్రిమిటిలను నన్యధా
భవముపయిన్ భవంబులను దారిములేదని దేవమూడెడిన్. 190

సీ. అంఘ్రులయ్యవియె ; శివాలయమ్మునరేగు
భాగ్యమెవ్వారికిఁ బట్టువడునో ;
కిరిములయ్యవియె ; శంకితుఁడొలంపిల్చి ణో
హరిద నేవి సహాయపడునో ;
కన్నులయ్యవియె ; వియన్నదీజాటు లిం
గాత్ముఁ జూచుట కేవియభిలషించు ;
శ్రోత్రమ్ములవియె ; త్రినేత్రురీలయ విన
సంతతం దేవి శ్రద్ధనువహించు ;

తే. గీ. మనమనఁగ నద్దయే ; నర్వమంగళాది
నాదు నేది సతంబు మననమొనర్చు ;
మానిసియు వాఁడె ; శివు నేడు వ్యానమున వ
శీకృతు నొనర్చు ; సత్యంబు చెప్పినాడ.

“ శన్నేమనశ్శివసంకల్పమస్తు .”

గ్రంథాంతి పద్యములు.

మ. శివనార్యం బుదయించితన్ సుకవితాతాంబులె నావ్వర్తి యీ
భవ మద్రానగరింతుఁ దద్భవమె మద్రాగ్యంబు నెవ్వంబు మృ
త్యువు నే దానజయించితన్ గుణ జయింతున్ దానదేవర్త నా
కవనమ్మే భవదీయశేజమవి పక్కాటింబు పక్కార్థికా । 192

కం. దేవా : "యావత్తైలం
తాపద్వ్యాఖ్య" వినునమ్మి భస్మవిగోను నా
సేవికులలోన నొక్కఁడ
భాషితము రొసంగిప్రోవు పరిచేశఁ । శివా । 193

కం. దేవా : "యావత్తైలం
తాపద్వ్యాఖ్య" యవి విజ్ఞనంబను గవితన్
యావత్తీవము సాగం
గా పరిమిడు । చాయఁ నొండుగా పరిచేలా । 194

కం. ప్రాణం బున్నంతటిలో । నేనానుగాక । కిమి నీపెద్దెద్దో
నా నేమియు సాగింపుము । దీనతి గడగింపఁదో కిది పరిమిలా । 195

గద్య :

ఇది శ్రీ కింకరీంద్ర మహాశంకరానన చాలలలాసిరి చాలసంగృహీత
కిరావ్రహ్మార్థ పద్యత్కరి మహాకవిచక్రవర్తి శివావతాన
త్యాది విరుచాంకతులము చెన్నరాజు ప్రతిష్ఠి
ప్రప్రవహాంధ్రాధాన శివరాట్టప్రసాదము
అగు బ్రహ్మశ్రీ చెళ్లడిళ్ల వెంకట
శాస్త్రి కవిశరణ్య ప్రణీతంబై
అరుపతి వేంకటేశంబు
నాచిడు పురాణ
గా ర య
స మాప్త ము.

ముఖ్య సవరణలు :

పేజీ	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
18	18	నెఱుంగ	నెఱుంగ
24	8	వదవి	వదవి
31	9	నమ	నమ
39	5	వేరె	లేరె
44	20	గణంబు	గణంబు
51	25	జనము	జనదు
54	22	గౌతముండు	అనవుడు గౌతముండు
63	2	మనంత	మనంతరంబు
68	4	దాయ	దాన
71	20	గ్రమ్ము	గ్రమ్మి
80	21	వీరమ్మ	వీరమ్ము
81	29	రెట్ట	రెట్టి
101	18	యవీ	యరీ
108	7	ఎట్టు	ఎట్టి
110	29	గళాంసు	గళాసుం
124	12	గ్రౌంచుండు	గ్రౌంచుండు
128	20	పసిగా	ససిగా
134	29	టిప్పటి	టిప్పటి
151	14	విడవవె	విడవరె
152	21	దక్కుం	దక్కుం
187	22	వరిసి	వరిసి

82 పేజీ, 10-వక్తిలోని — “యూదవిదాదవి” అనుచోట
పాఠాంతరము — “యొక్కటి దాగిన” అని చదువుకోవలెను.

14391